

Att reproducera en människa med hjälp av en annan människa
– en affektiv analys av vård- och hemarbete i den privata sfären

Helena Elisabeth Wide
Helsingfors universitet
Statsvetenskapliga fakulteten
Sociologi
Pro gradu-avhandling
April 2017

Tiedekunta/Osasto Fakultet/Sektion – Faculty Statsvetenskapliga fakulteten		Laitos/Institution– Department Institutionen för socialvetenskap
Tekijä/Författare – Author Elisabeth Wide		
Työn nimi / Arbetets titel – Title Att reproducera en människa med hjälp av en annan människa – en affektiv analys av vård- och hemarbete i den privata sfären		
Oppiaine /Läroämne – Subject Sociologi		
Työn laji/Arbetets art– Level Pro gradu-avhandling	Aika/Datum – Month and year 04/2017	Sivumäärä/ Sidoantal – Number of pages 110 (116)
Tiivistelmä/Referat – Abstract		
<p>Den här avhandlingen granskar privat anställt migrerande vård- och hemarbete som utförs i privata hem i Finland som affektivt arbete. Avhandlingen närmar sig denna specifika del av det reproduktiva spektret ur migrerande arbetares och arbetsgivares synvinkel. För det första analyserar avhandlingen hur arbetare uttrycker affektiva och prekära aspekter i sitt arbete. För det andra visar avhandlingen hur efterfrågan på privat anställt vård- och hemarbete produceras, och diskuterar vad den köpta tjänsten består av. Slutligen studeras vardagliga gränsdragningar mellan arbetare och arbetsgivare i det privata hemmet.</p> <p>Forskningsmaterialet består av 16 halvstrukturerade temaintervjuer, varav hälften är utförda med individer från Filippinerna som har flyttat till Finland och arbetar med privat anställt vård- och hemarbete, och hälften med individer bosatta i Finland som anställer en migrerande vård- och hemarbetare från Filippinerna. I analysen görs en kvalitativ, teoridriven läsning av materialet. Analysen utgår från ett teoretiskt perspektiv på känslor som affekter, som är organiserade för att uttrycka sociala maktstrukturer. Analysen baserar sig på forskningsdiskussioner kring affekt, affektiv kapitalism, prekarisering, reproduktion och nyliberal organiseringen av vård. Avhandlingen placeras i områden för sociologisk vårdforskning och forskning i affektivt arbete.</p> <p>Avhandlingen visar hur affekter organiseras i den sociala reproduktionen och är en integrerad del av denna. Analysen lyfter fram hur informanterna som arbetar med vård- och hemarbete uttrycker affekter som kärlek, glädje, tacksamhet och ödmjukhet i relation till sitt arbete. De tolkas som prekära affekter som uttrycker den specifika nyliberala och postkoloniala kontext som informanterna rör sig i, samt informanternas migratoriska erfarenheter och juridiskt osäkra position.</p> <p>Informanterna affekteras på ett sätt som konstruerar dem till produktiva arbetare, vilket tangerar den affektiva dimensionen av värdeförmering. Arbetaren affekterar barnen, hushållet och arbetsgivaren, och frigör således inte enbart tid utan producerar därtill positiva affekter i hemmet som direkt ökar på arbetsgivarens välmående och så också produktiva förmåga. Därmed hänger den sociala reproduktionen ihop med värdeproduktionen i samhället. Arbetarna reproducerar inte bara hushållet och individerna, utan också samhället som helhet.</p> <p>Därtill visar analysen, på nivån för enskilda arbetsgivare, hur efterfrågan på privat anställt vård- och hemarbete produceras i en samtida finländsk kontext genom en kombination av olika strukturella faktorer. Stöd för privat vård av barn och skattereduktion är praktiker genom vilka staten främjar privat anställning, och nedskärningar av social- och hälsovårdstjänster ger upphov till otillgänglig offentlig dagvård. Prekariseringen av arbetslivet samt den könade arbetsfördelningen i hemmet gör det svårare för (kvinnliga) informanter att kombinera familj och arbete. Det som köps är fram för allt förmånlig tid, som spenderas med barnen eller på att lönearbeta.</p> <p>Slutligen granskar avhandlingen hur affekterna manifesteras i förhållandet mellan arbetare och arbetsgivare genom vardagliga gränsdragandets praktiker i det privata hemmet, och visar att förhållandet präglas såväl av sociala maktstrukturer, som av ett ömsesidigt men också asymmetriskt beroende som tar sig i uttryck i ambivalens och spänningar. Arbetarens prekära juridiska position medför en villkorlig karaktär till förhållandet. Den sociala ordningen återskapas genom vardagliga praktiker i form av en arbetare som försvinner då arbetsgivaren får gäster, eller en arbetare som stannar kvar längre för att ta hand om barnen då arbetsgivaren än en gång arbetar övertid.</p> <p>Analysen placeras i en kontext av samtida kapitalism, i vilken migrerande personer produceras till flexibla och förmånliga arbetare och det reproduktiva arbetet tillges lågt värde. Denna kontext utgör ramen för arbetarnas affektiva reaktioner. Analysen lyfter fram att efterfrågan på privat anställt vård- och hemarbete är avhängig höginkomsttagare som beviljas stöd för att anställa. Därtill krävs också produktionen av en flexibel feminin migrantarbetskraft, som utför varierande arbetsuppgifter för en låg lön.</p>		
Avainsanat – Nyckelord – Keywords affekt, affektivt arbete, affektiv kapitalism, vård- och hemarbete, vård, reproduktion, migration		
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited		
Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information		

Tiedekunta/Osasto Fakultet/Sektion – Faculty Statsvetenskapliga fakulteten		Laitos/Institution– Department Institutionen för socialvetenskap
Tekijä/Författare – Author Elisabeth Wide		
Työn nimi / Arbetets titel – Title Att reproducera en människa med hjälp av en annan människa – en affektiv analys av vård- och hemarbete i den privata sfären		
Oppiaine /Läroämne – Subject Sociologi		
Työn laji/Arbetets art–Level Pro gradu-avhandling	Aika/Datum – Month and year 04/2017	Sivumäärä/ Sidoantal – Number of pages 110 (116)
Tiivistelmä/Referat – Abstract		
<p>This master's thesis examines migrant care and domestic work in private households in Finland as affective labour. This particular spectrum of reproduction is approached from the perspectives of migrant workers and employers. Firstly, the thesis analyses how workers express affective and precarious aspects of their labour. Secondly, the thesis demonstrates how the demand for privately employed care and domestic work is produced, and discusses what this bought service consists of. Finally, everyday boundary making between workers and employers in the private household is studied.</p> <p>The research material consists of 16 semi-structured thematic interviews, half of which are conducted with individuals from the Philippines, who have moved to Finland and are working with care and domestic work in private households, and half with individuals living in Finland who employ a migrant care and domestic worker from the Philippines. A qualitative, theory-driven reading of the material is done in the analysis. The analysis departs from a theoretical perspective on emotions as affects that are organised in order to express social power relationships. The analysis is based on research discussions on affect, affective capitalism, precarisation, reproduction and the neoliberal organisation of care. The thesis is situated in an area of sociological care research and research in affective labour.</p> <p>The thesis shows how affects are organised in social reproduction, of which they are an integral part. The analysis demonstrates how the informants working with care and domestic labour express affects such as love, happiness, gratitude and humility in relation to their work. These are interpreted as precarious affects that express the particular neoliberal and postcolonial context that the workers move in, and the migratory experiences and the legally insecure positions of the workers.</p> <p>The informants are affected in a way that constructs them as productive workers, which touches upon the affective dimension of value production. The worker affects the children, the household and the employer, not only liberating time but also producing positive affects in the home, directly increasing the well-being of the employer and thus also their productive capacity. Social reproduction is consequently linked to value production in society. The workers not only reproduce the household and the individuals, but also society as a whole.</p> <p>In addition, the analysis shows, on the level of individual employers, how the demand for private care and domestic work is produced in a contemporary Finnish context through a combination of different structural factors. The private day care allowance and the tax reduction are practices through which the state encourages private employment. Cuts to social and health care services cause unavailable public day care. The precarisation of work life and the gendered division of labour in the household makes combining family with work harder for (female) informants. What is bought is mainly inexpensive time, which is spent together with the children or in order to work for longer hours.</p> <p>Finally the thesis examines how affects are manifested in the relationship between workers and employers, through everyday boundary making practices in the private household. The relationship shows the imprint of social power structures and of mutual but also asymmetric dependence, which is expressed through ambivalences and tensions. The precarious juridical position of the worker implies a conditional character for the relationship. The social order is re-created through everyday practices, such as a worker disappearing when guests enter the house, or a worker who stays longer to care for the children when the employer once again is working over-time.</p> <p>The analysis is situated in a context defined by contemporary capitalism, in which migrating persons are produced as flexible, inexpensive workers and reproductive labour is poorly valued. This context make up the frame for the affective reactions of the workers. The analysis emphasises that the demand for private care and domestic labour depends on high income earners who receive subsidises and allowances for employing. In addition, it requires the production of a flexible feminine migrant labour force, which perform diverse work tasks in exchange for a low salary.</p>		
Avainsanat – Nyckelord – Keywords affect, affective labour, affective capitalism, care and domestic labour, care, reproduction, migration		
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited		
Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information		

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Forskningsfråga och forskningens syfte	4
2. Vård- och hemarbete	6
2.1 Bakgrund: Finland, en välfärdsstat i förändring	8
2.2 Reproduktion av arbetskraften	13
2.3 Migrerande vård- och hemarbetare	16
3. Avhandlingens teoretiska referensram	23
3.1 Från emotionellt till affektivt arbete	23
3.2 Affektteori	24
3.3 Affektiv kapitalism eller känslor i den ekonomiska produktionen	26
3.4 Prekarisering	29
3.5 Vård- och hemarbete som affektivt arbete	30
3.6 Arbetsgivarens perspektiv: att förstå efterfrågan	32
4. Avhandlingens metodologiska ansatser	33
4.1 Feministisk forskning som metodologisk utgångspunkt	34
4.2 Forskningsmaterial och analys	35
4.3 Skrivandets metodologi och etik	41
5. Affektiva uttryck i vård- och hemarbete	43
5.1 Kärlek	43
5.2 Glädje: att glädjas över sitt arbete	52
5.3 Reflekterande aktörer	56
6. Orsaker till att anställa privat	59
6.1 Stöd för privat vård av barn och skatteavdrag	59
6.2 Affektiva, prekära och materiella resonemang kring privat anställning	63
6.3 Könad arbetsfördelning i hemmet	74
7. Ambivalenta möten och gränsdragningar i vardagen	81
7.1 Spänningar i den privata sfären	87
7.2 Arbete i det privata hemmet	92
8. Slutdiskussion	95
8.1 Slutdiskussion och framtida forskning	101
Litteratur	104
Bilagor	i
Bilaga 1: Intervjustruktur för arbetare	i
Bilaga 2: Intervjustruktur för arbetsgivare	ii

1. Inledning

I *The Feminine Mystique* (1963) analyserar Betty Friedan kvinnors situation i USA, och drar slutsatsen att kvinnan behöver något mer än hemmafrulivet. Detta något är enligt Friedan en karriär; kvinnor ska frigöras från hemarbetet och barnuppfostran för att kunna förverkliga sig själva i arbetslivet. Boken kom att ses som banbrytande för den feministiska rörelsen, men Friedans tes har också kritiserats för dess ensidiga perspektiv, inledningsvis av den feministiska teoretikern bell hooks i *Feminist Theory – From Margin to Center* (1984). Teorin tar inte i beaktande vem det är som skulle utföra vård- och hemarbetet i stället för den förtryckta hemmafrun. Enligt hooks (1984, 1) är kampen Friedan beskriver i verkligheten en ytterst selektiv grupps kamp – kampen för vita, universitetsutbildade, gifta kvinnor tillhörande övermedelklassen och överklassen. De icke-vita kvinnor och de fattiga kvinnor som anställs för att utföra hemarbetet i stället för den gifta kvinnan som gör karriär exkluderas ur Friedans analys (hooks 1984).

Vård- och hemarbete som utförs i hemmet växte fram som en av de viktigaste feministiska frågorna under 1960- och 1970-talet, då den marxiska feministiska forskningen politiserade och teoretiserade kvinnors arbete som utförs i hemmet, och definierade de här aktiviteterna som värdeskapande arbete. Den teoretiska utvecklingen kulminerades i kampanjen *Wages for Housework* med en politisk strategi om att kräva lön för hemarbete.

Den här pro gradu-avhandlingen placeras i det här teoretiska och aktivistiska kontinuum. Avhandlingen granskar migrerande vård- och hemarbetare som arbetar med vård- och/eller hemarbete i privatpersoners hem i Finland, och individer som anställer privat en migrerande vård- och/eller hemarbetare.

Genom att studera vård- och hemarbete som affektivt och prekärt arbete visar jag hur känslor är avhängiga sociala maktrelationer, samt hur dessa bidrar till värdeförmeringen i den sociala reproduktionen och på vilket sätt denna hänger ihop med hur värde produceras i samhället i överlag.

Därtill granskar jag affektiva, prekära och materiella orsaker bakom arbetsgivares beslut att anställa privat och visar hur den politiska ekonomin, nedskärningar av offentliga vårdtjänster, den könade arbetsfördelningen i hemmet samt prekariseringen av arbetslivet producerar efterfrågan på privat anställning, speciellt bland välbärgade individer vars avsikt är att köpa mer tid av flexibla migrantarbetare. Jag forskar även i sätt på vilka

sociala maktförhållanden uttrycks i vardagliga gränsdragningar i mötet mellan arbetaren och arbetsgivaren, och visar att gränsdragningarna reproducerar den rådande geopolitiska ordningen.

På så sätt hämtar jag inspiration ur de tidigare teoretiska diskussionerna och strävar efter att kombinera perspektiven för arbetare och arbetsgivare för en intersektionell analys av vård- och hemarbete som värdeförmerande arbete. Sett ur en annan synvinkel är den här avhandlingen en studie i utbud och efterfrågan på privat anställt vård- och hemarbete. Jag granskar hur utbudet och efterfrågan produceras och visar på vilka sätt de är avhängiga varandra.

Diskussionen kring privat anställt vård- och hemarbete är fortfarande aktuell inom den feministiska rörelsen. Dels artikulerar forskare ett behov av en feminism som lyfter fram orsakerna till att framgångsrika kvinnor anställer migrerande kvinnliga vård- och hemarbetare för att klara av det reproduktiva arbetet (Lutz 2011, 191). Andra påpekar att feminism innebär en strukturell förändring av politiska och finansiella institutioner, för att förbättra på kvinnors och flickors välmående och inte att producera dem till en flexibel och lågavlönad arbetskraft som krävs för att reproducera rådande ojämlikheter (Khoja-Moolji 2017).

Den här problematiken för oss in på fenomenets migratoriska aspekt. I dagens läge ingår vård- och hemarbete i allt ökande utsträckning i en global arbetsfördelning (Sassen 2002). Enligt den Internationella arbetsorganisationen (ILO) finns det 11,5 miljoner migrerande hemarbetare, varav 73 % är kvinnor (ILO 2015, xi-xiii). Över nio miljoner av dem bor och arbetar i höginkomstländer (ILO 2015, xiv). Över 17 % av alla hemarbetare i dag har migrantbakgrund (ILO 2015, 7).

Sociologen Saskia Sassen (2002) hävdar att globala metropoler som specialiserar sig på kognitivt och immateriellt arbete också är beroende av reproduktivt arbete i hemmen för att fungera, och att det arbetet huvudsakligen utförs av lågavlönade feminina migrantarbetare. Vård- och hemarbete som utförs i den privata sfären är numera en av de sektorer som anställer mest personer med migrantbakgrund (Näre 2013b, 601), vilket också gäller för nordiska länder så som Sverige (Gavanas och Darin Mattson 2011, 38).

Eftersom det reproduktiva vård- och hemarbetet ingår i en global arbetsfördelning, är det nödvändigt att detta uppmärksammas av forskning i ämnet. Sociologisk vårdforskning

för fram att organiseringen av vård är en global fråga och formas intersektionellt, av hierarkier grundade på kön, klass, rasifiering, etnicitet samt medborgarskap (Isaksen 2011, 9; Williams 2010). Därtill betonar forskningslitteraturen att migrerande vård- och hemarbete *synliggör* de här hierarkierna, som dras upp i privata rum i globala metropoler.

Det här är inte en avhandling som forskar i migrationspolitik, utan fäster snarare uppmärksamhet vid den känslöekonomiska struktureringen av vård- och hemarbete. Ändå är migration en aspekt som inte kan skiljas åt från den här tematiken. Jag har valt att behandla migration utgående från informanternas migratoriska erfarenhet som situeras i en geopolitisk kontext, samt som en aspekt som producerar en prekär juridisk position för de här informanterna.

Avhandlingen undviker det som kritisk migrationsforskning benämner metodologisk nationalism, som placerar nationalstaten som utgångspunkt för analysen (Yeates 2009, 4). I stället förstås migration som ett sätt att uppmärksamma globala sociala strukturer och sociala förhållanden.

Vårdsociologisk forskning betonar att vårdpraktiker organiseras för tillfället i en föränderlig kontext. För det första påverkar den nyliberala omstruktureringen förhållanden mellan staten, privata marknader och hushåll och organiseringen av offentlig vård (Näre 2012a, 10; Wrede och Näre 2013). Därtill inverkar de personliga förhållandena som migration och vård- och hemarbete utgörs av, samt den globala rörelsen av migrantarbetskraft (Williams 2010, 385).

Därtill är den här avhandlingen en analys av arbete, som influeras av feministiska forskares definition av vård- och hemarbete som utförs i det privata hemmet som värdeskapande arbete (Federici 2004). Arbete utgör också ett viktigt forskningsämne inom sociologin, med arbetets påverkan av samhällelig förändring som en av de centrala tematiken (Näre, Wrede och Zechner 2012). Den sociologiska arbetsforskningen fäster nu allt större uppmärksamhet vid hur arbetsmarknaderna förändras i relation till migration (Wrede och Nordberg 2010).

I avhandlingen analyseras vård- och hemarbete som affektivt arbete. Forskningslitteraturen definierar affektivt arbete som en av de mest värdeproducerande arbetsformerna i nutidens affektiva kapitalism (Hardt 1999; Karppi m.fl. 2016). Den här teoretiska inriktningen lyfter fram affekter och känslor som avhängiga sociala

maktförhållanden och geopolitisk kontext, och hävdar att affekter spelar en mer väsentlig roll i utförandet av arbetet än vad som tidigare antagits (Jokinen m.fl. 2015; Brown 2016; Oksala 2016).

Ansatsen om vård- och hemarbete som affektivt arbete är en viktig utgångspunkt för den här avhandlingen, eftersom den erbjuder en ny dimension av värdet förmeringen i den sociala reproduktionen. Det socialt reproducerande arbetet handlar inte bara om att föda barn och uppfostra dem, eller om att dammsuga ett golv. Våra känslor och de sätt som vi affekteras och affekterar andra påverkar produktionen av välmående i social reproduktion. Att reproducera en människa med hjälp av en annan människa innebär således fram för allt en relationell produktion och cirkulation av känslor och affekter, som organiseras i en känslöekonomi. På så sätt bidrar avhandlingen även till den teoretiska diskussionen om reproduktion (Repo 2014). I följande kapitel presenterar jag avhandlingens forskningsfrågor samt preciserar mitt forskningssyfte ytterligare.

1.1 Forskningsfråga och forskningens syfte

Den här avhandlingens syfte är att granska en specifik del av det reproduktiva spektret, nämligen privat anställt vård- och hemarbete som utförs i den privata sfären i den nutida finländska kontexten. Jag forskar i ämnet såväl ur arbetares som arbetsgivares synvinkel, samt analyserar deras asymmetriska förhållande som präglas av ömsesidigt beroende och sociala maktstrukturer och materialiseras i det privata hemmet.

Avhandlingens målsättning är att granska *på vilket sätt affekter är en integrerad del av den sociala reproduktionen, och följaktligen också av den samhällsliga värdet förmeringen, samt hur efterfrågan på kommodifierat vård- och hemarbete produceras*. Jag närmar mig den här forskningsproblematiken genom att analysera forskningsmaterialet ur tre olika synvinklar, som representeras av följande forskningsfrågor:

1. Hur uttrycker arbetarna affektiva och prekära aspekter i sitt arbete?
2. Varför valde arbetsgivarna att anställa en vård- och/eller hemarbetare privat, och vad köper de?

3. På vilket sätt uttrycks vardagliga gränsdragningar mellan arbetare och arbetsgivare i det privata hemmet?

Forskningsmaterialet består av åtta intervjuer med individer som migrerat från Filippinerna och som arbetar med vård- och hemarbete, samt åtta intervjuer med individer bosatta i Finland som anställer en vård- och hemarbetare från Filippinerna. Materialet analyseras ur ett bredare ramverk för affektiv kapitalism, prekarisering, global migration och förändringar i välfärdsstaten.

Syftet är att producera en bild av vård- och hemarbete som affektivt, reproduktivt arbete, som är avhängig hur värde produceras i samhället. Avsikten är att bidra till den teoretiska diskussionen om värdeförmering i affektiv kapitalism. David Harvey avser att det krävs kritisk teori för att analysera värdet och arbetsrelationer som döljer sig bakom naturaliserade produkter (2010, 46). Min intention är att lyfta fram det affektiva värdeförmerande arbetet i social reproduktion som köpt tjänst, med avsikt att blottlägga de djupa känslöstrukturerna i kapitalismen.

Samtidigt bidrar avhandlingen också till en bredare forskningsdiskussion som behandlar föränderliga sätt att producera vård i välfärdsstater. I de nordiska länderna produceras vårdtjänster främst i offentliga institutioner, men forskare identifierar en trend av de-institutionaliseringen av vårdarbete (Wrede m.fl. 2008; Isaksen 2011; Brennan m.fl. 2012; Näre 2016). Således placerar avhandlingen temat kring migrerande vård- och hemarbetare i en nordisk kontext, genom att studera hur denna utveckling tar sig i uttryck i ett finländskt sammanhang. Eftersom informanterna som anställer privat bor i huvudstadsregionen, gäller resultaten främst ur synvinkeln av Helsingfors som en global metropol.

Den feministiska forskaren Silvia Federici (2004, 94) påpekar att kvinnors lönearbete och hemarbete alltför ofta studeras som om de vore från varandra isolerade delar. Därför tangerar avhandlingen också arbetsgivares lönearbete och fördelningen av det reproduktiva arbetet i hemmet, som sociala processer som samverkar för att producera efterfrågan på privat anställt vård- och hemarbete.

I den här avhandlingen talar jag ofta om subjektspositioner som ”migranter”, ”vård- och hemarbetare”, ”arbetsgivare”, ”kvinna” och ”man”. De här subjekten förstås inte som ontologiska eller biologiska entiteter, utan som socialt producerade subjekt, som blir till

genom att praktisera de diskurser och normer som reglerar vad ett subjekt är (Eriksson 2016, 25). Medan diskurs syftar på vad som kan vetas, sägas och göras i en specifik situation, förknippas normer med upprätthållning av det som betraktas normalt. Subjektskap handlar om att praktisera de yttre förväntningarna så att de förkroppsligas i en själv (Eriksson 2016, 25).

1.1.1 Avhandlingens disposition

Den här avhandlingen är uppdelad i åtta kapitel. Till följande presenterar jag den specifika finländska kontexten som forskningen genomförs i, samt tidigare sociologisk forskning i vård, reproduktivt arbete och vårdmigration på ett globalt plan och i Finland. Det tredje kapitlet utgör avhandlingens teoretiska referensram, och placerar avhandlingen inom ramen för den teoretiska diskussionen om affekter, affektivt arbete och prekarisering. I kapitel fyra presenterar jag avhandlingens metodologiska ansatser, materialinsamling och analysmetod. Kapitel fem, sex och sju utgör analyskapitlen, som besvarar de tre forskningsfrågorna som presenteras ovan. Det åttonde kapitlet sammanfattar avhandlingens forskningsresultat. Jag diskuterar även frågor som uppstått under forskningen i relation till mitt val av teori och reflekterar kring möjlig framtida forskning.

2. Vård- och hemarbete

I det här kapitlet redogör jag för olika perspektiv i den sociologiska diskussionen om vård- och hemarbete som utförs i den privata sfären. Inledningsvis situerar jag fenomenet i det samtida Finland, med fokus på hur omstruktureringar och nedskärningar förändrar vården och ökar på efterfrågan på privata tjänster. Därtill lyfter jag fram att den sociala organiseringen av vård är en global fråga också i de nordiska länderna, och behandlar olika perspektiv i den sociologiska forskningen kring migrerande vård- och hemarbetare.

Historiskt sett är vård- och hemarbete ”en enorm mängd obetalt arbete” (Morini och Fumagalli 2010, 244). De här aktiviteterna betraktas i dagens läge som arbete, men det är frågan om en ny utveckling. Därför presenterar jag också den feministiska forskningens ansatser i att definiera vård som arbete.

Vård som socialvetenskapligt begrepp etablerades på 1980-talet. Tidigare talades det om ”omsorg” och ”sköta om” då man hänvisade till vård (Anttonen och Zechner 2009, 16). Vård har tolkats som ett begrepp som kopplar samman olika dimensioner av omsorg, både fysiska och psykiska (Anttonen och Zechner 2009, 17). Vård har också definierats som ett kroppsligt förhållande som utgår från behov (Vaittinen 2015), och som emotionellt arbete som inbegriper behov, uppmärksamhet, sociala förhållanden, kroppsligt och psykiskt välmående (Morini och Fumagalli 2010, 245).

Den sociologiska vårddiskussionen undviker att tala om vård som manuellt arbete, och fokuserar på de kognitiva och emotionella uppgifterna som producerar och reproducerar liv (Morini och Fumagalli 2010, 244-245). Medan vårdarbete är en komplex form av emotionellt arbete, hänvisar hemarbete till reproduktion av det fysiska hemmet samt av den emotionella idén om hemmet. Hemarbete betyder att skapa välmående för de personer som bor i hemmet (Näre 2012b, 85-86), och kan inkludera aktiviteter som att städa huset, tvätta och stryka kläder, handla och laga mat, ta hand om husdjur och växter och ta hand om barn och äldre familjemedlemmar (Triandafyllidou och Marchetti 2015, 3).

Vård- och hemarbete tolkas ur olika synvinklar. En synvinkel betonar att vård- och hemarbete är separata dimensioner av reproduktivt arbete som tilldelas olika värde (Näre 2012b, 18), medan andra synvinklar tar fasta på de vårdande aspekterna i båda dimensionerna (Triandafyllidou och Marchetti 2015, 4) eller betonar att både vård- och hemarbete producerar personligt välmående (Gutiérrez-Rodríguez 2010, 4). I den här avhandlingen analyserar jag vård- och hemarbete som affektivt arbete och förstår båda dimensionerna av reproduktivt arbete som producenter av affekter. Därför talar jag ofta om vård- och hemarbete tillsammans. Ibland använder jag termen reproduktivt arbete, som jag diskuterar i stycket 2.2, för att beskriva betalt vård- och hemarbete som utförs i den privata sfären.

Centrala frågor för den sociologiska vårddiskussionen är hur vården har förändrats och hur den kommer att förändras i framtiden, samt vilka olika hierarkier som genomsyrar vård. Vård är inget obestridligt begrepp, utan genomsyras och hierarkiseras av kategorier som kön, klass, global migration, rasifiering och prekarisering (Anttonen och Zechner 2009). Vård organiseras i ”interaktion mellan olika nationer, etniska grupper och sociala klasser” (Isaksen 2011, 9). Därför är ett intersektionellt perspektiv väsentligt i en sociologisk analys av vård. Den här avhandlingen fokuserar på intersektioner av arbete,

migration och kön som formar den privata produktionen av vård- och hushållstjänster i dag.

Den sociala reproduktionen har nu globaliserats på samma sätt som den ekonomiska produktionen (Parreñas 2000; Sassen 2000). Vårdarbetet kan inte åtskiljas från den globala kapitalismens logik. Faktorer som billiga produktionskostnader och de globala arbetsmarknaderna påverkar sätten att organisera vårdarbetet (Näre 2012a, 206-207).

Sociologisk forskning kan inte tolka globaliseringen av vård som en enbart neutral marknadsdriven process där utbud och efterfrågan möts, då komplexa sociala realiteter ligger bakom det här fenomenet (Lutz 2011, 1; Isaksen 2011, 10). Numera migrerar exempelvis allt fler individer för att arbeta med reproduktivt arbete. Vårdarbete baseras inte bara på en affektiv och emotionell dimension, utan också på en global hierarkisk och könad arbetsfördelning (Morini och Fumagalli 2010, 244-245).

Följaktligen är den sociala organiseringen av vård en global fråga också i de nordiska länderna. I följande stycke behandlar jag samtida förändringar i den finländska väldfärdsorganisationen och diskuterar förändringarnas avhängighet med en ökad efterfrågan på privat anställning.

2.1 Bakgrund: Finland, en välfärdsstat i förändring

I dag väljer allt fler familjer och individer i Norden att anställa privat vård- och hemarbetare. Det här är anmärkningsvärt eftersom de nordiska länderna är förhållandevis starka välfärdsstater, grundade på värderingar om jämlikhet och likvärdighet. Under slutet av 1900-talet ansågs inte betjäntycket höra hemma i de här moderna, högt utvecklade samhällena (Näre 2016), medan det nu är allt vanligare för familjer och individer att outsourca deras vård- och hemarbete. Många av dem som fyller den växande efterfrågan på privat anställda vård- och hemarbetare är kvinnor (och också män) som invandrar från fattigare regioner i världen.

Sociologen Lena Näre (2016, 32) hävdar att vi nu kan se en återvändo till betjäntsamhället i en global form. Privat anställning av hem- och vårdarbetare håller på att förändras från en stigmatiserad handling till en normaliserad del av livet för familjer med två försörjare i Finland (Näre 2016).

Den sociologiska vårdforskningen har identifierat vissa orsaker bakom de här utvecklingarna. Dels beror den växande efterfrågan på privat anställda vård- och hemarbetare i Finland på en nyliberal omstrukturering av vårdtjänster, så som nedskärning av offentlig service (Wrede och Näre 2013; Näre 2016). Produktionen av välfärdstjänster i Finland definieras allt mer av en strävan efter ekonomisk produktivitet och effektivitet (Wrede m.fl. 2008; Kananen 2014).

Dels beror denna trend också på nya sätt att göra jämlikhet hos familjer med två försörjare (Isaksen 2011) och på växande svårigheter för föräldrar att kombinera ett krävande arbete med hemmets reproduktiva arbete. Familjer och individer är i dag allt mer beroende av den privata marknaden för att kombinera de här två delarna av livet (Näre 2016, 32). Till följande presenterar jag de här två utvecklingarna i ytterligare detalj.

2.1.1 Nedskärningar och outsourcing av vårdtjänster

Den offentliga vårdsektorn har haft en central plats i konstruktionen av de nordiska välfärdssamhällena, och betraktas fortfarande som en av välfärdsstatens stöttepelare. Idén om en jämlik välfärdsstat har kritiserats för sin fokus på nationalism och för blindhet när det gäller ojämlikhet som bottnar i rasifiering (Keskinen m.fl. 2009; Wrede och Näre 2013). Den offentliga vårdsektorn var ändå banbrytande ur ett köns- och klassperspektiv (Wrede och Näre 2013, 57). Förutom den ökade sociala jämlikheten påverkade utvidgningen av den offentliga vårdsektorn också att synen på vård förändrades. Vård tolkas inte längre som en naturlig uppgift för kvinnor, utan snarare som ett arbete (Isaksen 2011, 11). Det är ändå frågan om ett arbete som tillfaller kvinnor, då vårdbranschen har varit och fortfarande är en kvinnodominerad bransch.

För närvarande genomförs en omstrukturering av den offentliga social- och hälsovårdsbranschen, som hänger ihop med ett skifte i den ekonomiska politiken i Finland från välfärdsorienterad till inriktad på global konkurrens. Forskning visar att den globala kapitalismen och den nyliberala politiken påverkar produktionen av vårdtjänster (Kananen 2014; Wrede och Näre 2013; General Intellect 2008). Genom nedskärningar och privatisering strävar man efter att öka på den ekonomiska produktiviteten inom den offentliga social- och hälsovårdsbranschen i Finland och i resten av Norden (Wrede och Näre 2013, 58), med bland annat färre daghem med större gruppstorlekar som följd.

Därtill har privat anställning av hemarbete sedan 1990-talet aktivt främjats av supranationella aktörer som den Europeiska kommissionen och den Europeiska Unionen (EU). Argumenten för hemarbete har på EU-nivå kretsat kring att skapa fler anställningsmöjligheter i den lågavlönade sektorn, samt att göra det lättare för kvinnor att hitta arbete (Näre 2016, 37).

Som en följd av dessa utvecklingar outsourcar nordiska välfärdsstater vårdtjänster till den privata marknaden, och inför sedan policyn om skatteavdrag som uppmuntrar privat anställning av hemarbetare (Näre 2016; Brennan m.fl. 2012, 379). Skatteavdragen fungerar som en slags ersättning för de offentliga vårdtjänsterna som skurits ner (Näre 2016, 31-32).

Individer och familjer bosatta i Finland kan söka om stöd för privat vård av barn från Folkpensionsanstalten (FPA) för att anställa en vårdarbetare privat. För barn under skolåldern beviljas 173,74 euro i månaden och ett vårdtillägg på 0-146,11 euro i månaden som är beroende på familjens inkomster. För familjer som bor i Helsingfors beviljas dessutom ett Helsingforstillägg på 500 euro i månaden för privat vård av barn under tre år (Helsingfors stad 2017a). För barn över tre år är Helsingforstillägget 160 euro i månaden. Stöden betalas direkt åt den anställda vårdarbetaren, som enligt Folkpensionens krav inte kan vara au pair eller bo hemma hos familjen.

År 2016 beviljades 19 709 personer stöd för privat vård av barn och kommuntillägg på sammanlagt 86 527 579 euro för vård av 26 745 barn¹ (Folkpensionsanstalten 2016). År 2007 var det ungefär lika många individer som beviljades stöd, men då var motsvarande summa 54 624 055 euro. Under de senaste nio åren har stöden ökat med nästan 60 procent, vilket tyder på att samhället satsar på denna vårdform.

Hushållsavdrag beviljas av Skatteförvaltningen åt privatpersoner som vill anställa en person för exempelvis hushålls- eller vårdarbete till sitt hem. Om en privatperson anställer en person får man dra av 20 % av den utbetalda lönen och tillhörande lönebikostnader

¹ Stöd för privat vård av beviljas både för att anställa en vårdarbetare och för att placera ett barn på ett privat daghem. Det finns ingen existerande statistik över den här fördelningen under hela året, utan FPA erbjuder statistik över fördelningen i december månad varje år. I december år 2016 lyfte 2636 personer stöd för att anställa en vårdarbetare privat, medan 8575 personer lyfte stöd för att placera sitt barn på privat daghem (Folkpensionsanstalten 2017c).

(15 % år 2016). Hushållsavdraget dras av från skatten. Det högsta beloppet som kan beviljas för ett år åt vardera partner i ett hushåll 2300 euro (Skatteförvaltningen 2016).

År 2013 beviljades 135 373 individer hushållsavdrag för privat anställt hemarbete, medan 10 822 personer beviljades hushållsavdrag för privat anställt vårdarbete. 17,2 % av de sammanlagda kostnaderna för hushållsavdraget gällde hemarbete, medan 3,3 % berörde vårdarbete i det privata hemmet. Sammanlagt används drygt 20 % av hushållsavdraget för privat anställt vård- och hemarbete (Skatteförvaltningen 2017).

Stöd för privat vård av barn och skatteavdrag på vård- och hemarbete är praktiker genom vilka staten uppmuntrar till privat anställning av vård- och hemarbetare (Brennan m.fl. 2012, 379-382). Stöden har tolkats som en strategi för att minimera de offentliga vårdkostnaderna (Näre 2016, 37). Att staten subventionerar efterfrågan i stället för att betala för serviceutbudet är ett aktivt politiskt val som formar verkligheten, och ger privat anställning av hemarbete en politisk och moral legitimitet (Näre 2016, 33, 37).

I Sverige infördes skattereduktionen för hushållstjänster, RUT-avdraget år 2007, med det uttalade syftet att etablera en ny marknad för hushållstjänster, skapa sysselsättning och motverka ”svartarbete”. Med RUT-avdraget ville den svenska staten omvandla ”svart” arbete till ”vitt” och få en ökad kontroll över sektorn (Gavanas och Darin Mattson 2011, 5-6).

Rapporter som granskar RUT betonar att skatteavdraget för hemarbete påverkar efterfrågan av tjänsterna. Den ökade efterfrågan på betalt hemarbete är ett socialt konstruerat behov, som påverkas av sociala och kulturella värderingar (Gavanas 2010, 59-61). Vidare framhävs att efterfrågan för hushållstjänster är ”extremt elastisk” som varierar i form och mängd enligt hur mycket individer anser sig behöva och ha råd med (Gavanas och Mattson 2011, 38). Skattereduktionen för hushållstjänster har skapat en efterfrågan som är priskänslig, ett behov för hushållstjänster som bara existerar under förutsättningen att priset är tillräckligt lågt. Efterfrågan på hushållstjänster är hög bara om om priset subventioneras eller om arbetet kan utföras billigt under informella överenskommelser (Gavanas och Mattson 2011, 38).

Skatteavdragen representerar en politisk reform som kommodifierar hemarbetet och skapar en marknad som tidigare inte existerade (Gavanas 2010). Därtill har RUT-avdraget lett till en ökad segmentering av sektorn (Gavanas och Darin Mattson 2011, 35).

I Sverige är det mest personer med invandrarbakgrund som arbetar med hemarbete (Gavanas 2010). År 2015 anmälde Sveriges regering att de ämnar utöka på RUT-avdraget som en lösning för de ökade antalet personer med invandrarbakgrund som söker arbete i Sverige. Det här är ett politiskt beslut som explicit uttrycker att arbete i privata hem är en arbetsform som skapas med tanke på migranter (Öberg och Sager 2015).

Det är intressant att jämföra Finland och Sverige eftersom båda länderna är välfärdsstater som påverkas av samma nyliberala processer, och eftersom privat anställt vård- och hemarbete har ökat speciellt mycket i de här länderna under 2000-talet (Abrantes 2014). Marknaden för hemarbete i Sverige växer dels som en följd av nedskärningar och privatiseringar, dels på grund av skatteavdraget. RUT-avdraget har också skapat en bredare acceptans för hushållstjänster i Sverige (Gavanas 2010; Gavanas och Darin Mattson 2011). I den här avhandlingen granskar jag hurdan inverkan skatteavdraget och stödet för privat vård av barn har på efterfrågan på privat anställt vård- och hemarbete i Finland, och drar slutsatsen att avdraget och stödet ökar på efterfrågan.

2.1.2 Nya sätt att skapa jämlikhet

Tills vidare håller ännu de offentliga barnvårdstjänsterna som är tillgängliga i Norden efterfrågan på privata vård- och hemarbetare relativt låg. Ändå är det ett ökande antal familjer i hela Norden som behöver mer hjälp och som väljer att anställa privat, främst på grund av växande svårigheter att kombinera arbete och familj och på grund av nya sätt att förstå jämlikhet (Isaksen 2011, 11-13; Näre 2016).

För närvarande består den vanligaste familjemodellen av två försörjare (Isaksen 2011, 9). Det är vanligt att kvinnor arbetar heltid med lönearbete, medan de fortfarande gör ungefär två tredjedelar av allt hemarbete (Miettinen 2008, 15). Arbetsfördelningen av hemarbetet följer en traditionell könad indelning, där männen oftast står för olika bygg- och reparationsuppgifter medan kvinnor ansvarar för barnvård, matlagning, städning och bykning. Denna dubbla arbetsbörda gör det svårt för arbetande kvinnor i Norden att kombinera arbete med dagvård, exempelvis angående öppethållningstider (Isaksen 2011, 12).

Arbetande föräldrar påverkas också av det prekära arbetslivet, som kräver allt mer resurser av arbetaren. Som en följd av den nyliberala omstruktureringen i det globala

Nord, har arbetslivet blivit mer intensivt, fragmenterat och krävande. Också den övre medelklassen påverkas av intensifieringen och prekariseringen av arbetet (Näre 2016, 39). Familjer och individer finner det allt svårare att kombinera vårdansvar med arbetslivet och dess växande krav. Då det huvudsakliga vårdansvaret långsamt förflyttas från staten till den enskilda familjen, växer således efterfrågan på privat anställda hem- och vårdarbetare (Näre 2016, 33). Prekarisering är ett teoretiskt perspektiv som jag behandlar mer i detalj i avhandlingens teoretiska referensram.

Även om båda parterna deltar i vårdarbetet finns det ändå ett ökat antal familjer som vill ha och som behöver andra slags lösningar. Enligt Isaksen (2011, 11-12) reflekterar det ökade antalet privat anställda vård- och hemarbetare en förändring i politiska och sociala idéer om hur jämställdhet och jämlikhet kan uppnås. Arbetsgivarna är kvinnor som kämpar för att nå en jämställd position på arbetsmarknaderna, medan jämställdhet mellan könen i hemmet outsourcas till den globala marknaden. Familjer i Norden som strävar efter att leva ett jämställt liv i hemmet gör det med hjälp av migrerande kvinnors arbete (Isaksen 2011, 10-11).

Den här utvecklingen är avhängig migratoriska processer samt vårdarbetets nära förkoppling till femininitet (Morini och Fumagalli 2010, 242). Migrerande kvinnor som arbetare med vård- och hemarbete har skapat ett bredare och mångsidigare utbud av vårdtjänster (Isaksen 2011, 13), och outsourcing av hemarbete är en process som organiseras mellan kvinnliga arbetsgivare och kvinnliga migrerande arbetare (Lutz 2011, 1).

Forskning betonar att hierarkier som genomsyrar vård- och hemarbete tar sig i uttryck i det privata hemmet där arbetet utförs (Lutz 2011). I feministisk materialistisk forskning kring vård- och hemarbete konstrueras familjen inte bara som en politisk institution, utan också som en arbetsplats (Federici 2004). I följande stycke diskuterar jag hur forskningsdiskussionen byggde upp en förståelse av hem och familj som en arbetsplats.

2.2 Reproduktion av arbetskraften

Synen på vård- och hemarbete som utförs i hemmet förändrades markant under den senare halvan av 1900-talet. Från att ha ansetts vara något som naturligt tillfaller kvinnor, betraktas de här aktiviteterna allt oftare som ett lönesatt, värdeskapande arbete. Den här

utvecklingen hänger bland annat ihop med att den marxiska feministiska forskningen politiserade och teoretiserade det obetalda vårdarbetet som görs av kvinnor i hemmet, och granskade dess samhällseliga betydelse (Dalla Costa 1971; James 1980; Federici 2004; 2012).²

En betydande insats av den marxiska feministiska forskningen kring vård- och hemarbete har varit att definiera aktiviteterna som utförs i hemmet som värdeskapande arbete. Aktiviteterna tolkas också som social reproduktion av arbetskraften, som är ett nödvändigt villkor för det produktiva arbetet (Federici 2004; 2012). Det reproduktiva arbetet producerar och reproducerar arbetskraften som krävs för det kapitalistiska systemets fortlevnad (Oksala 2016, 297). Till arbetet hör uppgifter som hushållsarbete (matlagning, städning), vård, barnuppföstran, socialisering och utbildning.

Reproduktion är ett teoretiskt begrepp som hänvisar till det breda spektrum av aktiviteter som är innefattade i produktionen av mänskliga varelser (Oksala 2016, 297) och i upprätthållningen av liv och det rådande sociala systemet (Repo 2014, 3224). Medan reproduktion behandlas ur varierande synsätt (se Repo 2014) är just det feministiska kunskapandet kring reproduktion utgångspunkten för den här avhandlingen.

Den feministiska materialistiska analysen är bland annat inspirerad av en kritisk läsning av Karl Marx analys av värdeförmering, som försummade betydelsen av det arbete som krävs för att reproducera en arbetare. Marx lät påskina att han inte uppfattade reproduktiva aktiviteter som arbete, eller åtminstone inte som ett arbete som skulle vara relevant för den kapitalistiska produktionsprocessen och värdeförmeringen (Heinrich 2013, 116).

Den feministiska kritiken tar fasta på den här bristen i Marxs analys och hävdar att kvinnor producerar den viktigaste kapitalistiska varan, nämligen arbetskraften, och har således alltid spelat en central funktion i ackumuleringen av kapitalet (Dalla Costa 1971; James 1980). Feministiska forskare har dessutom poängterat att hemmet och det reproduktiva arbetet har definierats som kvinnans plats i den samhällseliga arbetsfördelningen (Anttonen och Zechner 2009; Galcerán 2006; Federici 2004).

² Den teoretiska utvecklingen kan sägas kulmineras i kampanjen *Wages for Housework*, kvinnors revolt emot obetalt reproduktivt arbete under 1960- och 1970-talet med en politisk strategi om krav på lön för hemarbete.

Det finns varierande tolkningar om hur produktion och social reproduktion separerades från varandra, med kvinnan som ansvarig för den sociala reproduktionen och mannen för den materiella produktionen som följd. Feministiska forskare visar att uppdelningen är ett resultat av politisk maktutövning som konstruerade ett socialt paradigm (Mies 2014). Uppkomsten av hemarbete spåras också till häxjakterna under övergången från feodalism till kapitalism (Federici 2004) och till diverse processer under industrialiseringen som etablerade en könad arbetsfördelning (Galcerán Huguet 2006).

Konstruktionen av en könsbaserad arbetsfördelning medföljde att kvinnor uteslöts gradvis ur officiella arbeten och bands till hemmet. Det reproduktiva arbetet konstruerades till en naturlig del av det som anses vara kvinnligt. Då kvinnor anses ha en naturlig benägenhet för vård och omsorg, förfaller det självklart att de här aktiviteterna inte klassas som arbete, och är således inte heller betalda (Federici 2012, 17).

Kvinnokroppen disciplinerades gravis in i denna roll via olika praktiker, varav Federici (2004) nämner häxjakten som den mest systematiska kampanjen med syfte att kuva politiskt aktiva proletära kvinnor. Som följd konstruerades kvinnan som disciplinerad reproduktiv arbetskraft, som tar hand om hemmet och barnen och dessutom förväntas göra det med glädje (Federici 2012, 17).

Den feministiska materialistiska analysen av reproduktion erbjuder viktiga insikter av hemarbetets karaktär, och kom att förändra samhällets syn på hemarbete. För det första betonar kritiken att reproduktion och reproduktivt arbete inte är naturliga feminina egenskaper, utan aktiviteter som definieras socialt och historiskt (Federici 2004, 91). Kvinnors psyken, kroppar och känslor socialiseras till att uppfylla denna specifika funktion, som är nödvändig för att accepteras som "kvinna" (Federici 2012, 19). För det andra är de reproduktiva aktiviteterna arbete som skapar värde (Galcerán 2006, 20). Hemarbete alltid har producerat bruksvärde till den grad, att det bör betraktas som den "fundamentala drivkraften av produktivt arbete" (Morini och Fumagalli 2010, 245).

Den nya definitionen av reproduktiva aktiviteter som arbete som utförs av kvinnor var en progressiv insats av feministiska forskare med en rad praktiska konsekvenser. Förutom att radikalt tänka om Marx tills då könsblinda teori, visade också kritiken på den centrala betydelsen av obetalat hemarbete i den kapitalistiska ekonomin (Federici 2014). Dessutom introducerade kritiken en omdefiniering av vad arbete betyder. Att betrakta vård och reproduktion som arbete ger nya möjligheter att analysera de här aktiviteternas

samhälleliga betydelse (Anttonen och Zechner 2009, 19). Förståelsen av vård och reproduktion av hemmet som arbete är en relevant teoretisk ansats för min analys.

Den teoretiska diskussionen om reproduktivt arbete behandlar främst aktiviteter som tar plats i hemmet (Galcerán 2006, 13). I dagens moderna kapitalistiska samhällen är vård oftast organiserad som social service inom offentlig hälsovård eller som en vara som kan köpas av privata företag, så också i den finländska välfärdskontexten.

I slutet av 1990-talet skiftade den sociologiska vårddiskussionen sitt fokus till två sammanlänkade fenomen. Det första fenomenet är den växande efterfrågan på hushållsarbete och vårdarbete som tar plats i hemmet, medan det andra är att det här behovet fylldes av migrerande kvinnor (Williams 2010, 386). Det kognitiva och immateriella arbetet som utförs i globala metropoler behöver reproduktivt arbete i hemmet för att fungera. Det arbetet utförs främst av lågavlönade feminina migrantarbetare (Sassen 2002). Sociologen Maria Mies (2014) hävdar att den samtida internationella arbetsfördelningen, i vilken kvinnor producerar de billigaste tjänsterna, har sin grund i den könade arbetsuppdelningen i hemmet. I följande kapitel kommer jag att beskriva den sociologiska diskussionen kring de här två sammanlänkade processerna.

2.3 Migrerande vård- och hemarbetare

Vårdmigration är i sig inte ett nytt fenomen i Norden. Kring början av 1900-talet ansågs det bland medelklassen och övre medelklassen vara vanligt att anställa hemarbetare (Isaksen 2011, 15-16). Eftersom hemarbete förstods som ett feminint yrke, migrerade främst unga kvinnor från rurala till urbana områden för att söka jobb som hemarbetare. Sedermera började hemhjälp betraktas som en borgerlig och ovanlig praktik (Isaksen 2011), och ännu så sent som på 1970-talet sågs hemhjälp som ett gammalmodigt och föråldrat yrke (Näre 2016).

För tillfället håller den här idéassociationen på att förändras (Isaksen 2011, 14; Näre 2016). Den sociologiska forskningen i vård- och hemarbete beskriver den växande efterfrågan och ökningen av migrerande vård- och hemarbetare som är anställda hos privata familjer i höginkomstländer i Europa (Isaksen 2011; Näre 2012b; 2016; Lutz 2011; Parreñas 2001; Williams 2010). Tidigare har vård- och hemarbetsmigration inneburit intern migration från rurala till urbana områden, medan det nu handlar om en

transnationell, global rörelse av migrerande vård- och hemarbetare (Isaksen 2011; Näre 2012b; Lutz 2011). Medan man tidigare anställde lokala personer ur en lägre social klass, är vård- och hemarbete numera en bransch som domineras av migranter (Näre 2013b).

Migrerande vård- och hemarbetare flyttar till Väst- och Sydeuropa, och nu också till Norden, från Östeuropa, Latinamerika, Afrika och Asien för att arbeta på regioner med högre löner än i deras hemländer (Lutz 2011, 1). Fenomenet beskrivs som en ny-traditionell fortsättning på förlegade sociala mönster (Lutz 2011, 191).

Den sociologiska diskussionen om vård betonar att på samma sätt som den ekonomiska produktionen är global, är också det reproduktiva arbetet organiserat på en global plan (Yeates 2009; Sassen 2000; Parreñas 2000). Ett allt större antal kvinnor migrerar för att arbeta inom den reproduktiva sfären. Fenomenet är så brett att forskning talar om en transnationell rörelse av migrerande vård- och hemarbetare, som migrerar från det globala Syd till det globala Nord, och tar hand om arbetande kvinnors barn och hem för att kunna försörja sina egna barn som deras kvinnliga släktingar vårdar (Parreñas 2001).

Den vårdsociologiska forskningen betonar att reproduktiva arbetsuppgifter inte kan förflyttas till länder med lägre produktionskostnader, utan måste utföras där som efterfrågan existerar (Sassen 2002, 126). Då migrerande kvinnor i allt högre grad tar hand om kognitiva arbetares reproduktiva uppgifter, medför det att reproduktionen blir en del av en lönedynamik (Morini 2001). Enligt sociologen Saskia Sassen (2002, 126) finns det ett systemiskt förhållande mellan globaliseringen av reproduktivt arbete och feminiseringen av de här arbetsuppgifterna, som pekar på en ökad användning av lågavlönat arbete på de globala marknaderna.

Figuren av en vård- och hemarbetare som migrerar till ett land rikare än sitt eget tolkas som en emblematisk representation för social förändring under 2000-talet (Williams 2010, 385; Kofman 2013, 579). Forskning i korsningar av vård och migration för fram att det här förhållandet verkar simultant på minst tre olika nivåer; de personliga förhållandena som migration och vård- och hemarbete utgörs av, nationalstaters policy, regleringar och diskurser och den transnationella och globala rörelsen av arbete (Williams 2010, 385).

2.3.1 Teorin om globala vårdkedjor

Ett centralt argument inom vårdlitteraturen är att det reproduktiva arbetet i det globala Nord utförs allt mer av kvinnor från länder i det globala Syd. I denna kontext utvecklade Arlie Hochschild (2000, 131) teorin om globala vårdkedjor. Teorin beskriver ”en serie personliga förbindelser mellan människor runt över världen, som är baserade på betalt eller obetalt vårdarbete” (min översättning) och hänvisas ofta till i sociologisk forskning i vårdarbete. Teorin om globala vårdkedjor är ett värdefullt inslag i vårdforskningen, eftersom den framhäver den transnationella produktionen av vårdtjänster samt kommersialiseringen av vårdtjänster och hemarbete (Yeates 2009).

Nicola Yeates (2009) har vidareutvecklat teorin om globala vårdkedjor och poängterar vissa brister i teorin. Även om teorin positionerar de migrerande vårdarbetarna i den transnationella vårdproduktionen och -konsumtionen, erbjuder den ofta en förenklad bild av vårdmigration, eftersom den antar att vårdmigration drivs av efterfrågan i kärnländer. Dessutom målar teorin en bild av olyckliga utbildade kvinnor som migrerar för att göra vårdarbete och fokuserar på hur vård förflyttas, snarare än på hur vården förändras (Yeates 2009, 48).

Även om många kvinnor migrerar för att trygga sin familjs inkomst, är fler av dem också av medelklassbakgrund och flera är utbildade (Yeates 2009, 49). De är inte heller alla mammor till beroende barn. Medan vissa är barnlösa, lyckas andra till exempel få sina barn att också migrera genom familjeåterföringsprocesser (Yeates 2009, 50-51). Vidare finns det många olika dimensioner av vårdmigration. Också yrkesutbildade vårdarbetare migrerar (Yeates 2009, 50). Finland har exempelvis rekryterat sjukskötare från Filippinerna, från Ingermanland (Näre 2012a) och från Spanien (Suorsa och Kurki 2013).

Forskning i uppdelningen av det reproduktiva arbetet i den globala ekonomin lyfter fram att utbytet av reproduktivt arbete mellan kvinnor ofta är tredelat (Parreñas 2000; 2001). Kvinnor från Filippinerna migrerar till det globala Nord för att hemarbeta hos kvinnor med klassprivilegium. Samtidigt anställer de en kvinna, som vanligtvis är fattigare än de själva, för arbete i sitt hem i Filippinerna (Parreñas 2000, 561). Således konstrueras ett tredelat utbyte av reproduktivt arbete mellan kvinnor som befinner sig på olika platser, både geografiskt och hierarkiskt sett. De migrerande arbetarna är både ansvariga för det

reproduktiva arbetet hos sina arbetsgivare, och för sin egen familjs produktiva och reproduktiva arbete (Parreñas 2000).

Forskning i vård- och hemarbete åberopar en bredare analys av intersektioner i migration, kön och värdesättning av olika kunskaper (Kofman 2013, 595-596), en bred fokus som tar i beaktande olika livssituationer och former av aktörsskap hos arbetare (Yeates 2009, 52) samt analys av reproduktivt arbete i ett transnationellt samband (Parreñas 2000, 561).

2.3.2 Migration från Filippinerna

I min avhandling fokuserar jag på migrerande vård- och hemarbetare från Filippinerna. Migrerande filippinska kvinnor arbetar som vård- och/eller hemarbetare i mer än 130 länder, av vilka de flesta ligger i Europa och Asien (Parreñas 2000). Två tredjedelar av filippinska kvinnor som migrerar för arbete gör det för att arbeta med hemarbete (Parreñas 2000, 560). Filippinska personer migrerar också till Finland för att arbeta. Utgående från material ur Statistikcentralens PX-Web databaser (2016) har jag byggt en tabell som visar hur antalet personer med filippinsk bakgrund som bor i Finland har ökat under åren 1990-2015.

År	Antalet personer med filippinsk bakgrund bosatta i Finland	Antalet kvinnor
1990	207	170
1995	407	344
2000	527	418
2005	612	478
2010	1286	923
2015	2668	1837

Tabell 1.1. Antalet personer med filippinsk bakgrund bosatta i Finland under åren 1990-2015, enligt statistik hämtad ur Statistikcentralens PX-Web databaser (2016).

Som tabell 1.1. visar, har antalet personer med filippinsk bakgrund som bor i Finland ökat betydligt mellan åren 1990-2015. År 1990 bodde det endast 207 personer med filippinsk bakgrund i Finland, medan antalet år 2015 var 2668 stycken. Tabellen visar att antalet personer som flyttar från Filippinerna till Finland ökar konstant, speciellt under de senaste fem åren, 2010-2015. Eftersom de här personerna finns i Statistikcentralens databas, kan man anta att de har fått uppehållstillstånd som baseras på arbete. Det är osannolikt att varenda en av de här personerna arbetar med vård- och hemarbete hos privata personer i Finland. Till exempel började ett rekryteringsföretag rekrytera filippinska sjukskötare till

Finland år 2007 (Näre och Nordberg 2016). Man kan ändå anta att en stor del av dem är sysselsatta inom branschen för vård- och hemarbete, vilket tyder på att det är frågan om en bransch vars efterfrågan ökar.

Jag har märkt ut andelen filippinska kvinnor i tabellen, eftersom forskningslitteraturen påpekar att vård- och hemarbete är ett feminiserat arbete. Tabellen visar en tydlig och konsekvent ökande feminin majoritet bland de filippinska personerna som är bosatta i Finland. Forskning visar att filippinska kvinnor tenderar att migrera till platser med en större efterfrågan på lågavlönade servicearbetare så som hemarbete, medan filippinska män vanligen migrerar till Mellanöstern för att arbeta inom bygg- och oljebranschen (Parreñas 2000, 564). Globalt räknas Finland till de platser med hög efterfrågan på lågavlönat hemarbete, vilket förklarar varför så många fler kvinnor än män har migrerat hit.

En väsentlig fråga är varför en så stor andel filippinska personer migrerar, och varför de arbetar inom just vård- och hemarbete. Forskning kring dessa tematik pekar på nyliberala omstruktureringar i Filippinerna som en delorsak bakom migrationen. Invånarna i Filippinerna kan nu räkna med ett minskat socialt stöd av staten och dyrare kostnader för hälsovård och utbildning (Näre 2016; Näre och Nordberg 2016, 17). Som en följd väljer fler människor att migrera och söka jobb utanför Filippinerna. Också utbildade filippinska kvinnor migrerar för att arbeta med hemarbete, eftersom de tjänar mer som hemarbetare än vad de skulle göra ifall de arbetade i Filippinerna med det yrke som de är utbildade i (Parreñas 2000, 566).

Det är vanligt att de migrerande arbetarna skickar pengar till sina familjer i Filippinerna, vilket möjliggör att familjer och lokalsamhällen överlever (Yeates 2009). Filippinernas ekonomi är beroende av de här penningförsendelserna. Samtidigt som de migrerande vård- och hemarbetarna ökar på tillväxten av den filippinska ekonomin, stöder de också med sitt arbete ekonomierna i mottagarländerna, genom att ansvara för hemmens reproduktiva arbete och göra det möjligt för arbetsgivare att ägna mer tid åt arbete utanför hemmen (Parreñas 2000).

Robyn Rodriguez forskning *Migrant for Export* (2010) visar att den filippinska staten spelar en central roll i de migratoriska processerna. I samband med nyliberala omstruktureringarna har den filippinska staten grundat ett program för exportering av arbetskraft, för att undvika en bred arbetslöshet. Den filippinska staten är per definition

en stat som förmedlar arbetare i och med att staten kontinuerligt och systematiskt främjar migration och uppmuntrar sin befolkning att söka arbete utomlands (Rodriguez 2010). Arbetarna mobiliseras och exporteras via en effektiv och välfungerande migrationsbyråkrati, som sträcker sig allt från ambassader som formaliserar diplomatiska relationer för att underlätta migrationen av arbetare, till konstruktionen av en nationalistisk diskurs om den ”nationella hjälten” eller den dygdesamma medborgaren som migrerar för att arbeta och skickar hem pengar, samtidigt som hen representerar sitt land på ett propert sätt (Rodriguez 2010).

Genom att uppmuntra befolkningen att migrera och skicka hem pengar, kan den nationella eliten förhindra att en stor social katastrof bryter ut i landet hävdar Rodriguez (2010), som också knyter ihop den här utvecklingen med Filippinernas kolonialhistoria. En statsapparat som främjar migration av befolkningen som ett sätt att organisera arbete under global nyliberalism är speciellt problematisk när det gäller övergrepp mot mänskliga rättigheter (Rodriguez 2010).

2.3.3 Produktionen av gränser och postkolonialism

I den finländska kontexten har det forskats i produktionen av gränser och irregularitet för migrantarbetare, samt i postkolonial stereotypisering i rekryteringen av filippinska sjukskötare till Finland.

En synvinkel analyserar den mediala representationen av filippinska sjukskötare i Finland, och drar slutsatsen att filippinska sjukskötare konstrueras som goda migranter med bra servicekultur och anlag för vård, vars sakkunnighet ändå ständigt kontrolleras (Näre och Nordberg 2016). Annan forskning analyserar också kopplingar mellan postkolonialism och nyliberalism i rekryteringen av filippinska sjukskötare, genom att föra fram att sjukskötaren förvandlas från en yrkeskunnig och utbildad vårdarbetare till ett vårdbiträde som importeras, vilket medför en minskning av sjukskötares mänskliga kapital (Vaittinen, Sakilayan-Latvala och Vartiainen förestående).

Forskningslitteratur i intersektionen mellan migration och arbete lägger fokus på upplevelser av irregularitet bland migrerande vårdarbetare och produktionen av gränser. Exempelvis rapporterar forskning i kritisk migrationsteori om konstruktionen av etniska

hierarkier i det finländska arbetslivet (Wrede, Nordberg och Forsander 2010; Himanen och Könönen 2010; Könönen 2011; 2014).

Migrantarbetare utgör i dagens läge en viktig del av den flexibla arbetskraften i Helsingforsregionen (Könönen 2014), och de är överrepresenterade i de lågavlönade vårdyrkena med lägre status inom vårdbranschen (Näre 2013a, 74). Arbetare med migrantbakgrund som är beroende av sitt arbetskontrakt för att lagligt kunna vistas i landet, kan vid behov deporteras. Forskning pekar på en multiplikation av gränser som skapar nya hierarkier inom arbetsmarknaden (Könönen 2014).

Det här för in en ny dimension i vård- och hemarbete. Den ökade efterfrågan på vård- och hemarbete i Finland utförs av migrantarbetare, vars rätt att vistas i landet beror på ett giltigt arbetskontrakt (Näre 2016, 32). Det medför en mer osäker och villkorlig tillvaro för dem. Näre (2013a) hänvisar till Jane Wills m.fl. (2012) begrepp 'migrant division of labour' och hävdar att etniska hierarkier håller på och formas inom vårdarbetet i Finland, och speciellt i Helsingfors som en global metropol.

Medan det existerar forskning i rekryteringen av filippinska sjukskötare till Finland (Näre och Nordberg 2016; Vaittinen, Sakilayan-Latvala och Vartiainen kommande), forskning i migrerande vård- och hemarbete i europeiska länder (se bland annat Lutz 2011; Gutiérrez-Rodríguez 2010; 2014; Näre 2012b; 2013; Anving och Eldén 2016) och forskning i filippinska au pairs i Finland (Määttä 2003), har det ännu inte forskats i migrerande privat anställt vård- och hemarbete i Finland som kombinerar synvinklarna för migrerande arbetare och arbetsgivare. Det är därför viktigt att forska i privat anställt vård- och hemarbete i Finland ur de här två synvinklarna.

Jag är medveten om kritisk migrationsforskning i produktionen av gränser i livet för migrerande arbetare (Näre 2013a; Könönen 2014) men vill framhäva att den här avhandlingen inte bidrar till litteraturen i migrationsforskning. Däremot utgår avhandlingen från perspektivet om vård- och hemarbete som affektivt arbete. I stället för migrationspolitiska gränsdragningar, fokuserar jag på gränsdragningar på arbetsplatsen och i förhållandet mellan arbetare och arbetsgivare, som också kan sägas uttrycka den globala maktgeografin. I analysen tar jag upp migration som en av kategorierna som producerar osäkerhet och irregularitet i informanternas liv, och analyserar det utgående

från begreppet prekära affekter. I följande kapitel redogör jag närmare för affekter och affektivt arbete, samt argumenterar för mitt val av perspektiv.

3. Avhandlingens teoretiska referensram

I den här avhandlingen använder jag affekt för att placera in känslor och reaktioner i en struktur. Affektteorin jag inspireras av förstår känslor som avhängiga sociala maktrelationer, inte som psykologiska och individuella företeelser. Därtill utgör den teoretiska diskussionen kring prekarisering den andra delen för min teoretiska referensram, vilket för den här avhandlingen medför en granskning av prekära affekter (Jokinen m.fl. 2015).

Detta kapitel inleds med en överblick på hur sättet att kunskapa kring känslors roll i vård- och hemarbete har förändrats. Från att ha tolkats som emotionellt arbete, håller den akademiska teoretiska diskussionen på och övergå till en betoning av affekter och affektivt arbete (se till exempel Oksala 2016; Hardt 1999; Brown 2016; Gutiérrez-Rodríguez 2010; 2014). Till följande redogör jag för skillnaderna mellan de här två begreppen och förklarar varför jag förstår vård- och hemarbete som affektivt arbete.

3.1 Från emotionellt till affektivt arbete

Arlie Hochschilds (1983; 2000) teoretiska utveckling av begreppet ”emotionellt arbete” har varit ett viktigt bidrag till den teoretiska diskussionen av vårdarbete. Teorin är innovativ i och med att den för första gången länkade känslor till global ekonomisk ojämlikhet, något som var ett viktigt metodologiskt steg för att granska de ömsesidiga beroendeförhållandena mellan kvinnor i globala Nord och Syd (Brown 2016, 214).

Hochschild använder begreppet emotionellt arbete för att beskriva hur arbetare i vissa branscher måste styra och kontrollera sina känslor i utbyte mot löner (Näre 2009a). Emotioner eller känslor förstås som något medvetet, kognitivt och performativt; ett känslouttryck som produceras medvetet för att skapa en tjänst. Enligt Hochschild säljs emotionellt arbete för en lön och har därför bytesvärde.

Vidare tar Hochschild (2000; 2002) stöd från Marx teoretisering och hävdar att migrerande vårdarbetare producerar emotionellt mervärde då de vårdar sina arbetsgivares barn i det globala Nord, i stället för att ta hand om sina egna barn. I det här argumentet tolkas kärlek som en ojämlikt fördelad resurs eller som en stabil nyttoprodukt som innehas av olika subjekt. Kärlek är en resurs som är knapp och begränsad, som en ”mineral som utvinns ur jorden” (Hochschild 2002, 22-23). Då kärleken utvinns ur ett ställe för att avnjutas på ett annat skapas ett emotionellt underskott i Syd. Den migrerande vårdarbetaren ger kärlek till de barn de är anställda att ta hand om, vilket medför att deras egna barn, som befinner sig i det globala Syd, får mindre kärlek.

Teorin har kritiserats ur perspektivet för affektivt arbete. Sociologen Rachel Brown (2016, 214) påpekar att Hochschils teori om globala vårdkedjor producerar en bild känslor som flyttas över från Syd till Nord och från fattig till rik. Det här skapar en simplificerande och essentialiserande bild av vårdarbete (Brown 2016). Känslor är inte nyttoprodukter som innehas av subjekt, eller individuella enheter som överförs från en kropp till en annan. Däremot cirkulerar känslor mellan subjekt, objekt och platser, och migration skapar skiftande, överlappande, tillfälliga och icke-linjära känslonätverk (Brown 2016, 220).

Därför analyserar jag vård- och hemarbete som affektivt arbete. Ur denna synvinkel förstås inte känslor som något som styrs och kontrolleras medvetet eller som en knapp resurs som kan ta slut. Affektteorin granskar däremot känslor och affekter som något icke-subjektivt och icke-medvetet, som produceras i relation till andra kroppar (mänskliga och icke-mänskliga), cirkulerar mellan kroppar och som uttrycker sociala maktrelationer (Brown 2016; Gutiérrez-Rodríguez 2010; 2014). Affektteorin jag inspireras av understryker att känslor är sociala, kulturella och politiska praktiker (Ahmed 2004a).

3.2 Affektteori

Känslor är något som länge förkastades av det samhällsvetenskapliga kunskapandet, som eftersträvar både neutralitet och rationalitet. Numer har forskare börjat uppmärksamma känslor i vetenskaplig teoribildning, via den teoretiska diskussionen kring affekter. Den sociologiska affektforskningen granskar inte känslor på ett individuellt, psykologiskt plan. I stället ligger fokus på vad känslor *gör* (Ahmed 2004a), hur känslor fungerar i

samhället (Jokinen m.fl. 2015, 21), känslor i relation till makt, politik och normer (Purokuru och Paakkari 2015, 159) och känslöstrukturens avhängighet till materiella omständigheter och historiska och geopolitiska kontext (Gutiérrez-Rodríguez 2010, 4-5).

Affekt används som begrepp för att förklara kroppars, såväl mänskliga som icke-mänskliga, förmåga att påverka och bli påverkade av varandra (Jokinen m.fl. 2015). I artikeln *The Autonomy of Affect* (1995) tolkar Brian Massumi affekt som något icke-subjektivt och omedvetet, som formar och konstruerar subjekt. Då vi rör oss i världen positionerar vi oss själva, och positioneras av andra i en narrativ kontinuitet. Våra kroppar rör sig längs med socialt erkända och socialt värderade linjer av handling och reaktion, och organiserar sig själva och agerar i enlighet med de här förväntningarna.

Affekt-begreppet är ett försök att teoretisera de här processerna för kroppars självorganisering. Begreppet uttrycker hur kroppar positionerar sig själva i samhället, tillägnar sig sociala förväntningar till den grad att kroppens autonoma reaktioner organiseras för att behaga de här förväntningarna (Massumi 1995, 86).

Vi blir affekterade, exempelvis när det gäller att uppvisa iver och flexibilitet inför arbetsgivaren. Hur vi uttrycker affekt och känslor är avhängigt samhälleliga och sociala relationer (Purokuru och Paakkari 2015, 159). Känslor befinner sig inte i ett psykologiskt vakuum, utan påverkar och påverkas av de sociala system som byggs upp av kommunikation, kultur och moral. Känslor handlar inte om att definiera individers situation, utan känslor är ”kroppsligt tänkande, som uttrycker sociala maktrelationer” (Purokuru och Paakkari 2015, 159).

Affekter hänger på så vis ihop med både materiella och sociala omständigheter (Gutiérrez-Rodríguez 2010, 5). Det är en viktigt utgångspunkt för den här avhandlingen. Jag vill ändå undvika en deterministisk ståndpunkt som skulle anta att affekter mekaniskt följer människors materiella omständigheter. I stället menar jag att affekter och materiella och sociala omständigheterna är i en relation med varandra och förändras i förhållande till varandra. Jag tillämpar så perspektivet för dialektisk materialism (Heinrich 2013) och hävdar att på samma sätt som samhället och människor förändras i förhållande till varandra, formar också affektiva uttryck de omkringliggande strukturerna som sedan igen påverkar på cirkuleringen av affekter.

Medan vissa forskare förstår affekt och känsla som fullkomligt olika (Massumi 1995), förstår andra forskare gränsen mellan affekt och känsla som relativ och ombytlig (Jokinen m.fl. 2015, 23). Affekter beskrivs också som *kroppsliga tillstånd* som via känslor manifesteras i språket (Hemmings 2005, 55), eller något som kroppen *utsätts* för (Eriksson 2016, 46). I den här avhandlingen tar jag fasta på Jokinens m.fl. (2015) och Hemmings (2005) tolkningar. Jag avser att medan gränsen mellan affekt och känsla är relativ, är det ändå möjligt att förstå affekter just som kroppsliga tillstånd, som uttrycks först som en autonom reaktion och sedan via känslor i språket.

Sammanfattningsvis är affekt ett begrepp som analyserar kroppens förmåga att röra sig i världen och bli rörd av den, samt analyserar vad som händer i olika kroppsliga möten och då relationer utformas (Jokinen m.fl. 2015, 23). Kroppar invigs i sociala, politiska och ekonomiska processer och får samtidigt sin form och sitt innehåll via dem (Massumi 2002, 27-28).

3.3 Affektiv kapitalism eller känslor i den ekonomiska produktionen

”Förmågan för affekter att producera en ekonomisk verkan snabbare och säkrare än ekonomin själv innebär att affekt är en verklig betingelse i sig själv, en inneboende variabel i det senkapitalistiska systemet, lika infrastrukturell som en fabrik” (Massumi 2002, 45, min översättning)

Affektteori har inspirerat till en bred och varierande teoretisk diskussion om kopplingarna mellan affekt och kapitalism. Analys av det ekonomiska produktionssättet är en central del av sociologisk forskning, som för fram varierande analytiska begrepp för detta ändamål. Till dessa hör bland annat begrepp så som kognitiv kapitalism, biokapitalism, och begreppsparet Fordism och postfordism. Postfordismen inleddes kring 1980-talet och uppkom som en social och kulturell kritik av den fordistiska modellen (Morini 2007, 48). I postfordismen produceras värde främst via kunskap, vilket medför att den kunskapsproducerande människokroppen blir central för den postindustriella produktionen (General Intellect 2008, 21). Enligt Jokinen m.fl. (2015, 14) skapas värde i den postfordistiska produktionsmodellen fram för allt genom att ”producera en människa med hjälp av en annan människa”. Då värdeproduktion tar plats i mellanmänniskliga relationer, blir det viktigt att styra, administrera och exploatera de här relationerna.

Min avsikt är inte att återberätta den omfattande forskning som gjorts inom det här området, utan snarast konstatera att de här begreppen generellt sett hänvisar till samma breda fenomen; kunskap, information, kommunikation, känslor, relationer, sociala och mänskliga färdigheter är allt viktigare instrument för värdeförmering inom nutidskapitalismen (Hardt 1999; Morini 2007; Morini och Fumagalli 2010; Jokinen m.fl. 2015; General Intellect 2008).

Det här är en central utgångspunkt för min forskning. I avhandlingen hänvisar jag till den här utvecklingen med begreppet ”affektiv kapitalism”. Begreppet används för att granska vad som händer då olika kroppar (mänskliga och icke-mänskliga) möts och affekterar varandra och blir affekterade. En viktig fråga är hur affekterna kapitaliseras, kommodifieras, tas tillvara och styrs till områden där de är mest produktiva (Karppi m.fl. 2016). I affektiv kapitalism införs resonanser mellan kroppar i system för värdeförmering. Den affektiva kapitalismen verkar genom att tilltala våra begär, och behöver sociala förhållanden som den organiserar och etablerar. Vår förmåga att affektera och att bli affekterad förvandlas till tillgångar, varor, tjänster och strategier (Karppi 2016, 9). I affektiv kapitalism förstås produktionssystemet som en process som lägger vikt vid både relationella och materiella aspekter.

I den här avhandlingen följer jag denna förståelse för affektiv kapitalism. Jag granskar vård- och hemarbete som affektivt arbete som utförs i en kontext om affektiv kapitalism, och strävar efter att identifiera de villkor och metoder genom vilka affektiv kapitalism fungerar i det här sammanhanget.

3.3.1 Det affektiva arbetet

Feministiska forskare har länge analyserat det reproduktiva arbetets funktion i den kapitalistiska produktionen, och betonat att det är en arbetsform som producerar värde och mervärde. Det känns ändå relevant att begrunda det värdeproducerande elementet i vård- och hemarbete, eftersom den här arbetsformen som ofta lyfts fram för att exemplifiera det produktionssätt som jag här kallar affektiv kapitalism (Hardt 1999; Morini 2007; Morini och Fumagalli 2010; Jokinen m.fl. 2015; Oksala 2016). Affektivt arbete är en av de arbetsformer som skapar mest värde i den nutida kapitalistiska ekonomin (Hardt 1999, 90), och vård- och hemarbete tolkas som affektivt arbete.

Affektivt arbete kan innebära såväl obetalt som betalt och kommodifierat vård- och hemarbete, som i sig redan är produktivt arbete (Oksala 2016, 290).

Tidigare feministisk forskning i vård och reproduktion beskriver arbetet som intimt, emotionellt, kognitivt arbete där kroppar fungerar som främsta arbetsredskap (Morini 2007). En central ansats är att det reproduktiva arbetet också producerar värde och mervärde. Forskare betonar att de viktigaste kunskaperna i vård- och hemarbete är tålmodighet, ett vårdande och empatiskt sinnelag, emotionell intelligens, ett gott minne, disciplin, uthållighet, förmåga att i detalj styra olika aktiviteter samtidigt som man förhåller sig från att visa frustration (Lutz 2011, 74).

Det här är kognitiva, förkroppsligade, kulturella och kodade kunskaper som är en viktig del för många affektiva och kognitiva arbeten och för den globala kapitalismen. Ändå tilldelas de här förkroppsligade kunskaperna ett mindre värde än andra immateriella arbetsformer, så som teknologi, IT och finans (Kofman 2007, 13). Vård- och hemarbete betraktas som oproduktivt och ”okunnigt” arbete (Gutierrez-Rodriguez (2014, 46).

Feministisk analys av vård- och hemarbetet betona likheten mellan kognitiva och emotionella kunskaper som krävs för immateriella yrken, samt att alla immateriella arbetsformer producerar värde, oavsett om de görs i teknologisektorn eller i hemmet (Kofman 2007). De värdefulla inslag som den nya teoretiska diskussionen kring affekter för med sig är en granskning av känslors roll i produktionen, och en förståelse av affekter som icke-medvetna uttryck som grundar sig i sociala maktrelationer, i den emotionella kulturen samt i dess könade och rasifierade historia (Karppi 2016, 5; Brown 2016).

Den teoretiska litteraturen om affektivt arbete granskar arbetsformer som kräver att en individ producerar känslor och beteenden i sig själv och i andra (Brown 2016, 215). Den här känsloproduktionen är ändå ingen medveten, kognitiv performans, utan en omedveten, autonom reaktion, som bottnar sig i postkoloniala strukturer och den emotionella kulturen, för att slutligen ”sudda ut gränsen mellan arbete och känsla” (Brown 2016, 215). I affektiv kapitalism skapas mervärde just genom att exploatera arbetets sociala och relationella karaktär, som uttrycks genom affekter (Gutierrez-Rodríguez 2010, 140). Gutierrez-Rodríguez (2010, 141) använder begreppet ”affektivt värde” för att illustrera denna värdeförmering. Hon menar att hemarbetaren producerar värde som reproducerar hushållet och individerna och därmed också samhället som en

helhet, eftersom välmående i hushållet ökar på individernas potential och förmåga till produktivt arbete.

3.4 Prekarisering

Affektteorin betonar att affekter uttrycker maktförhållanden och global ojämlikhet som är avhängig postkoloniala förtryck (Brown 2016; Gutiérrez-Rodríguez 2014). För att behandla de sociala maktförhållanden som uttrycks, använder jag i den här avhandlingen begreppet prekarisering.

Ordet prekarisering betyder instabilitet och osäkerhet, och begreppet belyser de förändringar och den ökade osäkerheten som präglar det vardagliga livet. Därtill illustrerar prekarisering mångdimensionalitet i människors liv och hur ojämlikhet produceras på olika sätt. Begreppet används för att beskriva uppkomsten av en ny samhällsklass (Standing 2013), förändringar i arbetet och arbetslivet (Pyöriä och Ojala 2016, 46), migration (Himanen och Könönen 2010), samt som en social och politisk process som omfattar samhället som en helhet (Precarias a la deriva 2009; Jokinen m.fl. 2015, 11). I den här avhandlingen förstår jag prekarisering som den sistnämnda tolkningen som representerar en bred prekariseringstes (Jokinen m.fl. 2015).

Oftast brukar obetalt arbete (till exempel i hemmet) eller nedskärning av löner räknas till prekarisering, men prekärt arbete är en process som sträcker sig längre än så. Också en högt utbildad expert kan vara prekär, bli arbetslös eller vara beroende av en splittrad och osäker inkomst (Pyöriä och Ojala 2016, 46). Således använder jag prekarisering för att förklara positionerna både för arbetare och arbetsgivare i mitt forskningsmaterial.

Därtill lyfter den breda prekariseringstesen fram den växande ojämlikheten och nedmonteringen av sociala stödmekanismer som relevanta förändringar i moderna institutioner, däribland välfärdssamhället för länder i det globala Nord (Jokinen m.fl. 2015, 11). Prekarisering leder till att människors förmåga att styra sina liv försämras (Venäläinen 2015, 171). Det här är en relevant ansats för avhandlingens analys av hur efterfrågan på privat anställt vård- och hemarbete produceras.

Jokinen m.fl. (2015) utgår ifrån affekt och prekarisering som två simultana processer som går hand i hand. Dels förändras människors upplevelser och känslor i samband med

sociala förändringar. Dels tillägnar sig också maktstrukturer eller kapitalismen affekter, genom att antingen kontrollera dem eller kanalisera dem till områden där de kan vara produktiva (Jokinen m.fl. 2015, 11; Papadopoulos, Stephenson och Tsianos 2008). Det här kallar Jokinen m.fl. (2015) för *prekära affekter*, ett teoretiskt begrepp som jag använder i den här avhandlingen för att illustrera avhängigheten mellan affektiva uttryck och prekära positioner. Den här avhandlingen kombinerar på så sätt forskning i prekarisering med affektlitteratur.

3.5 Vård- och hemarbete som affektivt arbete

För kunskapandet i denna avhandling hämtar jag inspiration ur debatter om affektivt och precärt arbete i det feministiska teoretiserandet (Jokinen m.fl. 2015; Gutierrez-Rodriguez 2014; Precarias a la deriva 2009). Såväl vård- som hemarbete tolkas som affektivt arbete (Oksala 2016).

Jag inspireras av sociologen Encarnación Gutiérrez-Rodríguez (2010, 2014) feministiska kritik av affektivt arbete, som grundar sig på en tolkning av hemarbete som affektivt arbete. Enligt Gutiérrez-Rodríguez för den här tolkningen fram hemarbetets produktiva karaktär, och de omfattande dynamikerna i social reproduktion (Gutierrez-Rodriguez 2014, 51). Därtill placeras intryck, uttryck och cirkuleringen av känslor och affekt i det privata hemmet som utgångspunkt för analysen (Gutierrez-Rodriguez 2014, 51).

Mitt kunskapande inspireras också av Rachel Browns forskning i hur känslor ”fästs” vid kroppar genom diskurser och processer, och hur cirkuleringen av ord och känslor fäster ihop koncept som ”biologisk mor”, ”kvinna” och ”vård”. Känslor så som kärlek, omsorg och skuld fästs vid kroppar och formar subjekt och deras interaktion med andra (Brown 2016, 211, hänvisar till Ahmed 2004). Cirkuleringen av känslor formar subjekt som ”migrant” och ”vårdarbetare”.

Brown strävar dessutom efter att politisera vårdarbete och placera det i en historisk kontext genom tillämpning av affektteori. Migrerande vårdarbetare existerar i ett historiskt samband med ”emotionella associationer” som kopplas ihop med andra på samma sätt könade och rasifierade kroppar (Brown 2016, 212). Vår sätt att uppfatta rasifierade och könade subjekt hänger ihop med den våldsamma koloniala historien (Brown 2016, 213, hänvisar till Hoan 2010). Enligt den här tolkningen av affekt har

känslor ett minne, eftersom de knyter ihop positioneringar av subjekt i dag med orättvisor som ligger i det förflutna (Brown 2016, 222-223).

Våra sätt att förhålla oss till kroppar, och de känslor kroppar väcker i oss, beror inte enbart på vår kognitiva bedömning av ett möte i dag, utan hänger också ihop med interaktioner som tagit plats i det förflutna. Konsekvenserna är konkreta förklarar Brown, eftersom de medför förväntningar om hur kroppar bör agera; vem som förväntas skratta och vem som förväntas ge order.

Det här är en viktig insikt eftersom det innebär att möten mellan arbetare och arbetsgivare i det privata hemmet är förutom direkta möten också ett historiskt kontinuum. Kroppar som interagerar i dag knyts ihop, via cirkulerande affekter, till interaktioner i det förflutna, till hierarkier baserade på social klass, rasifiering och postkolonialism.

Forskning i vård- och hemarbete betonar ofta att arbete i hemmet är ett arbete med särdrag. Den intima karaktären för arbetsplatsen, den sociala konstruktionen av arbetet som feminint, det speciella förhållandet mellan arbetsgivaren och arbetaren som är emotionellt, personligt och baserat på ömsesidig tillit gör att arbete i hemmet följer en logik som skiljer sig från andra arbetsbranscher (Lutz 2011, 76; Isaksen 2011, 13).

Jag hävdar att detta ”särskilda” som upplevs höra ihop med vård- och hemarbete som utförs i hemmet hänger ihop med mötet mellan arbetare och arbetsgivare, som återspeglar historiska förtrycksformer grundade i kön, klass och kolonialism.

3.5.1 Affektiva möten i privata hem

Det privata hemmet som arbetsplats tolkas ur många olika synvinklar i debatten kring vårdmigration. Hemmet representerar ett socialt rum fyllt av subjekt som tar upp olika positioner. Den sociala organiseringen av det privata hemmet reflekterar strukturen av det sociala offentliga rummet och uppdelningar i överklass, medelklass och arbetarklass samt europeiska medborgare och migrantarbetare (Triandafyllidou och Marchetti 2015, 5). Förhållandet mellan (den feminina) vård- och hemarbetaren och (den feminina) arbetsgivaren definieras av en osymmetrisk maktbalans och ett ömsesidigt beroendeförhållande.

Cristina Morini (2007, 47) definierar hemmet som ett ekonomiskt, produktivt rum, fylld av ekonomiska subjekt (distansarbetare, vårdarbetare, hemarbetare). I det privata hemmet försvinner gränserna mellan produktion och reproduktion, där vårdande aktiviteter, förhållanden, lingvistiska och emotionella färdigheter och känslor förvandlas till ekonomiska tillgångar (Morini 2007, 43, 47).

Enligt Gutierrez-Rodriguez (2014, 47) är privata hushåll rum som är fyllda av människors känslor och affekter, som förflyttas från en person till en annan, från ett rum till ett annat. Hon tolkar de känslor och affekter som cirkulerar i privata hem som uttryck för sociala asymmetrier och artikuleringar av globala ojämlikheter. Känslor som uttrycks i sociala situationer reflekterar samtidigt geopolitiska positioneringar (Gutierrez-Rodriguez 2014, 51).

Då en vård- och hemarbetare arbetar inom hushållets privata sfär utför de kognitivt och emotionellt arbete när de vårdar om hushållsmedlemmarna, samtidigt som de ställs inför känslor och affekt som cirkulerar inom hushållet. En analys av affekter i privata hushåll pekar på hur känslor påverkar oss och hur vi blir affekterade av andra personers känslor (Gutierrez-Rodriguez 2014, 47).

Då familjer eller individer anställer en vård- och hemarbetare, gör de så för att ha mer tid att skapa fritid. Det blir möjligt för dem att fokusera på rekreation och på att umgås, på att delta i skapandet av positiva känslor som affekterar hemmet och dess invånare på positiva sätt. Hemarbetaren tar hand om det negativa affektiva arbetet som är en del av hemmet (Gutierrez-Rodriguez 2014, 48).

3.6 Arbetsgivarens perspektiv: att förstå efterfrågan

Tills nu har jag tagit upp arbetsgivarens position ur ett perspektiv som betonar förändringar i behov för familjer och individer och förändringar i välfärdssamhället. Precis som sociologisk vårdforskning talar om vård- och hemarbete som utförs i privata hem som ett arbete med särdrag, beskrivs också personer som har anställt en vård- eller hemarbetare till sitt hem som en särskild slags arbetsgivare (Triandafyllidou och Marchetti 2015, 1). Ofta är arbetsgivaren inte en företagare och har sällan tidigare erfarenhet av att anställa någon. Men det allra mest ”särskilda” ligger antagligen i naturen av de tjänster som köps; de affektiva, vårdande aktiviteterna.

Enligt mitt teoretiska perspektiv om vård som affektivt arbete köper en arbetsgivare inte bara en materiell tjänst, utan något mer än så, som har att göra med att skapa välmående i hemmet. De reproduktiva uppgifterna i hemmet påverkar både personen som utför arbetet, som personen som köper arbetet (Gutierrez-Rodriguez 2010).

Medan personer som tidigare anställde vård- och hemarbetare till sina hem tillhörde överklassen eller övre medelklassen, utgör arbetsgivare numera en varierande grupp. Också personer ur medelklassen och lägre medelklassen anställer personer för att arbeta i sina hem. För dem är det ingen lyx att anställa någon, utan snarare en nödvändighet (Marchetti och Triandafyllidou 2015, 231). Prekariseringen av arbetslivet har gjort det svårare för individer och familjer att kombinera skötseln av familjens och hemmets reproduktiva aktiviteter med arbetslivet (Näre 2016). Olika processer så som välfärdsstatens förändringar, intensifieringen av arbetslivet och det ökade antalet kvinnor som lönearbetar ökar på familjers och individers behov av privat anställda vård- och hemarbetare (Marchetti och Triandafyllidou 2015, 231).

Det är främst kvinnor som bär huvudansvaret som arbetsgivare för en privat anställd vård- och hemarbetare, vilket hänger ihop med processer av vårdarbetets feminisering. Då det handlar om att anställa en person för att ta hand om diverse reproduktiva aktiviteter i hemmet, är det vanligtvis mammor och döttrar som tar på sig ansvaret både vid anställningen och vad gäller att sköta om det personliga förhållandet med den anställda. Medan män deltar i de här uppgifterna, innehåller kvinnor rollen som hemmets projektledare (Marchetti och Triandafyllidou 2015, 231).

4. Avhandlingens metodologiska ansatser

Metodologi kan förstås som teori om hur kunskap produceras under forskningsprocessen. Därför vill jag här diskutera de teorier som mest kommit att prägla sättet att kunskapa i denna avhandling. Jag har inspirerats av feministisk forskningsmetodologi, som betonar vikten av att situera eller placera forskningen i en kontext, samt betydelsen av att vara medveten och reflektera kring sin egen position och sina privilegier (Liljeström 2004; Haraway 1988). Således situerar jag den här avhandlingen och mitt kunskapande i ett bredare politiskt sammanhang. Som sociologen Elina Oinas (2004, 212) skriver, betonar feministisk forskning att vetenskap och all kunskapande är politiskt och begränsat. Inte

heller jag strävar efter någon neutral position, utan vill däremot ta ansvar för de begränsningar som oundvikligen framträder i min analys. Jag inleder med att beskriva feministisk forskningsmetod och går sedan över till att presentera mitt forskningsmaterial samt metoden för att organisera och analysera materialet. Slutligen redogör jag för hur den här avhandlingen använder skrivande som undersökande metod.

4.1 Feministisk forskning som metodologisk utgångspunkt

Den här avhandlingen placeras i en kritisk forskningstradition, som här tolkas som forskning som uppmärksammar de samhälleliga maktförhållanden som både formar forskningsobjektet samt är inbegripna i produktionen av kunskap (Könönen 2014, 52-53). Min förståelse av kritisk forskning har främst påverkats av Michel Foucaults forskning och av feministisk forskningsetik. Foucault (1978) betonar den närstående relationen mellan makt och kunskap, och hävdar att makt skapar kunskap på samma sätt som kunskap verkar på makt. För den här avhandlingen innebär denna insikt att kritiskt och kontinuerligt begrunda vilka och vems kunskaper som anses vara legitima.

Även feministisk forskningsetik och metodologi intresserar sig för hur kunskap produceras. En av utgångspunkterna för feministisk forskningsmetodologi är en kritisk granskning av samhället och dess maktrelationer, samt övertygelsen om att kunskap alltid produceras i en kontext (Liljeström 2004, 11). Kunskapande placeras alltså i ett sammanhang, eftersom kunskap och vetande är avhängiga tid, plats, person och de omkringsliggande materiella omständigheterna. Kunskapande sker med andra ord i ett bredare sammanhang som påverkas av sociala och kulturella relationer och ekonomiska och institutionella ordningar (Liljeström 2004).

Donna Haraway presenterar i sin artikel *Situated Knowledges* (1988) en feministisk kritik av vetenskapliga objektivitetspåståenden. Haraway synliggör hierarkiska uppfattningar om vad som räknas som kunskap, och hur kunskapande kroppar skapas. Hon argumenterar för situerade och förkroppsligade kunskaper som motreaktion till olokaliserad och universell kunskap, som hon förstår som oansvarig. Enligt Haraway bör förtryckta, partikulära och specifika kunskaper fungera som utgångspunkt för feministisk forskning, samt som ett villkor för att göra anspråk på rationell kunskap (Haraway 1988, 589).

Grundläggande för kritisk feministisk forskning är en strävan efter att bryta ner könade, rasifierade, etniska, sexuella, religiösa och klassbundna förtrycksformer. Genom en kritisk granskning av makt, hierarkier och normer som det normalas gränsdragande praktiker, strävar feministisk forskning efter förändring (Liljeström 2004, 13-13; Eriksson 2016, 18) och efter att och konstruera nya sätt att vara (Liljeström 2004, 15).

Eftersom kunskap och makt står varandra nära, är forskare ansvariga för hurdana maktrelationer och representationer de reproducerar med sin egen forskning (Liljeström 2004). Det här sättet att tänka på kunskap innebär att jag som forskare bär ansvar för att placera mig själv och min avhandling i ett historiskt och socialt sammanhang. En annan teoretisk utgångspunkt är att jag och forskningsmaterialet producerar den här avhandlingen tillsammans (Eriksson 2016). Egentligen är den här avhandlingen resultatet av den diskussion som jag och mitt material är inbegripna i under hela forskningsprocessen.

4.2 Forskningsmaterial och analys

Privat anställt vård- och hemarbete som utförs av personer med migrantbakgrund är ett växande fenomen i Finland, och anknyter till simultana samhällsliga processer som prekariseringen av arbetslivet, privatiseringen av vården och den sociala fördelningen av reproduktivt arbete. Forskning i det här temat kan ge en fingervisning åt vilket håll det nordiska samhället och den nordiska välfärdsmodellen är på väg. Som sådan inbegriper ämnet aktörer på flera olika nivåer; personer som arbetar, personer som anställer och den statliga aktören som deltar genom att erbjuda skattelättnader och stöd för privat vård av barn. Därför har jag valt att forska i samverkan och relationen mellan de här tre aktörerna. På så vis strävar jag efter att konstruera en intersektionell analys av fenomenet, som Nira Yuval-Davis redogör för i sin artikel *Situated Intersectionality and Social Inequality* (2015). Yuval-Davis argumenterar för en situerad intersektionell analys som omspanner ojämlikheter på olika nivåer.

4.2.1 Informanterna

Det huvudsakliga materialet i den här avhandlingen utgörs av sammanlagt 16 semistrukturerade temaintervjuer. Jag har utfört åtta stycken intervjuer med personer från

Filippinerna som arbetar med vård- och/eller hemarbete i Finland. Sju av informanterna är kvinnor och en är man och de är mellan 27 och 53 år gamla. Informanterna flyttade till Finland mellan åren 2009 och 2016. Fyra av informanterna har barn, och två av dem har fått sina barn till Finland. Alla informanter skickar hem pengar till sina familjer i Filippinerna, vanligen kring 200 euro i månaden.

Informanterna kom till Finland via olika vägar. Tre av informanterna hade först arbetat som au pairs i Danmark och sedan Norge före de flyttade till Finland. Två informanter hade arbetat som vård- och hemarbetare i Singapore, innan de flyttade med sina finländska arbetsgivare till Finland. Tre informanter hade utbildat sig i datavetenskap eller sjukvård och arbetat i Filippinerna. En informant flyttade till Finland för att ta hand om sina barnbarn medan en annan informant flyttade till Finland på rekommendation av hennes släkting. En informant rekryterades till Finland av ett privat företag. Sex av informanterna är anställda privat för att arbeta med vård- och/eller hemarbete hos familjer. En informant är anställd av ett företag för vård- och hemarbete hemma hos företagets kunder.

Jag har också utfört åtta stycken intervjuer med personer från Finland som har anställt privat en person för vård- eller hemarbete i sina hem. Sex av informanterna är kvinnor och två är män. De är mellan 38 och 63 år gamla. Sju informanter bor tillsammans med sin partner medan en är fränskild. Alla informanter hade antingen ett eller flera barn. En av informanterna hade anställt en filippinsk vårdarbetare kring år 1996, medan de andra har anställt vårdarbetare mellan åren 2004 och 2016. Tre av informanterna hade av olika orsaker upphört att anställa privat en vård- eller hemarbetare, medan fem av informanterna anställde vid tiden av intervjun en vård- eller hemarbetare. Fem av informanterna anställde arbetarna direkt, medan två av informanterna anställde arbetarna via sina företag eller bolag. En informant hade haft au pairs från olika länder som bodde i sitt hem under flera års tid. Alla informanter arbetar eller hade arbetat med arbeten av så kallad hög kvalificering, som varierar från högt uppsatta positioner vid företag till informanter som grundat egna företag eller som forskar vid universitet.

Urvalet baseras på ett osystematiskt urval. Jag kom i kontakt med informanterna via en katolsk kyrka och genom att besöka matförsäljningar och tala med människor. Genom att själv besöka ställen och ta direkt kontakt med forskningssubjekten, strävade jag efter att skapa ett förtroendeförhållande mellan oss. Metoden jag då använde var att gå fram till

personer och fråga om de kände till någon från Filippinerna som arbetade med vård- eller hemarbete hemma hos någon. Jag tog också kontakt med en finskalärare vid ett institut och bad om hjälp att hitta kontakter. Många filippiner studerar finska vid sidan av sitt arbete. Flera informanter hittades också genom personliga kontakter. Det här gällde främst för informanter som anställer privat. Det har antagligen att göra med mina egen privilegierade position och de kretser jag rör mig i; det är mer sannolikt för mig att komma i kontakt med en person som anställer privat än med en person som arbetar hemma hos någon. Då jag talade med bekanta om mitt ämne var det ofta någon som visste någon som anställer privat. Jag applicerade även snöbollseffekten på insamlingen, vilket betyder att jag hittade nya personer att intervjua via mina informanter.

Intervjuerna gjordes på caféer, på universitetets arbetsrum eller hemma hos arbetsgivare. Jag strävade efter att hitta lugna platser för intervjuerna, för att konstruera ett så tryggt rum som möjligt för informanterna. De gånger jag blev bjuden hem till någon var de intressantaste. Då hade jag möjlighet att på nära håll studera själva arbetsplatsen; golv som tvättas, bord som putsas, barn som matas och toaletter som städas. Ibland kunde det hänga engelskspråkiga tvättinstruktioner på väggarna, och jag kände mig i dessa stunder som en etnografisk forskare.

Kriterier för gallringen av material var att hitta personer som hade flyttat till Finland från Filippinerna och som var anställda hos en eller flera privatpersoner för att utföra vård och/eller hemarbete. Jag ville intervjua personer som flyttat hit från Filippinerna eftersom de globalt sett utgör en stor andel av migrerande vård- och hemarbetare och antalet filippinska personer som beviljas uppehållstillstånd i Finland ökar.

Ett annat kriterium var att hitta personer som anställer privat en filippinsk vård- och/eller hemarbetare. En av arbetsgivarna som jag intervjuade hade haft au pairs. Jag gjorde intervjun för att få en överblick i skillnaden mellan att ha en au pair och att anställa privat, men använde inte mig av denna intervju i analyskedet. Dessutom samlade jag ihop information av stödformer för privat anställning som erbjuds av staten, samt information om antalet personer som lyfter de här stöden och hur det förändrats under de senaste åren.

Så gått som alla intervjuer utfördes under år 2016 vid huvudstadsregionen i Finland. Den första intervjun gjorde jag i december 2015. Jag intervjuade på engelska, finska och på svenska. Intervjuerna tog från 45 minuter till 1,5 timme. Efteråt transkriberade jag intervjuerna och anonymiserade dem, vilket innebar att jag raderade all personlig

information som gjorde informanten igenkännelig. Före intervjun inleddes förklarade jag för informanterna att intervjuerna är konfidentiella och att jag i efterhand kommer att anonymisera transkriberingarna. Jag förklarade också att jag kommer att välja ut citat och beskriva dem i forskningen på ett sätt som inte gör det möjligt för avhandlingens läsare att känna igen informanterna på. Jag gav varje informant en skriven beskrivning av forskningen med mina kontaktuppgifter. Dessutom skrev varje informant under en samtyckesblankett. Blanketterna var skrivna på svenska, finska eller engelska. Jag talade om för informanterna att om de ändrar sig i efterhand bör de kontakta mig, och att jag då inte kommer att använda mig av deras intervju i min forskning.

Målsättningen är att jag med hjälp av mitt forskningsmaterial kan forska i specifika personers upplevelser kring privat anställning av vård- och hemarbete. Jag använder personernas erfarenheter som bas för analysen och genom att inkludera statliga stödformer drar jag kopplingar till den politiska ekonomin.

4.2.2 Temaintervjun

För att samla in mitt material gjorde jag halvstrukturerade temaintervjuer, som är en typ av kvalitativ forskningsmetod. Halvstrukturerade intervjuer betyder att ordningen på intervjufrågorna kan varieras enligt med vad som förefaller lämpligt under intervjutillfället, samt att informanten kan besvara frågorna med sina egna ord (Eskola och Suoranta 2000, 86). Temaintervju innebär att de tematik eller ämnen som diskuteras under intervjun är bestämda på förhand.

Enligt Elina Oinas (2004) har den kvalitativa temaintervjun spelat en betydelsefull roll i den feministiska kritiken om den ”objektiva” vetenskapsuppfattningen inom universitetsvärlden. Temaintervjun blev en konkret metod för ifrågasättande av vilka kroppar som betraktas som kunskapande (Oinas 2004, 209). Intervjun kombinerar teoretiska frågor med frågor om forskningssubjektets position och etiska frågor om forskarens och forskningssubjektets förhållande (Oinas 2004, 209).

Fördelen med den här typen av forskningsmetod är en viss öppenhet, som ger rum för diskussion och variation, såväl för forskaren som för informanten. Till exempel kunde jag till en viss mån variera på frågorna beroende på om jag intervjuade en informant som gjorde vårdarbete, hemarbete eller både och, eller en informant som anställde någon för

att göra vårdarbete, hemarbete eller både och. Ifall informanten ville berätta något gällande ett särskilt tema, fanns det också rum för en mer fritt formulerad diskussion (Eskola och Suoranta 2000, 87). Enligt Eskola och Suoranta (2000) finns det olika intervjustilar; lyssnande, diskuterande och ifrågasättande. Jag växlade mellan de här olika stilarna i mina intervjuer. Ibland kunde jag ställa direkta frågor eller be om informantes åsikt om något.

Innan materialinsamlingen började gjorde jag en intervjustruktur för arbetare och en för arbetsgivare som jag fastställde enligt mina forskningsintressen (se Bilaga 1 och 2). Teman som jag ville diskutera med arbetare var bland annat hur deras jobb var organiserat, vilka känslor och sinnesstämningar de associerar till sitt arbete, relationen till arbetsgivare, vilka färdigheter de ansåg vara viktiga i utförandet av deras arbete och om bakgrunden till deras beslut att migrera till Finland (Bilaga 1). Eftersom den här avhandlingen fokuserar sig på privat anställt reproduktivt arbete, handlade mina intervjufrågor mest om arbetet och om relationen till arbetsgivaren eller arbetstagaren. Migration är ändå en väsentlig aspekt av fenomenet, och jag inkluderade också frågor gällande deras uppehållstillstånd och frågade om migrationsrutten. Fokuset låg ändå på hur arbetet utfördes och på arbetsplatsen. Med arbetsgivarna diskuterade jag också organiseringen av jobbet, arbetsgivares egna jobb, orsaker bakom beslutet att anställa privat, relationen till den anställda och arbetsfördelningen av det reproduktiva arbetet i hemmet (Bilaga 2).

I slutet av varje intervju bad jag informanten berätta om det är något relevant som hen upplevde att jag inte hade frågat om och som hen ville prata om. Många gånger berättade informanterna då väldigt intressanta saker, som ofta blev den mest intressanta informationen under hela intervjun. På så sätt deltog informanten i att bestämma vad som är väsentlig information om forskningsämnet (Oinas 2004, 214), och jag och informanten kunskapade tillsammans (Eriksson 2016). Det är kanske ändå naivt att enbart förstå intervjutillfällen som växelverkan, eftersom det ändå till en viss mån handlar om maktutövande (Oinas 2004, 222). Under intervjun deltar forskaren och forskningssubjektet i kunskapandet, men ur olika utgångspunkter. Det är forskaren som i sista hand ansvarar för slutresultaten. Därför är det viktigt att som forskare ta ansvar för sitt situerade kunskapande och för maktanvändningen. Det här är speciellt fallet för forskning som riktar sig in på andrafierade, exotifierade eller rasifierade kvinnor, vars position ofta exploateras (Oinas 2004, 223). Jag är en vit finländsk kvinna som forskar i

migrerande filippinska kvinnor. Ett etiskt forskande innebär, förutom att ta ansvar, också att vara medveten om våra strukturellt producerade olikartade utgångspunkter genom vilka vi deltar i forskningen (Ahmed 2000). Min kropp representerar vithet och det globala Nord, medan mina informanternas kroppar väcker associationer om det globala Syd, fattigdom och kuvenhet. Våra bådas kroppar är producerade genom en rasistisk och kolonial historia som placerar mig i en privilegierad position jämfört med mina forskningssubjekt som har migrerat från Filippinerna. Som Ahmed (2000) och Oinas (2004) rekommenderar, tolkar jag våra olikartade positioner som en process som förkroppsligas och aktualiseras i intervjutillfället. Jag respekterar och bär ansvar för våra positioner, och är medveten om att deras är något jag aldrig till fullo kan greppa.

Även om den här avhandlingen inte fokuserar på migrationsforskning, är migrationen ändå en väsentlig del av fenomenet som forskas i. Migrationspolitiken och migrationsadministrationen är kontrollerande praktiker som är ständigt närvarande i informanternas liv, vars uppehållstillstånd är beroende på deras arbete. Det här innebär en viss strukturellt producerad sårbarhet, som jag inte hänger upp mig vid men ständigt beaktar. När det gäller migrerande personer är det speciellt viktigt att inte producera kunskap som kunde skada informanterna på något sätt, poängterar Könönen (2014, 64-65). Ur den här synvinkeln blir det också speciellt viktigt att försäkra sig om att ingen av informanterna kan kännas igen utgående från avhandlingen.

Hur kan man då motivera för att jag som vit finländsk kvinna forskar i migrerande vård- och hemarbetares liv? Medan jag är medveten om mina egna begränsningar, finns det vissa fördelar med att jag utför den här forskningen. Jag har möjlighet att intervjua både arbetare och finländska arbetsgivare, och kan så i en viss mån konstruera en analytisk dialog mellan dem båda. Jag har också de nödvändiga materiella resurser som krävs för att utföra en sådan forskning. I bästa fall kan jag i den här avhandlingen ta fasta på eventuella förtryckande omständigheter och producera kunskap som i framtiden kan att förbättra på livet för mina informanter.

4.2.3 Kvalitativ innehållsanalys

För att analysera mitt material använder jag mig av kvalitativ innehållsanalys, som är en metod för att systematiskt analysera innebörder i det kvalitativa materialet. Metoden går

ut på att systematiskt gå igenom datamaterialet och fokusera på de aspekter som är relevanta för ens forskningsfråga. Det görs genom att kategorisera materialet på olika sätt.

Jag beslöt mig för att kategorisera mitt material i form av bredare teman (Eskola och Suoranta 2000, 174). Jag påbörjade analysprocessen genom att läsa igenom transkriberingarna, texterna, och skriva anteckningar kring ofta återkommande och intressanta teman. För att få en bättre helhetsbild över texterna, som vid det här laget var rätt så omfattande, beslöt jag mig för att koda materialet med kodningsprogrammet Atlas.ti. Jag skapade en kodningsstruktur som inkluderade det som är relevant för mina forskningsfrågor, varefter jag kodade texterna. Tanken var här att hitta gemensamma nämnare i materialet, vilket jag också gjorde. Jag lade märke till att medan en del av koderna var ofta återkommande, var andra inte det. Jag ansåg att jag här hade fått en slags överskådlig blick över de mest relevanta delarna för min analys, och valde att kategorisera min analysdel utgående från tre av de mest förekommande koderna.

Utgångspunkten för kodningen och intervjuerna är en teoridrivnen innehållsanalys, vilket också är en av förutsättningarna för en framgångsrik tematisering av forskningstexterna (Eskola och Suoranta 2000, 175). Det betyder att jag kodade och byggde upp intervjuerna med de bakomliggande teorierna i tanken. På så vis befinner sig teorierna och forskningsmaterialet i en oavbruten diskussion längs med hela forskningsprocessen. Jag lade märke till att denna diskussion ibland ändrar riktning, ibland stampar på stället och ibland rusar framåt i en rasande takt.

4.3 Skrivandets metodologi och etik

I min analys följer jag det som Mia Eriksson (2016, 49) kallar för *skrivandets metodologi och etik*. Det här innebär att jag använder skrivandet som en undersökande metod. Analysen är något som sker i skrivandet och medan jag skriver, inte något som jag först undersöker och sedan skriver ner.

En annan viktig utgångspunkt är att jag och forskningsmaterialet producerar avhandlingen tillsammans, och påverkar varandra genom denna process. Denna avhandling är på så sätt ett möte mellan olika kroppar och olika texter. Även om mitt skrivande utgår från min kropp, som liksom Eriksson (2016, 18) påpekar, känner vad den läser och skriver, deltar också andra kroppar och texter i produktionen av avhandlingen.

I min avhandling utgörs texterna av transkriberingar på de 16 semistrukturerade temaintervjuerna jag har gjort. De här texterna har en sak gemensamt, nämligen mig. Jag är en del av alla texter eftersom jag har valt frågorna (med hjälp av min handledare) och jag ställer dem. Under intervjutillfället väljer jag ut vad som är intressant och väljer samtidigt bort något annat och gör så det oviktigt. Men jag utgör bara en del av texterna, som har konstruerats i växelverkan mellan forskare och informant. Det är alltså alltid flera kroppar närvarande i kunskapandet kring temat.

Efteråt transkriberar jag intervjuerna och anonymiserar texten. I de citat som förekommer i analysen benämner jag informanterna med en bokstav, både för att upprätthålla deras anonymitet och för att jag inte vill komma på namn som tolkas som stereotypa finländska eller filippinska namn. I vissa citat framkommer även min fråga. Då hänvisar jag till mig själv med bokstaven I, som står för ”intervjuare”. Efter transkriberingen gör jag en översättning av texterna som jag tolkar som tudelad. Jag översätter de citat jag använder helt konkret till svenska, eftersom intervjuerna är gjorda på svenska, finska och engelska. Jag gör också en tolkningsmässig översättning av texterna. Med detta menar jag att jag som läsare väljer hur jag tolkar textfragment, vad jag lyfter upp, vad jag knyter ihop, och vad jag lämnar bort och gör så oviktigt.

Med de här reflekteringarna strävar jag efter framföra de olika dimensionerna och skeenden under vilka texterna skrivs, läses, tolkas, påverkas och påverkar de kroppar som de möter. Jag har själv bearbetat texterna vid flera olika gånger under ett års tid och överfört dem från audio- till textformat. Att lyssna på och skriva ner texten har så också varit en stor del av mitt analyserande. Mina sinnesstämningar har under den här tiden påverkat hur jag upplevt texterna och vilka känslor de har väckt hos mig. Samtidigt är texterna alltid beroende av den kropp de berättar om (Eriksson 2016, 17).

Analysen i den här avhandlingen är uppdelad i tre primära kapitel. I det första kapitlet analyserar jag affektiva och prekära uttryck i vård- och hemarbete ur arbetarnas perspektiv. I det andra kapitlet analyserar jag arbetsgivares orsaker till att anställa privat. Man kan också säga att det första kapitlet granskar utbudet, medan det andra fäster intresse vid efterfrågan. Det sista kapitlet granskar möten i hemmen; vad som sker då dessa två kroppar möts.

5. Affektiva uttryck i vård- och hemarbete

Det här kapitlet inleds med att granska affektiva aspekter som arbetare uttrycker i sitt arbete. Jag tolkar emotioner som affekter, en känsloproduktion som grundar sig i sociala maktrelationer. I enlighet med Oksala (2016, 290) förstår jag betalt vård- och hemarbete som en form av affektivt arbete som är kommodifierat och i sig produktivt. Den affektiva känslostrukturer inför en ny produktiv dimension i arbetet. Kärlek, glädje och tacksamhet är känslor som ofta framkommer i mitt forskningsmaterial då informanterna beskriver sitt arbete. Jag tolkar de här som affekter och granskar hur de hänger ihop med en bredare utveckling av affektiv kapitalism.

5.1 Kärlek

A är en person med filippinsk bakgrund som arbetar heltid som vårdarbetare hos en familj i huvudstadsregionen. Då A var ung flyttade hon från Filippinerna till Köpenhamn och sedan vidare till Oslo för att arbeta som au pair, med syfte att tjäna pengar till sin familj. Då hon flyttade blev hennes son, som vid den tiden var 11 månader gammal, och hennes partner kvar i Filippinerna. Under vår intervju frågade jag A vad hon tycker bäst om med sitt arbete.

A: Åh, att vara med babyn.

I: Ja... Hur är babyn?

A: Underbar... Jag menar, han är. Du vet när man ibland är så trött på allting, till och med på ens jobb, liksom att skrubba toaletten varje dag är så uttröttande. Som varje dag hur mår du toaletten, hur mår du. Det är liksom varje dag. Men varje gång jag ser babyn gör det min dag. Som min son är han den som egentligen får mig att orka vidare och jag behandlar honom som min egen eftersom han har varit tillsammans med mig sen dagen då han föddes. Så jag vet allt om honom, så det är praktiskt taget. Ja det är den huvudsakliga aspekten av mitt arbete som jag älskar. (A, kvinnlig vårdarbetare, 28 år)

A säger att det hon mest älskar med sitt arbete är barnet som hon tar hand om. Hon började sköta om barnet då han föddes och hon behandlar därför honom som om han vore hennes eget barn. A drar en tydlig kontrast mellan toaletten som ska städas och barnet som ska vårdas, två olika aspekter av hennes arbete. Det är barnet som får henne att orka göra de tyngre och tråkigare aspekterna av hennes jobb.

Granskat utifrån affektteorier, är kärlek är väldigt stark känsla eller affekt som påverkar A. A är väldigt fäst vid barnet som hon är anställd för att ta hand om, och denna kärlek hon känner får henne att vilja behandla honom väl. Man kan säga att den gör henne till en mer produktiv och värdefull arbetare; hon erbjuder ett kärleksfullt och tryggt hem åt barnet, även då hans föräldrar inte är på plats.

En viktig utgångspunkt för den här analysen är att kärlek (precis som andra affekter så som skam, hat, eller rädsla) definieras som kulturella praktiker och som sociala och politiska formationer (Ahmed 2004a; Kantola och Lombardo 2017). Kärlek är inte något psykologiskt, utan handlar om om kroppens förmåga att bli rörd och påverkas av världen (Jokinen m.fl. 2015, 23). Därtill är det fråga om en affekt vars produktion grundar sig i sociala maktrelationer. Enligt Massumi (1995, 86) producerar vi känslor och reagerar i enlighet med de förväntningar vi ställs inför. Kroppar rör sig längs med socialt erkända linjer för handling och reaktion, och organiserar sig själva och agerar i enlighet med de här förväntningarna.

Under intervjuerna med personer som arbetar med vård- och hemarbete, blev jag själv överraskad av informanternas positiva känslouttryck i beskrivningarna av sina jobb. Jag hämtar inspiration av den teoretiska diskussionen kring affekt och affektivt arbete då jag hävdar att de här känslorna fram för allt är beroende på informanternas sociala position och på sociala förväntningar som associeras till vård- och hemarbetet.

Som Brown (2016, 215) påpekar, lyfter den teoretiska diskussionen kring affektivt arbete fram hur olika arbetsformer kräver att individen producerar känslor och beteenden både i sig själva och i andra personer på ett sådant sätt, att gränsen mellan arbete och känsla suddas ut. Informanterna som talar om kärlek förväntas känna den, en outtalad social förväntan som känns i kroppen om att man förväntas älska och bry sig om de barn man tar hand om. Affekters sätt att påverka oss innebär att kroppen tillägnar sig sociala förväntningar den ställs inför till den grad att kroppens autonoma reaktioner organiseras för att behaga de här förväntningarna (Massumi 1995, 86).

Så kärleken som A känner för arbetsgivarens son härrör sig ur hennes position som migrerande vårdarbetare, som är konstruerad utgående från könade och postkoloniala maktrelationer samt avhängig den sociala relation hon befinner sig i, det vill säga sitt arbetsförhållande. I den här tolkningen följer jag också Sara Ahmed (2004a; 2004b), som

uppmanar oss att granska vad känslor *gör*, inte vad de *är*, hurdana subjekt känslor producerar och hurdana effekter de har.

I affektiv kapitalism skapas värde och mervärde genom arbetets sociala och relationella karaktär, vilket hänger ihop med affekter. A blir positivt affekterad av sitt arbete och av arbetsgivarens son; den kärlek hon känner är avhängig hennes migratoriska erfarenheter och globala maktförhållanden, och denna samma kärlek påverkar på hennes sätt att arbeta. Dessutom producerar A affekter eller affektivt värde i sitt arbete, både för barnet, arbetsgivaren och i hemmet. A blir affekterad av individerna hon arbetar med och hon affekter i sin tur dem, vilket illustrerar de sociala och relationella aspekterna i arbetet som behövs för att producera värde. Kärleken som A känner affekterar barnet och arbetsgivaren positivt, skapar välmående och ökar på arbetsgivarens produktiva förmåga. Det affektiva arbete som A gör binder ihop känslocirkulationen i hemmet med värdeproduktionen i den affektiva kapitalismen.

Flera av mina informanter har egna barn som bor kvar i Filippinerna, vanligtvis hos barnets mor- eller farföräldrar. A är en av de få informanter vars son och partner har flyttat till Finland. Då jag frågade A vilken den viktigaste färdigheten i hennes arbete är, svarade hon att den är att hon kan vara som en mor för barnet hon vårdar.

A: ...som jag sade åt dig, lämnade jag min son då han var elva månader. Så från elva månader till sex år kunde jag inte se honom eller vara en mamma. Så kanske då det här barnet kom till mig, fick jag känslan att jag har en chans att uppleva hur det är att vara en mamma. Jag tror det är den främsta saken. Förstås älskar jag min son mer än någonsin. Men till den här lilla pojken kan jag vara den mor jag inte var för min son. (A, kvinnlig vårdarbetare, 28 år)

Då barnet föddes och A anställdes på heltid för att ta hand om barnet, upplevde A att hon då fick en möjlighet att vara den mor hon inte kunde vara för sin egen son. Enligt Hochschilds (2003) teori produceras här ett emotionellt mervärde, och A:s egen son försummas i och med att hon riktar sitt hjärta mot arbetsgivarens barn. Hochschild tolkar känslor som stabila nyttoprodukter eller enheter som innehas av individer och kan "ta slut" då de används. Jag tar i stället fasta på Browns (2016) kritik av Hochschild, som betonar den relationella produktionen av affekter. Känslor cirkulerar mellan subjekt, objekt och platser, och migration skapar skiftande, överlappande, tillfälliga och icke-linjära känslonätverk, menar Brown (2016, 220). A "använder" således inte sina känslor på arbetsgivarens son och försummar sin egen. I stället tolkar jag citatet som en beskrivning av ett känslonätverk som byggs upp mellan A, hennes eget barn och barnet hon tar hand om. Det här nätverket av cirkulerande känslor inför en ny produktiv

dimension i vårdarbetet. Känslonätverket uppstår som en följd av A:s migratoriska bakgrund, av sociala maktförhållanden och sociala relationer. A känner sig som en mor för barnet hon är anställd för att vårda, och hon affekteras av denna situation vilket påverkar på hennes sätt att utföra sitt arbete.

E arbetar heltid som vård- och hemarbetare hos en familj i huvudstadsregionen. Precis som A, flyttade också E som ung först till Köpenhamn för att arbeta som au pair och sedan till Oslo. Också E nämner barnvård som sin favoritaspekt av arbetet.

E: För mig att ta hand om barnen. Eftersom du vet jag är långt ifrån min egen familj och så är det som att jag tar hand om min egen syster, jag tar hand om min egen bror, ungefär så. För jag är så händig när det gäller barn. Jag vill disciplinera dem, jag vill inte att de gör något som kan skada dem eller att de skadar sig själva, inget sådant. Det är det som jag verkligen verkligen älskar med mitt arbete. Att ta hand om den, för jag känner att de är som min bror och syster. (E, kvinnlig vårdarbetare, 27 år)

I likhet med A säger E att det känns som att ta hand om sina egna syskon då hon sköter om sina arbetsgivares barn. Hon säger sig älska att ta hand om dem, eftersom det känns som om de är hennes bror och syster. E kunde inte stanna kvar hos sina egna småsyskon, men upplever nu att de barn hon sköter om känns som hennes egna syskon.

Både A och E flyttade ifrån sina nära familjemedlemmar för att arbeta och tjäna pengar och på så sätt erbjuda sin familj en ekonomiskt tryggare position. Deras beslut att migrera skapade icke-linjära känslonätverk med cirkulerande känslor, som överförs från en kropp till en annan. Affekten ”kärlek” uttrycker i de här situationerna migration och sociala maktförhållanden.

I affektiv kapitalism sammanfogas denna känslstruktur, med dess klassbaserade och könade historia, med produktionen av värde (Karppi m.fl. 2016, 5). Vår förmåga att affektera och bli affekterade förvandlas till tjänster och tillgångar, förklarar Karppi m.fl. (2016, 9). Affekter kanaliseras till områden där de är produktiva och kan producera mervärde. Vidare konstaterar de att affektiv kapitalism behöver sociala förhållanden, som den organiserar och etablerar.

Jag hävdar att kärlek är en affekt som i affektiv kapitalism förvandlas till en tillgång och en tjänst, här vård- och hemarbete, och kanaliseras till och organiseras i ett officiellt arbetsförhållande. Kärlek är också en *prekär affekt* (Jokinen m.fl. 2015), som uttrycker den juridiskt prekära position A som migrantarbetare befinner sig i.

Begreppet *prekära affekter* förstår affekt och prekarisering som två simultana processer. Begreppet betonar att människors känslor förändras i samband med sociala förändringar, men är också avhängiga sociala maktförhållanden (Jokinen m.fl. 2015, 11). A befinner sig i en juridiskt prekär position i och med att hennes uppehållstillstånd är bundet till hennes arbete, och kärlek är därför här prekär affekt som reflekterar hennes osäkra och villkorliga varande. Om hon inte älskar, löper hon risken att förlora sitt jobb och därmed sitt uppehållstillstånd.

Här vill jag också fästa uppmärksamhet vid A:s citat ovan, då hon säger att den viktigaste förmågan i hennes arbete är att hon kan vara som en mor åt barnet hon vårdar. A säger att hennes känslor, hur hon affekteras, är hennes viktigaste färdighet i arbetet. Andra informanter som arbetar med vård- och hemarbete svarade ”tålamod”, ”att lyssna”, och att ge barnen uppmärksamhet.

G svarar att den viktigaste färdigheten i hennes jobb är uppmärksamhet.

G: Min uppmärksamhet för barnen, de behöver min uppmärksamhet, det är den främsta saken de behöver mig till. Barnvård. Det är allt, sedan allt grundläggande hushållsarbete. (G, kvinnlig vård- och hemarbetare, 40 år)

I intervjuerna frågade jag arbetsgivare vilken de ansåg vara den viktigaste färdigheter för vård- och hemarbete. Alla svarade enhälligt ”pålitlighet”, vilket är en personlig erfarenhet och inget man exempelvis utbildas i eller tränas i på arbetsplatsen, som Precarias a la deriva (2009, 28-29) påpekar. Förutom pålitlighet, ansåg en del av informanterna att det också är viktigt att deras anställda vård- och/eller hemarbetare är barnkär, flitig och samvetsgrann, tar eget initiativ, kan språk och använder det för att tala, läsa och sjunga med barnen.

Ur mitt forskningsmaterial framkommer att varierande affektiva och kognitiva egenskaper är de mest grundläggande arbetsredskapen i vård- och hemarbete. Att lyssna, att vara tålamodig, att uppmärksamma, att vara pålitlig, att vara barnkär, att kunna språk, att vara flitig, att vara samvetsgrann, att vara initiativtagande är emotionella, kognitiva, personliga och mänskliga egenskaper som knyts ihop med arbetet. En av informanterna uttryckte besvikelse över att den anställda inte enligt henne talade tillräckligt bra engelska för att hennes barn skulle lära sig språket. Det antyder att språkliga kognitiva färdigheter spelar en stor roll i anställandet av en vårdarbetare.

Den feministiska teorin beskriver vård- och hemarbete som emotionellt arbete, intentionella reaktioner eller handlingar som att uppmärksamma andra och medvetet producera känslor. Flera av de egenskaper som jag räknar upp i föregående stycke är emotionellt arbete, som att vara tålmodig. Men de affekter som arbetarna uttrycker i mitt forskningsmaterial, kärlek, lycka, tacksamhet, är inte medvetna handlingar utan kroppsliga reaktioner som är avhängiga sociala maktrelationer och produceras i en konkret historisk och geopolitisk kontext (Gutiérrez-Rodríguez 2010, 5).

Ur texterna framkommer också att kroppens funktionalitet är viktig. Vård- och hemarbetare arbetar med sin kropp och arbetsgivaren förväntar sig en funktionsnormativ kropp. Jag hävdar att det här framkommer ur arbetsgivares önskemål om att arbetaren ska agera med kroppen (och med sinnet) genom att tala läsa och sjunga med barnen. Affektiva, kognitiva och personliga egenskaper i samband med en funktionsnormativ kropp är de viktigaste arbetsredskapen i vård- och hemarbete.

Men även om A och E blir affekterade och känner kärlek för barnen de vårdar, betyder det inte att alla automatiskt reagerar så. F, som arbetar som vårdarbetare hos en familj i huvudstadsregionen, har ett barn som bor i Filippinerna. F berättar att det känns konstigt att ta hand om barn som inte är hennes egna.

F: Kanske om jag inte hade ett barn skulle jag inverstera mer tid med dem. Det är konstigt att ta hand om andras barn, jag är väldigt nära min son och därför håller jag avstånd till dem. Jag är inte så involverad när jag tar hand om dem. Jag håller avstånd. (F, kvinnlig vårdarbetare, 30 år)

Enligt F är hon väldigt nära med sitt eget barn, och håller därför ett avstånd till barnen hon sköter om som sitt arbete. F är inte så involverad i att ta hand om barnen och förhåller sig också ointresserad av arbetet. Också Parreñas (2000, 576) skriver om känslor av kärlek vs aversion som vård- och hemarbetare kan utveckla i relation till sitt arbete. I stycket ”Glädje – att glädjas över sitt arbete” granskar jag närmare orsakerna till att en del personer gläds över eller älskar sitt arbete, medan andra inte gör det. Till följande diskuterar jag vidare olika exempel i vilka känslor av glädje och/eller kärlek påverkar på ens sätt att arbeta.

I det första citatet nämner A att hon ibland är trött på sitt arbete och tycks då hänvisa till städarbete (”varje dag, hur mår du toaletten”). Som jag beskriver i min teoretiska referensram, säger Gutiérrez-Rodríguez (2014, 48) att hemarbetarens uppgifter ofta handlar om det negativa affektiva arbetet som hör till hemmet, som exempelvis att städa

toaletten. Också A blir negativt affekterad av det här arbetet, men för A väger de positiva affekterna ut de negativa:

A: Ibland blir jag trött men som jag sade, varje gång jag ser babyn, det är fantastiskt. Speciellt då han kramar mig och säger att han älskar mig till månen och tillbaka. Det är så ljuvligt. (A, kvinnlig vårdarbetare, 28 år)

Det som också är intressant är att A är anställd som vårdarbetare för att vårda, inte för att städa. Ändå städar hon under sin arbetstid. I intervjuerna framkommer att gränsdragningar för arbete som utförs i hemmet är föränderliga och växlande; informanter som är anställda som vårdarbetare utför också hemarbete och vice versa. Oftast görs hemarbetet då barnen sover eller leker för sig själva. Några informanter säger att de gör det för att de vill hjälpa till, för att sysselsätta sig med något och för att de tycker om att ha det rent och prydligt omkring sig. Ingen av informanterna uppger att de städar på grund av att arbetsgivaren skulle kräva det, utan för att de själva vill det. A beskriver situationen på följande sätt:

A: Jag är uttråkad då babyn sover och jag minns den första gången jag kom till huset att de sade att jag ska behandla huset som mitt eget. Så hur är det möjligt att jag behandlar det som mitt eget hem om jag inte städade. Så jag måste städa eftersom det också är mitt hem. Så det är helt enkelt en sak jag har i mitt huvud. Att då jag är där, är det automatiskt att jag gör när babyn leker nöjt eller när han sover, jag rör mig som en robot. Men jag är glad över det, jag gör det verkligen med glädje. (A, kvinnlig vårdarbetare, 28 år)

A minns att arbetsgivarna uppmanade henne att känna sig som hemma och undrar hur hon skulle kunna behandla huset som sitt eget utan att städa. Enligt teorier om affekt påverkar de positiva affekterna arbetarna så att de gör mer än vad som krävs av dem, och att de dessutom gör det med *glädje*. Federici (2012, 17) skriver om hur kvinnan disciplinerades som reproduktiv arbetskraft som tar hand om hemmet och barnen och dessutom förväntas göra det med glädje.

Nu är situationen förändrad så att kvinnan säljer sin arbetskraft på en plats utanför hemmet, och anställer en annan kvinna för att ersätta henne. Som A berättar för oss; hon rör sig som en robot, städningen går automatiskt men hon gör det med glädje. Här framgår en motstridighet mellan A:s uttalade glädje och med att hon jämför sig själv med en robot, som veterligen inte har känslor.

I *Affective Economies* (2004b, 119) säger Sara Ahmed att känslor gör saker. Ahmed tar upp hat som ett exempel på en ekonomisk känsla som cirkulerar mellan objekt, kroppar och figurer. För att fortsätta på Ahmeds resonemang kunde man också tala om kärlek och

glädje som känslor som arbetar på konkreta och särskilda sätt i *hushållens affektiva ekonomier* genom att knyta ihop kroppar med varandra.

C är anställd som hemarbetare hos en familj i Helsingfors. De flesta av mina informanter som är anställda som städare gör mer sällan arbetssysslor som tangerar vård, men under intervjun med C visade det sig att hon också ibland leker med familjens barn, ger honom mat och lägger honom till sängs.

C: Han är ganska gammal men ibland om de äter ute sent eller om de kommer hem sent frågar de mig om jag kan arbeta på kvällen. Då ger jag honom mat och säger åt honom att lägga sig. För vi trivs bra ihop. (C, kvinnlig hemarbetare, 28 år)

C förklarar att hon ibland tar hand om ett av familjens barn, eftersom de trivs bra tillsammans. Senare berättar C att sonen till en början betedde sig oartigt mot henne, gav henne order och kallade henne för hovmästare. C kämpade med det här till en början, men med tiden lyckades hon få barnet att respektera henne mer och de fick en nära förhållande. C berättar att hon gjorde klart för barnet att han kommer att förlora henne som lekkamrat om han inte behandlar henne bättre.

C: Jag leker inte ens med honom, han förlorar mig. Jag bara arbetar liksom, han kan inte ens be mig om något. Så han insåg det. Så jag tror att det är trevligt, liksom du är inte min chef. Om din mamma inte är på plats så är jag din chef eftersom jag måste ta hand om dig. Du måste göra vad jag säger för din mamma så så åt mig. Det är inte så att jag gör vad du säger. Det är ännu lite kämpigt ibland, för att han är ett barn. (C, kvinnlig hemarbetare, 28 år)

C säger att hon vanligtvis leker med familjens barn varje dag då hon har tid. Sedan visar C mig sin mobiltelefon och berättar att barnet ofta tar den och laddar ner spelapplikationer som de sedan spelar tillsammans. C:s exempel illustrerar en till situation då en hemarbetare gör mer än vad som hör till hennes arbete, för att hon vill det och för att hon är fäst vid familjens son. I citatet ovan säger C till och med att om sonens mamma inte är hemma, är det hon som måste ta hand om honom och han som måste lyda henne, och inte tvärtom.

Med exemplen om vårdarbete som ibland blir hemarbete och hemarbete som stundvis blir vårdarbete vill jag understryka att känslor, här kärlek, producerar olika effekter; känslan får arbetare att agera på ett mer dedikerat, hänsynsfullt och ömsint sätt än vad de skulle göra ifall känslan inte fanns där. För att återvända till Gutiérrez-Rodríguez (2010, 127), utför vård- och hemarbetarna inte bara socialt reproduktivt arbete, utan de deltar också i produktionen av affekter. De blir också själva affekterade, vilket i det här fallen gör dem till produktivare arbetare.

Då arbetare producerar affekter, påverkas både de själva, barnet de tar hand om, arbetsgivaren samt familjens hem av dessa affekter. Arbetsgivaren affekteras positivt och kan vara mer produktiv i sitt eget arbete utanför hemmet. På det här sättet sprids värdetillvärdningen till samhället. Här visar jag hur den sociala reproduktionen hänger ihop med värdeproduktionen i samhället i överlag.

Tidigare forskning lyfter fram att vård- och hemarbetare gör det möjligt för arbetsgivaren att ägna mer tid åt arbete utanför hemmen, och stöder så ekonomierna i mottagarländerna (Parreñas 2000). En affektanalys betonar därtill att arbetarna inte enbart frigör tid, utan producerar positiva affekter i hemmet som direkt ökar på arbetsgivarnas välmående och så också produktiva förmåga.

Forskarkollektivet Precarias a la deriva (2009) skriver om att prekära vård- och hemarbetare producerar mervärde med sina kroppar, utan att själva kompenseras för det. Den här avhandlingen förstår affekter som inbyggda i en känslustruktur och i värdetillvärdningen. Livet, kroppen, affekter, iver, kärlek och hat smälter samman med arbetet i affektiv kapitalism, och det är svårt att mäta och värdera affektiva och kognitiva färdigheter.

Det är inte meningsfullt att klart ta ställning till hur mycket arbetare exploateras, eftersom det skulle innebära att mäta och rationalisera mänskliga erfarenheter på ett nytt sätt. Som Gutiérrez-Rodríguez (2010, 8) påpekar kan vi inte analysera den affektiva värdeproduktionen i enbart ekonomiska termer. En viktig faktor som ändå kvarstår är att merparten av informanterna som jag intervjuat är lågavlönade.

Silvia Federici (1975) skriver: "They say it is love. We say it is unwaged work.", och syftar med "they" till (manliga) personer i maktpositioner medan de arbetande kvinnorna hävdar att det rör sig om obetalt arbete. I min avhandling är det arbetarna som talar om kärlek. Är det kanske jag som forskare och som representant för den teoretiska diskussionen kring affekter och reproduktion nu det subjekt som hävdar att det rör sig om obetalt arbete?

Samtidigt som jag konstaterar att en viss ekonomisk exploatering sker, kan jag inte bortse från vikten av att arbetarna upplever sig trivas, älska och må bra på sina arbetsplatser. Då jag går igenom mitt forskningsmaterial slås jag ofta av att de informanter som arbetar med vård- och hemarbete strävar efter att skapa en så bra situation för sig själva som

möjligt. I följande stycke kommer jag att närmare granska en annan positiv affekt som ofta nämns i intervjuerna, nämligen glädje och glädjen av att arbeta.

5.2 Glädje: att glädjas över sitt arbete

I sin forskning av hemarbete som affektivt arbete konstaterar Gutiérrez-Rodríguez (2010, 146) att det enbart är arbetsgivare som upplever stunder av lycka och glädje när det gäller hemarbete. Hemarbetarna som Gutiérrez-Rodríguez intervjuade beskrev aldrig sådana stunder i sitt arbete. I min forskning har jag kommit fram till annorlunda resultat. Såväl arbetare som arbetsgivare beskriver positiva och negativa känslor när det gäller utförandet av vård- och hemarbete i privata hushåll. Mitt forskningsmaterial presenterar en mångsidig bild av det här komplexa fenomenet, och jag vill betona att ingen av mina informanter har en antingen-eller-inställning till arbetsformen.

Till skillnad från Gutiérrez-Rodríguez (2010) framkommer det ändå väldigt tydligt i mitt material att de flesta arbetare upplever känslöförmågor av glädje och kärlek gällande deras arbete. De flesta av mina informanter säger att de tycker om det mesta som hör till deras arbete. En av dem är D, som flyttade till Singapore för att arbeta som hemarbetare. Hon har tre barn som bor i Filippinerna hos hennes föräldrar. D arbetade hos flera familjer i Singapore innan hennes finländska arbetsgivare erbjöd henne att komma till Finland och arbeta hos dem. För tillfället arbetar D som hemarbetare hos flera olika familjer i huvudstadsregionen. D beskriver sitt arbete på följande sätt:

D: Jag tycker om allting. Jag älskar mitt arbete. Och jag behöver älska mitt arbete. När jag städar huset är det också som att jag städar mitt egna hus. Det är den viktigaste saken, att jag njuter av det. Jag är glad över det. (D, kvinnlig hemarbetare, 36 år)

D säger att hon älskar sitt arbete och att hon *behöver* älska sitt arbete. Det viktigaste är att hon njuter av det och att hon är nöjd med det. Glädjen som D uttrycker över sitt arbete har en pragmatisk och rationell karaktär. Det verkar som om D säger att hon måste älska sitt arbete eftersom hon inte har något annat val.

Forskning i prekarisering och migration berättar att migrantarbetare i dagens läge utgör en stor del av den flexibla arbetskraften i huvudstadsregionen. De här arbetarna är beroende av sitt arbetskontrakt för att lagligt kunna vistas i landet, och befinner sig i en mer sårbar position än exempelvis medborgare (Könönen 2014). Migrantarbetare som

förlorar sitt arbete och som inte klarar av att få en ny anställning kan i värsta fall deporteras. Det här vore katastrofalt för D, som berättar att hon sparar pengar och skickar dem till Filippinerna för att hennes barn ska kunna få den högre utbildning hon inte kunde få.

Därför tolkar jag D:s glädje över sitt arbete som en prekär affekt, en känsla som bottnar sig i hennes prekära position i samhället och som får henne att "älska sitt arbete". Om hon inte älskar sitt arbete och gör det med glädje, kan det påverka negativt på hur hennes arbetsgivare betraktar henne. I värsta fall kan det leda till att D förlorar sin anställning och därmed också sin inkomst och rätt att lagligt vistas i Finland. De här prekära affekterna producerar, om vi följer Jokinen m.fl. 2015, subjekt som tvingas älska sitt arbete. D beskriver vidare sin pragmatiska inställning till sin situation:

D: Så det är att uppskatta eftersom du vet jag flyttar utomlands för att arbeta, tjäna pengar, ta hand om andra personers barn, men jag lämnar mina egna barn bakom mig. Så det är tungt att acceptera det men sakta sakta förstår jag att det här är livet. Så känslan att jag njuter av det, för att jag vet att mina pojkar är i mina föräldrars goda händer. (D, kvinnlig hemarbetare, 36 år)

Glädje över att arbeta kan också vara en slags tacksam glädje. Merparten av informanterna beskriver en översvallande tacksamhet gentemot sina arbetsgivare över all hjälp de har blivit erbjudna. Många av dem har också fått mycket hjälp av arbetsgivarna. Exempelvis har arbetsgivarna hjälpt personerna de anställt med att reda upp skulder, betala hyresgarantier och hjälpt till med juridiska procedurer gällande uppehållstillstånd. Jag hävdar ändå att en stor del av den här tacksamma glädjen bottnar i en tacksamhet över att deras arbetsgivare behandlar dem med respekt. Exempelvis G som har arbetat med hemarbete i Singapore berättar att hennes före detta arbetsgivare i Singapore tog hennes pass och bestämde om hennes utgångstider, även under hennes lediga dagar. Dessutom skrek hennes arbetsgivare väldigt ofta åt henne och behandlade henne, enligt G:s ord, som en slav. Nu arbetar G hos en finländsk familj i Finland och det beskriver så här:

G: De behandlar mig som en familj. Vi har inga gräl sen jag började med dem, vi står varandra väldigt nära. Min chef säger att hon är väldigt lycklig över att jag är här för hon säger att om du inte är här så är jag inget (skrattar) (...) barnen är också väldigt lyckliga. De sade att om du inte är här så är vi inte lyckliga. (G, kvinnlig vård- och hemarbetare, 40 år)

Jämfört med G:s arbete i Singapore, som innebär långa arbetstimmar under direkt exploaterande och förtryckande arbetsförhållanden, är G väldigt nöjd med sitt arbete i Finland. Ändå arbetar hon för tillfället för 800 euro i månaden, plus husrum och mat, medan hon väntar på sitt uppehållstillstånd.

Enligt ILO (2013, 45) är det fortfarande vanligt att arbetsgivare tar hemarbeters pass, även om det är olagligt. Amnesty International har dokumenterat hur hemarbetare med migrantbakgrund utnyttjas i Mellanöstern och i Asien, och publicerat rapporter som beskriver arbetsförhållandena för hemarbetare i Qatar (Amnesty International 2014) och i Hong Kong (Amnesty International 2013).

Båda rapporterna bevisliggör olidliga, exploaterande arbetsförhållanden och människorättskränkningar som hemarbetare utsätts för. De arbetar långa dagar utan vila, tillåts ofta inga lediga dagar, ibland vägrar arbetsgivarna betala deras löner, psykisk och fysisk misshandel är vanliga och till och med sexuellt utnyttjande i form av våldtäkt förekommer. Det är även vanligt att hemarbetare inte kan lämna sitt arbete eller landet utan arbetsgivarens tillstånd (Amnesty International 2013; 2014).

Många länder saknar en juridisk struktur som värnar om hemarbeters rättigheter. Exempelvis Qatars lag om arbetsskydd gäller inte för hemarbetare (Amnesty International 2014, 23). Samma gäller i Libanon, där över 100 medborgarorganisationer år 2014 inledde en kampanj för att skapa ett fackförbund åt hemarbetare (Amnesty International 2015).

Jag hävdar att den globalt sett utsatta och prekära situationen som hemarbetare bevisligen finner sig i leder till ökade upplevelser av tacksamhet för att bli respektfullt behandlad av arbetsgivare i Finland. Om referensramen för migrerande hemarbetare består av en vardag som i värsta fall innehåller fysiskt och psykiskt våld, sexuella trakasserier och kränkningar av mänskliga rättigheter, är det inte så överraskande, att personer känner tacksamhet över att ha en arbetsgivare som behandlar dem som en annan människa.

Det här innebär inte att privat anställda vård- och hemarbetare inte skulle behandlas dåligt även i de nordiska länderna. Då E arbetade som au pair i Norge märkte hon att många filippiner blev dåligt behandlade (E använde ordet "abused" i intervjun). E jämför situationen i Norge och Finland och säger att filippiner i Norge inte vågade ringa polisen eftersom de då skulle ha förlorat sina arbeten som au pair. E upplever att filippinernas juridiska position är mer säker i Finland, eftersom de i Norge har au pair-status medan de i Finland är arbetstagare. E har ändå också hört av filippinska vänner i Finland vars löner för hemarbete blivit obetalade, men säger att det endast gällde "några timmar" och att det "är okej". E grubblar vidare på situationen för hemarbetare:

E: Det är också en av de svåra sakerna för en hemarbetare. Eller kanske för att vårt arbete är så, det är i den lägsta nivån (skrattar) så vissa bara accepterar det. Om de utnyttjas. För filippiner behöver pengar för att skicka till sina familjer i Filippinerna. Bara för att ha. Det är därför som vissa av oss tänker, det är okej att bli utnyttjad. Bara jag har pengar för min familj. Speciellt om du har en familj eller en dotter eller en son i Filippinerna. Som en mor gör du vad som helst för din familjs väl. Men för mig jag är så lycklig, så lycklig och så är jag så välsignad över att ha familjen, för det är svårt att hitta ett arbete här. (E, kvinnlig vårdarbetare, 27 år)

E misstänker att hemarbetare helt enkelt finner sig i att bli dåligt behandlade eftersom deras arbete är lägst i den sociala hierarkin. Kopplingen av vård- och hemarbete med ”låg status” väcker affektiva associationer gällande arbetet och dess utförares värde och position, så väl hos dem som arbetar som dem som anställer.

En av mina informanter som anställer en vårdarbetare berättar under intervjun att personen som hen anställer tidigare arbetade under direkt exploaterande förhållanden hos en familj bosatt i Finland. Till dessa hörde en 60-timmes arbetsvecka för au pair-lön, och en befallande chef.

Jag tolkar informanternas uttryck om glädje, tacksamhet och välsignelse som prekära affekter, som uttrycker sociala maktrelationer och reflekterar den förtryckta och juridiskt prekära positionen vård- och hemarbetare befinner sig i.

Till följande granskar jag vad som händer då en arbetares position inte är så prekär och gör det via F, den enda av mina informanter som öppet uttrycker missnöje över sitt arbete och innehar en ambivalent inställning till det. F berättar att hon är någotsånär nöjd över sitt arbete som barnvårdare eftersom hon har en lön, men att hon upplever att arbetet är tråkigt.

F: En sak som jag inte tycker om med vad jag gör nu är att jag inte tänker så mycket. Jag tror att jag behöver göra det, jag blir uttråkad av att göra samma sak varje dag. Jag skulle vilja göra ett annat arbete där jag måste tänka eller pusha på mig själv att prestera bättre. Så det är en sak som får mig att tänka att jag vill ha ett annat arbete, jag måste leta efter ett annat arbete och inte enbart det här. (F, kvinnlig vårdarbetare, 30 år)

F säger att hon har insett att hon behöver ett mer utmanande arbete där hon kan tänka mer och att hon blir uttråkad av att göra samma saker varje dag. Jag frågar F hur det är att arbeta med barnen som hon sköter om och får ett ironiskt leende till svar.

F: Det är okej, det är okej... (vi skrattar båda). Det är okej så länge som de leker snällt. Men när de tröttnar på leksakerna går de på varandra och börjar gräla.

Vidare berättar hon:

F: När jag födde mitt barn var jag hemma i ett år. Nu känns det som att jag gör samma sak varje dag. (F, kvinnlig vårdarbetare, 30 år)

Skillnaden mellan F och de andra informanterna som arbetar med vård- och hemarbete är märkbar. F är den enda som vägrar glädjas över sitt arbete, även om hon blir väl behandlad av sina arbetsgivare. F:s vägran att glädjas och att känna sig lyckligt lottad kan bero på att F är högre utbildad och har dessutom arbetat inom sin egen bransch i Filippinerna, medan de flesta andra informanterna har arbetat med vård- och hemarbete i hela sitt vuxna liv. F kan vägra att glädjas eftersom hon har alternativ, och siktar på att börja arbeta inom sin egen bransch i Finland.

F är undantaget som bekräftar argumentet om att den glädje och kärlek som informanterna säger sig uppleva i arbetet delvis utmynnar ur sociala ojämlikheter, en juridiskt prekär position i samhället och brist på alternativ. De här känslorna, glädje och kärlek, beskriver inte enbart informanternas individuella och psykologiska situation, utan existerar i samband med samhällseliga och sociala relationer och uttrycker sociala maktrelationer (Purokuru och Paakkari 2015, 159). Informanterna blir affekterade på olika sätt, och agerar i enlighet med de här känslorna.

5.3 Reflekterande aktörer

Nicola Yeates (2009) kritik av Arlie Hochschilds (2000) teori om globala vårdkedjor fäster bland annat sig vid att Hochschilds, enligt Yeates, skapar en bild av olyckliga utbildade kvinnor som migrerar. Yeates (2009, 52) argumenterar för att forskning inom vårdmigration bör ta i beaktande olika livssituationer och olika former av aktörskap hos arbetarna.

Min avsikt är inte att skapa en bild av migrerande vård- och hemarbetare som ”offer” eller som viljelösa aktörer. En fokus på affektiv ekonomi handlar om att analysera känslor och hur de är länkade till global ekonomisk ojämlikhet. Det innebär ändå inte att informanter som uttrycker glädje och kärlek vore offer för sin livssituation. Precis som Brown (2016, 217) skriver, är de migrerande personerna varken moraliskt underlägsna, offer, nationella hjältar eller ”fria” ekonomiska aktörer i den globala kapitalismen. De är i stället aktörer som navigerar en komplicerad plats mellan de här positionerna (Brown 2016, 217). I mitt forskningsmaterial ter sig informanterna som strategiskt tänkande aktörer som medvetet

siktat på en bättre framtid för sig själva och för sina familjer. Till följande ämnar jag kort beskriva orsaker bakom informanternas flytt till Finland.

Mina informanter berättar om många olika orsaker till att de valt att migrera för att arbeta med vård- och hemarbete. De flesta orsaker berör familjers materiella ekonomiska situation. Vissa av informanterna har barn och vill spara pengar för att ha möjlighet att erbjuda sina barn en högskoleutbildning, som är avgiftsbelagd i Filippinerna. Andra informanter är det äldsta barnet i sin familj och har valt att arbeta för att deras yngre syskon skulle kunna utbilda sig.

D: Det är liksom vet du, att tjäna pengar och arbeta, det är väldigt svårt att arbeta och hitta arbete i Filippinerna. För till exempel om du söker efter arbete som fabriksarbetare, jag sökte också tidigare, men problemet är att det är endast för sex månader, så efter det är du utan arbete, sedan måste du söka arbete igen. Jag har barn och jag märker att vi har det svårt med pengar, och jag vill inte att mina barn växer upp utan utbildning då jag inte kan ombesörja. (D, kvinnlig hemarbetare, 36 år)

E: Och sedan vill jag hjälpa min familj, för jag vet att i min situation är det svårt för mig att studera, för min familj är inte, vi är inte i en hög familjestatus, så jag bestämde att kanske jag inte studerar klart utan låter mina syskon få en god utbildning. Det är orsaken. Jag tänker på deras framtid. (E, kvinnlig vårdarbetare, 27 år)

Några av informanterna berättar att deras partner var alkoholiserad och i ett fall även våldsam. När de insåg att deras partner inte kommer att hjälpa deras familj ekonomiskt eller se till att deras barn kommer att kunna utbilda sig, fattade de beslutet att flytta utomlands för att kunna försörja sin familj.

Forskare som Parreñas (2001), Yeates (2009), Lutz (2011) och Souralová (2015, 129) betonar att det inte nödvändigtvis är så att kvinnor migrerar på grund av ekonomiskt tvång. Det är också möjligt att de exempelvis väljer att migrera för att upprätthålla sin sociala status i sitt hemland. Ur mitt material framgår ändå att de materiella faktorerna är av avgörande slag då beslutet om att migrera fattades.

Det gemensamma draget för informanterna som migrerat för att arbeta med vård- och hemarbete är att alla har reflekterat länge kring det innan de beslöt sig för att migrera. De har alla självständigt fattat besluten och fått stöd av sina familjer.

Utgående från mitt forskningsmaterial drar jag slutsatsen att den nyliberala omstruktureringen av den filippinska staten i kombination med konstruktionen av en statsapparat som främjar migration av befolkningen (Rodriguez 2010) spelar en stor roll i informanternas beslut att migrera. Det finns ändå en myriad olika orsaker bakom mina

informanternas beslut att migrera. En informant berättar att hon är homosexuell och hon upplever att det är lättare för henne att uttrycka sig själv i Finland än i Filippinerna och att hon känner sig mer fri i Finland. Det här är en viktig orsak till att informanten vill bo i Finland.

En annan informant, H, är utbildad inom sportvetenskap och datavetenskap i Filippinerna. Då H kom till Finland hoppades han på att få ett arbete inom sin egen bransch, men insåg snabbt att det är väldigt svårt och berättar att han nu nöjer sig med hemarbete.

H: Då jag kom hit till Finland hoppades jag på att kunna arbeta inom min egen bransch men sen insåg jag att det är ganska svårt för mig att få ett arbete inom datavetenskap. Så nu nöjer jag mig med hemarbete. (H, manlig vårdarbetare, 28 år)

Globalt sett finns det många personer från Filippinerna som arbetar med hemarbete, vilket enligt E beror på att de är anpassningsbara.

E: Det är vanligt för oss att göra hemarbete (...) Jag tror att det beror på att det är lätt arbete, lätt arbete som vi kan komma in på, komma hit till den här platsen. För jag vet att vissa personer har en högre utbildning i Filippinerna men då de flyttar utomlands är de bara ahh hemarbetare! De är lärare i Filippinerna, de är sjukskötare i Filippinerna men sen blir de hemarbetare. (...) För filippinerna är så, jag vet inte varför de har ett sådant karaktärsdrag att de verkligen verkligen lätt anpassar sig till allting. (E, kvinnlig vårdarbetare, 27 år)

Även C betonar filippinska personers karaktärsdrag:

C: Men antagligen därför att vi är tillräckligt ödmjuka för att göra sådana saker och antagligen för att det finns många filippiner som försöker hitta arbete och som kan nöja sig med sådant arbete. (C, kvinnlig hemarbetare, 28 år)

Fenomenet som informanterna beskriver märks tydligt i Finland. Merparten av filippinska migranter i Finland arbetar med vård- och hemarbete, eller med städjobb via privata företag. Den ofta återkommande tolkningen bland informanterna är att filippinska personer är ödmjuka, de nöjer sig och anpassar sig. Jag hävdar att detta inte är frågan om karaktärsdrag, utan om prekära affekter som belyser känslornas globala organisering. Affekter organiseras och produceras i en nyliberal, postkolonial kontext, som specifika rasifierade och feminina kroppar lär sig att navigera genom att agera i enlighet med förväntningar om *ödmjukhet*, *glädje* och *tacksamhet*.

I det här kapitlet har jag behandlat känslöekonomin och känslöstrukturen i vård- och hemarbete. Jag har granskat vilka affekter som uttrycks av arbetare, samt deras avhängighet till globala maktförhållanden. Dessutom har jag diskuterat arbetarnas orsaker till migration. Egentligen kunde man säga att jag i det här kapitlet analyserar utbudet för migrationsbunden vård- och hemarbete.

6. Orsaker till att anställa privat

I det här kapitlet diskuterar jag arbetsgivares orsaker till att anställa privat och vilka faktorer som påverkar deras beslut. Här är min intention att skapa en intersektionell analys av faktorer som producerar efterfrågan på privat anställt vård- och hemarbete. Till skillnad från den klassiska nationalekonomin som ofta naturaliserar marknadsekonomin, förstår den här avhandlingen utbud och efterfrågan som kontextbundna sociala formationer (Harvey 2010, 46).

Inledningsvis behandlar jag den inverkan som skatteavdrag och stöd för privat vård av barn har på informanternas beslut att anställa privat, för att sedan diskutera affektiva, prekära och materiella resonemang som inverkar på beslutet. Jag diskuterar bland annat de offentliga dagvårdstjänsternas otillgänglighet, prekariseringen av arbetet samt arbetsgivares behov av att köpa tid. Slutligen behandlar jag hemmets könade reproduktiva arbetsfördelning som en av orsakerna som producerar efterfrågan.

6.1 Stöd för privat vård av barn och skatteavdrag

I Sverige har RUT-avdraget ökat efterfrågan på hushållstjänster och skapat en bredare acceptans för att köpa dylika tjänster (Gavanas 2010; Gavanas och Darin Mattson 2011). Också privatpersoner bosatta i Finland beviljas stöd för att anställa en vård- eller hemarbetare, i formen av stöd för privat vård av barn av FPA, Helsingforstillägg för familjer bosatta i Helsingfors av Helsingfors stad och hushållsavdrag av Skatteförvaltningen. I kapitel 2.1 har jag beskrivit dem i mer detalj

Jag har intervjuat sammanlagt åtta personer som har anställt privat en person för vård- eller hemarbete till sina hem. Fyra av informanterna är beviljade antingen stöd för privat vård av barn och Helsingforstillägg eller hushållsavdrag. Av de fyra personer som inte lyfter stöd hade två anställt personen via sitt eget företag och var beviljades således inte stöd som enbart gäller privatpersoner. Den tredje personen hade anställt vårdarbetaren till sitt hem under 90-talet, då stöd och skatteavdrag ännu inte fanns. Den fjärde personen hade haft au pairs hemma hos sig.

Stöd för privat vård av barn beviljas till familjer som har ett eller flera barn under skolålder, som vårdas av en privat anställd vårdarbetare eller i ett privat daghem. Stödet

beviljas inte för au pairs eller för vård- och hemarbetare som bor hemma hos arbetsgivaren.

Under intervjuerna frågade jag informanterna vilken inverkan stöden och skatteavdragen har på deras beslut att anställa privat och på deras möjligheter att fatta det här beslutet. Informanterna uppgav att stöden och avdragen har en stor inverkan på deras beslut att anställa privat. De flesta sade att de inte hade kunnat anställa någon utan stöden, medan en sade att hon hade anställt en person deltid för en kortare tidpunkt. O svarar på följande sätt:

O: Alltså det helt och totalt möjliggjorde det. Vi är ju inga miljonärer. Alltså det är på riktigt väldigt dyrt att anställa en person, så vi skulle inte ha haft några som helst möjligheter överhuvudtaget för den här vårdformen. Och det är inte ens stödet för privat vård av barn utan Helsingforstillägget som egentligen var den avgörande faktorn här, och som gör den där vårdformen på riktigt möjlig (...) Så nej, vi skulle säkert, jag vet inte om vi skulle ha gjort det här utan den här möjligheten, jag skulle säkert då ha varit hemma. (O, kvinnlig arbetsgivare, 42 år)

O säger att hon och hennes partner inte hade haft råd att anställa en vårdarbetare ifall det inte vore för stöden. Flera informanter placerar den största vikten vid Helsingforstillägget som beviljas till familjer bosatta i Helsingfors för privat vård av barn under tre år. Helsingforstillägget är 500 euro i månaden (Helsingfors stad 2017a). Enligt informanterna är det just det tillägget som gör det möjligt att anställa en person privat. Ur intervjuerna framgår att det subventionerade priset för att anställa privat en vårdare i Helsingfors är lägre än att placera sitt barn på ett privat daghem.

K är en av informanterna som säger att hon inte skulle ha råd att anställa en vårdarbetare privat utan stöden. Eftersom K har två barn under skolålder beviljas hon stöd för två barn, och betalar i princip samma för en privat anställd vårdarbetare som hon skulle betala för kommunalt vård.

K: För tillfället är det åtminstone femhundra euro per barn. Så slutresultet för mig är att då jag arbetar fyra dagar i veckan och X (arbetaren) är hos oss fyra dagar och tar hand om flickorna så min del av lönen är i princip samma som det som jag skulle betala för kommunala. (K, kvinnlig arbetsgivare, 38 år)

Avgifterna för kommunal barndagvård i Helsingfors är beroende på föräldrarnas eller vårdnadshavarens inkomster. Avgiften för heldagsvård är högst 290 euro i månaden för det yngsta barnet och 221 euro i månaden för det näst yngsta barnet (Helsingfors stad 2016). Då vi räknar med stöd för privat vård av barn och den flexibla vårdpenningen,

betalar K kring 200 euro mer i månaden för en privat anställd vårdarbetare än vad den kommunala barndagvården skulle kosta.

Mina informanter berättar att stödet för privat vård av barn beviljas enbart för en person som är anställd för maximalt fyra dagar i veckan. Stödet gäller alltså inte för en heltidsanställd vårdarbetare, utan enbart för en deltidsanställd. Eftersom föräldrarna eller vårdnadshavarna arbetar heltid, måste de hitta en annan anställning åt deras anställda för veckans femte dag, och ordna med vården på något annat sätt. Flera informanter berättar att deras mamma tog hand om barnet/barnen under den femte dagen.

K beslöt sig för att arbeta fyra dagar i veckan och själva stanna hemma om fredagarna. Därför fick K också flexibel vårdpenning som utbetalas av FPA för vård av ett barn under tre år. Stödet är antingen 243,28 euro i månaden eller 162,19 euro i månaden beroende på hur mycket föräldern arbetar (Folkpensionsanstalten 2017b).

Precis som Gavanoas och Darin Mattson (2011, 38) påpekar, är efterfrågan på hushållstjänster och också privat anställda vårdarbetare ”extremt elastisk” och är fram för allt beroende på tjänsternas pris. I Gavanoas och Darin Mattsons (2011, 37) rapport framkommer ett spektrum av aktörer som köper tjänster som också är skönjbar i mitt material. Höginkomsttagare anställer vård- och hemarbetare oberoende av tjänsternas pris. I min forskning gäller det här för personerna som anställt någon via sina egna företag eller bolag och för personen som anställde någon före stöden och skatteavdragen hade införts i Finland. De är inte beviljade stöd eller skatteavdrag men anser ändå att de vill och har råd att anställa.

De informanter som lyfter stöd eller drar av delar av lönen från beskattningen anser att de inte har råd att anställa utan stöden, eller att de inte skulle ha råd att anställa för en så lång tid. I deras fall drar jag slutsatsen att stöden och skattereduktionerna har en tydlig påverkan på efterfrågan på tjänsterna; stöden och skattereduktionerna gör det möjligt för dem att anställa en vård- och/eller hemarbetare. Det subventionerade priset skapar en högre efterfrågan och är en betydande orsak till privat anställning av vård- och hemarbetare i Finland.

Stöd för privat vård av barn är ett specifikt definierat stöd, i och med att det beviljas enbart för personer som inte bor i samma hushåll som barnet (Folkpensionsanstalten 2017a). En dylik stödform kan, enligt ett foucauldianskt teoretiskt ramverk som utgår från begreppet

”governmentalitet”, tolkas som en förvaltande praktik eller teknologi som formar människors beteende (Foucault 2010). Det gör bland annat Gutiérrez-Rodríguez (2010, 70-73), som argumenterar för en förståelse för liknande stödformer som en statlig teknologi som styr medborgarnas agerande från ett avstånd, utan att direkt inbegripa sig i det privata hushållets angelägenheter.

Av mina informanter är det enbart P som anställer en person som bor hemma hos honom och hans familj. Därför beviljas inte den här anställningen stöd för privat vård av barn. Under intervjun kommenterar P det här på följande sätt.

P: Vi får inte stöd för privat vård av barn för att hon bor hos oss. Det är en lite spännande grej varför det har definierats så. Uppenbarligen har det bara bestämts att det inte är ett sådant arbetsförhållande som man vill att idkas i Finland, jag vet inte varför men det är så att man inte får det. Det är en ganska stor skillnad som påverkar väldigt mycket på hur mycket det här kostar. (P, manlig arbetsgivare, 41 år)

Utgående ur mitt forskningsmaterial för jag fram att det privata stödet är en form av statlig styrning. P anser att avsaknaden av stöd har en stor inverkan eftersom det är betydligt mycket dyrare att anställa någon utan stödet. Således främjar staten skapandet av en särskild form av privat anställt vård- och hemarbete, i vilken vårdarbetaren bor i ett annat hushåll.

Slutligen drar vissa av informanter kopplingar mellan stöd för privat vård av barn, Helsingforstillägget och underbudgetering och nedskärningar vid Helsingfors stads social- och hälsovårdssektor. O anser att stödet och Helsingforstillägget, som gäller för barn under tre år, är en strategi för att förkorta köerna till de offentliga dagvårdsplatserna och för att avbelasta den offentliga dagvården från de minsta barnen som kräver mest vård.

O: Det är behändigt för staden, dagvården är så stockat och de underbudgeterar den och underdimensionerar platserna så det här är hur de på sätt och vis löser problemet i viss mån. Förstår också det att, jag antar, jag vet inte men antar, att den här vårdformen används främst bland små barn och det är de som är under två år som också sysselsätter mest i daghemmet, de är de som är den krångliga gruppen som behöver vård på ett annat sätt. Så de lättar på trycket. Jag tror nog att det här är så här noggrant uttänkt. De försvinner från daghemsköerna. (O, kvinnlig arbetsgivare, 42 år)

O:s påstående stöds av tidigare forskning, som definierar stöden och skattereduktionen som praktiker genom vilka staten uppmuntrar till privat anställning av vård- och hemarbetare (Näre 2016; Gavanoas och Darin Mattson 2011; Öberg och Sager 2015).

Stöden har också tolkats som en strategi för att minimera de offentliga vårdkostnaderna (Näre 2016).

Den här avhandlingen hävdar att stöden och skattereduktionen ökar på efterfrågan av privat anställt vård- och hemarbete. Helsingforstillägget är det mest betydelsefulla stödet eftersom det är så högt, 500 euro, och det är egentligen det här tillägget som möjliggör privat anställning. Samtidigt beviljas tillägget enbart för barn under tre år, vilket innebär att stödet är avsett för att minska på antalet små barn i den offentliga dagvården. Det här resultatet är specifikt för Helsingfors.

I följande stycke kommer jag att diskutera vidare kring orsaker som förklarar efterfrågan på privat anställt vård- och hemarbete, till vilka hör offentliga dagvårdsplatsers otillgänglighet. Jag förstår den här otillgängligheten som en följd av nedskärningspolitik och underbudgetering.

6.2 Affektiva, prekära och materiella resonemang kring privat anställning

För att fördjupa analysen av efterfrågan på privat anställt vård- och hemarbete, fokuserar jag i det här kapitlet på de resonemang kring beslutet att anställa privat som mina informanter lyfter fram i intervjuerna. Orsakerna är mångfacetterade och baseras på känslor, på försök till rationalisering och på informanternas materiella utgångspunkter. Det är möjligt att skönja en sammanslutning av affektiva och prekära känslöförmågor i informanternas beskrivningar, som berör trygghet, lycka, oro, otillräcklighet, frustration – prekära affekter som är en del av familje- och vårdförhållanden för prekära kvinnor (Jokinen m.fl. 2015, 27).

Mina informanter som har anställt eller anställer en vård- eller hemarbete i sina hem tillhör den övre medelklassen eller överklassen och arbetar eller har arbetat med arbeten så som forskningsverksamhet, privat företagande, organisationsverksamhet. En del av informanterna arbetar eller har arbetat på högt uppsatta tjänster i företag. Enligt den teoretiska inriktningen för affektiv kapitalism, arbetar de här informanterna med arbete som producerar värde via kunskap. Forskning handlar konkret om att producera kunskap, vilket utgör värdet för det arbetet. Men också inom företags- och organisationsverksamheten är kunskap, känslor och sociala färdigheter allt viktigare

instrument för värdeförmeringen (Karppi m.fl. 2016; Jokinen m.fl. 2015; Morini och Fumagalli 2010).

Utgående från den bredare prekariseringstesen granskar jag även grader av prekarisering i dessa informanternas liv och vardag. Också den övre medelklassen har påverkats av intensifieringen och prekariseringen av arbetet (Näre 2016, 39) och upplevelsen av brist på kontroll i vardagen är allt vanligare (Venäläinen 2015).

6.2.1 Känslor av otillräcklighet, oro - och ambition

Flera av mina informanter beskriver vardagen som ”kaotisk” och som svår att organisera. Det här är upplevelsen speciellt under den tid då barnen är små. En faktor som bidrar till detta är otillgängliga offentliga barnvårdplatser. Köerna till närliggande dagvårdsplatser är långa och ofta blir föräldrar som bor i Helsingfors erbjudna dagsvårdsplatser som ligger långt ifrån deras hem. De här föräldrarna befinner sig då i en svår position; hur kombinera ett allt mer krävande arbete med barnets dagvård? Om resan till daghemmet med offentliga färdmedel tar en timme, kan det i värsta fall innebära en tio-timmar-lång dag för barnet. Många föräldrar anser att det är orimligt, vilket framgår i rapporten *Subjektiiivisen päivähoidto-oikeuden rajaamisen vaikutuksia* (Kontula och Kyllönen 2013, 17).

Oron över långa vårddagar påverkade också på K:s beslut att anställa privat.

K: Och sedan å andra sidan har jag hört skräckhistorier från det här området att människor blir erbjudna vårdplatser för barnet till och med från Sveaborg. Så det är ganska viktigt för oss att det är här på området och på det här området är daghemssituationen omöjlig. Så inget hopp om att få på det här området att det är sedan någonstans, de erbjuder Hagnäs och Böle och Nordsjö. Som igen är för mig i helt fel riktning då arbetet för mig till X:s (ort) sida. De där dagarna hade varit kaotiska. Om det tar många timmar att föra barnen till dagvård. (K, kvinnlig arbetsgivare, 38 år)

En annan faktor som bidrar till känslan av kaos är arbetet. Forskning visar att familjer och enskilda individer finner det allt svårare att kombinera vårdansvar med arbetslivet och dess växande krav (se bland annat Näre 2016). Alla utom en av mina informanter anställer eller har anställt privat en vård- eller hemarbetare på grund av att de själva och deras partners arbetar utanför hemmet och upplever därför att deras tid inte räcker åt till att dessutom vårda om sina barn och ta hand om hemmet.

O och P arbetar båda med forskningsverksamhet, och deras respektive partners arbetar heltid inom andra branscher. Under intervjuerna berättar båda att de arbetade under sina föräldraledigheter. Enligt O beror det delvis på arbetets karaktär, men också på att hon själv ville arbeta, vilket följande citat illustrerar.

O: Nå jag var ännu då officiellt på moderskapsledighet med det började vara allt möjligt och jag var tvungen att arbeta lite och ville också göra lite (...) Jag arbetade nog olovligt mycket under moderskapsledigheten (skrattar) så att det var inte så dramatiskt att återvända till arbetet. På sätt och vis var det en stor lättnad, att plötsligt på riktigt ha legitim arbetstid, då jag tills dess hade under ganska många månader fixat och gjort om nätterna eller såna där konstiga snuttar, två timmar där, det var ganska stressigt. (O, kvinnlig arbetsgivare, 42 år)

O berättar att hon arbetade ”olovligt mycket” under sin föräldraledighet och att det var en lättnad att återvända till sitt jobb, eftersom hon då hade en klarare struktur för sina dagar. Hon förklarar också att hennes arbete består av flera olika delmoment som hon är tvungen att göra. I följande citat säger O att det också handlar om att hon själv vill arbeta och är ambitiös gällande sitt jobb.

O: Det här arbetets karaktär är sådant att nog skulle man ju kunna göra det så att man lämnar det helt bort, men sedan har jag ändå kanske också den idén att jag har ambitioner och att jag nog vill ha allt, fast jag har ett barn och hon är väldigt viktig för mig, så tänkte jag aldrig det som ett alternativ att vara åratals hemma. (O, kvinnlig arbetsgivare, 42 år)

O säger att hon vill ha ”allt”, och menar då både en karriär och ett familjeliv. För män är det en självklarhet att ha ”allt” – både familjen och en framgångsrik karriär, men då en kvinna yttrar samma behov känns det nästan som en upprorisk handling. Vägran att ta på sig det totala ansvaret för familjens reproduktiva arbete för att kunna sträva efter sin egen karriär är en kamp som många kvinnor för än i dag. Kampen hänger ihop med såväl sätt att fördela familjens vård- och hemarbete mellan könen, med prekariseringen av arbetet och med nedskärningar av välfärdstjänster. Då vårdtjänster skärs ner, blir dyrare eller mer svåråtkomliga är konsekvensen ett ökat ansvar för den enskilda familjen (Näre 2016, 33). Eftersom det statistiskt sett är kvinnor som bär huvudansvaret för familjers vård- och hemarbete, innebär det egentligen att det huvudsakliga vårdansvaret förflyttas från staten till kvinnan. För att kvinnor skall klara av sin ökande produktiva arbetsbörda, väljer de allt oftare att anställa privat en vård- eller hemarbetare för att få hjälp med reproduktionen. Senare i det här kapitlet kommer jag att behandla den könade fördelningen av vård- och hemarbete i de familjer som anställer privat vård- eller hemarbetare.

Flera av informanterna som anställer privat tangerar uppspjälkningen av arbetets tid och rum, som är en av prekariseringens centrala aspekter. Arbetet kan göras var som helst och

när som helst, och den prekära arbetaren bör vara beredd på att ständigt befinna sig i rörelse mellan de olika men simultana arbetsuppgifterna (Precarias a la deriva 2009, 28-30).

P tangerar just den här aspekten av prekarisering i arbetslivet då han i intervjun beskriver hur han och hans partner strävar efter att kombinera sina arbeten med barnvård. Familjen har två barn och har anställt privat en vårdarbetare som arbetar heltid hos familjen. Personen är anställd för vårdarbete men sköter också om största delen av all städning och över hälften av all matlagning hos familjen. P berättar att han precis som O också arbetade en del under föräldraledigheten. De dagarna som han arbetade skötte hans partner om barnen, medan han i sin tur skötte om barnen under de dagar som hans partner arbetade under sin föräldraledighet.

Under intervjun berättar P att både han och hans partner vill undvika att arbeta övertid under den tiden då deras barn är små.

P: Bägges arbete är förstås lite sådant att tiderna är fria men mycket måste göras så om jag gissar så blir det snarare 50 än 40 jobbtimmar i veckan men inte så att vi skulle vara längre borta än det normala nio till fem (...) man kan alltid skriva email då man är trött på kvällen och sedan på riktigt tänka på dagen, man måste dela upp dagarna så här. (P, manlig arbetsgivare, 41 år)

Enligt P karaktäriseras både hans och hans partners arbeten av valfria arbetstider kombinerat med höga krav. Först säger P att han inte jobbar övertid, men då han har tänkt på saken en stund uppger han att han ändå jobbar närmare 50 än 40 timmar i veckan. Då arbetet kan göras var som helst och när som helst med dator, telefon eller tablett som värdeproducerande arbetsredskap, går det ofta så att arbetaren också utför arbetsuppgifter under sin lediga tid. Det här gäller speciellt ofta då arbetstiderna är valfria, det vill säga när det är upp till arbetaren själv att dela upp sin dag. Det är vanligt att exempelvis skicka email eller göra andra monotona uppgifter som inte kräver så mycket kreativ tankeverksamhet sköts på kvällen utanför den officiella arbetstiden. I P:s estimering av att han jobbar kring 50 timmar i veckan räknar han då med de här arbetstimmar som han gör utanför den ”officiella arbetstiden” som sker på hans arbetsrum.

Vård- och hemarbetaren som P anställer bor hos familjen, vilket P anser lättare och mer flexibelt än att anställa skilt städ- och vårdhjälp. P resonerar att de vore tvungna att laga mat för vårdarbetare som kommer hem till dem, medan situationen nu är den att den anställda personen ansvarar för matlagning. Att koordinera arbetet för olika personer

tillför också mera jobb, medan P strävar efter att just minska på den arbetsbördan för att spendera tid med sina barn.

P: Kanske just det att då hon bor hos oss och kan göra de här olika grejerna flexibelt och på sätt och vis överlappande, så får man bara gjort så mycket mera och det är så mycket lättare att organisera helheten än att allt vore enskilt (...) Nu var det så att när min partner gick till jobbet så gick hon alltid till närmaste café och kom sedan hem för att amma och allt sådant här som man annars inte på något sätt kunde göra. Så det finns nog väldigt många positiva sidor. (P, manlig arbetsgivare, 41 år)

P berättar att privat anställning möjliggjorde en slags flexibilitet i tillvaron för P och hans partner, och gjorde det enklare för dem att kombinera arbetslivet med vård av små barn. Med andra ord gäller efterfrågan för en flexibel och kontinuerlig hjälp som gör det lättare för familjerna att organisera helheten.

Den teoretiska diskussionen kring prekarisering fäster uppmärksamhet vid förändringar i moderna institutioner och i samhällsstrukturen för länder i det globala Nord (Jokinen m.fl. 2015, 11). Många av mina informanter betonar behovet av flexibla vård- och hushållstjänster för deras familjer. Jämfört med de mångdimensionella behoven ter sig välfärdssamhällets stöd som trögt och osmidigt. Helsingfors stad erbjuder exempelvis tjänster i familjearbete och hemservice (Helsingfors stad 2017b), men det är frågan om en kortvarig och tillfällig tjänst.

För informanter som försöker kombinera familjeliv (speciellt med små barn) med ett krävande arbetsliv, är det av många orsaker en bra lösning att anställa privat vård- och hemarbete. Då P och hans partner kommer hem efter jobbet är middagen klar. Efter att ha ätit middag kan de umgås med sina barn, och då barnen går och lägger sig kan de arbeta lite på kvällen. Utan privat anställd hjälp skulle deras lediga tid gå åt till matlagning och städning. Nu då maten är lagad och huset är städad, kan de koncentrera sig på barnen och sedan arbeta igen.

M, som har ett eget företag med flera anställda, berättar att hon alltid jobbar övertid. Speciellt den sociala aspekten av M:s jobb är tidskrävande, vilket ofta uppkommer i beskrivningar för arbete i kognitiv och affektiv kapitalism. Arbete handlar allt oftare om att interagera med andra människor och att arbeta tillsammans för att skapa värde. I de här situationerna är våra kreativa kunskaper, våra sociala och språkliga färdigheter en del av vår arbetsprestation. Detta för med sig att arbete inte är en separat handling, utan en heltäckande sådan (Morini 2007, 44-46).

M beskriver sitt arbete på följande sätt:

M: (jag) jobbar jätte mycket, därför behöver vi liksom hemhjälp. Jag jobbar nog ska vi säga... Jag vill aldrig räkna själv för jag jobbar alltid (skrattar) att det är just därför som faktiskt det är jätte stor hjälp att ha det här, det här vardagliga, nån som hjälper till med vardagen. Så att det är liksom någonstans, man räcker inte till till allt och just för att jag gör så mycket privat, privatkunder, så det är också mycket att bara vara social med dom (...) Att just med städning och lite butikshjälp och sånt här som har varit jätte bra att ha. (M, kvinnlig arbetsgivare, 45 år)

M förklarar att det tar mycket tid att vara social med sina kunder och ”sköta om dem”. Eftersom M:s företagsverksamhet är beroende på privata kunder, är det viktigt att uppehålla goda relationer till dem. Det här är tidskrävande och innebär också oregelbundna arbetstider, vilket medför att M inte hinner göra så mycket hemarbete. Därför har M valt att anställa privat en hemarbetare som städar både hemma hos M och på hennes kontor.

Eftersom M:s kunder ofta besöker hennes arbetsplats, är det även viktigt att lokalen hålls prydlig och ren. Under intervjun med M kom det fram att hon som privatföretagare ofta känner en press på att skapa tillräckligt med arbete för sig själv och för sina anställda. Under sådana stunder då företaget inte producerat tillräckligt med vinst har M själv låtit bli att lyfta lön. Då har hon varit beroende av sin partners inkomst. Som privatföretagare är M beroende av en splittrad och osäker inkomst, vilket kännetecknar prekarisering för högt utbildade personer (Pyöriä och Ojala 2016, 46).

Känslan av otillräcklighet i vardagen befattar inte bara de informanter som arbetar utanför hemmet. De ökade kraven i arbetslivet påverkar inte bara ens eget arbete utan också ens närkrets. Det här kan leda till att det blir svårt för någon som väljer att stanna hemma för att vårda sina barn att få hjälp från sin närkrets. Det här var B:s upplevelse av att vårda sina barn hemma. I beskrivningen av sin situation drar B kopplingar både till en bredare samhällelig förändring samt till förändringar i arbetslivet.

B: Om vännerna och föräldrarna arbetar och annat så du får ju ingen på vardagen mitt på dagen att hjälpa dig så att du skulle få fixa egna saker. Eller gå och klippa håret eller någon paus i dagen. Så någonslags mellanform vore bra för släktnätverken är inte vad de någon gång har varit det här kollektiva. Förstås har samhället förändrats mycket, arbetsformen och allt är annorlunde, det fungerar bara inte. (B, kvinnlig arbetsgivare, 43)

Vidare berättar B om hennes bekant som är en ensamstående företagare, och därför inte kan ta en traditionell moderskapsledighet utan beslöt sig för att anställa privat en vårdarbetare. B säger att hon tolkar den nuvarande samhälleliga riktningen som att

privatföretagande uppmuntras och traditionella arbetsförhållanden sjunker, vilket enligt henne kommer att öka på behovet för privat anställda vård- och hemarbetare.

Jag hävdar att privat anställt vård- och hemarbete är ett yrke som kommer att öka i Finland, vilket främst beror på nutida samhällsliga förändringar kring ökade krav på arbetsmarknaden, stigande löner och ökande social differentiering. De här är faktorer som producerar efterfrågan. P drar kopplingar till dessa orsaker.

P: Anspråksnivån på sådana jobb som vi gör växer så helvete hela tiden (...) Om jag skulle vara så där att jag klarar mig bra med mitt arbete lite så här, jag har just varit på deltidsvårdledighet med den första och sådant, det var jätteroligt, jag skulle gärna vara så där och lagar också gärna mat hemma och annat, men nog är det ju så att skruven dras åt på universitetet och på andra ställen också att det blir bara så att man måste köpa tid med pengar för att både hinna vara med barnen och arbeta. (P, manlig arbetsgivare, 41 år)

Enligt P skulle han gärna arbeta lite mindre och spendera mer tid hemma med sina barn, men de växande kraven på hans arbete, och universitetets nedskärningslinje, leder till att det är omöjligt för honom att arbeta mindre. Enligt P är han tvungen att ”köpa tid” för att både hinna vara med sina barn och arbeta. Jag återvänder till uttrycket ”köpa tid” i nästa kapitel. Då arbetskraven växer ökar också löner i vissa fall menar P, som hävdar att vi rör oss emot en tid som karaktäriseras av ökad ojämlikhet och segregering. Arbetet är något som erbjuder vissa personer välstånd och möjlighet att anställa privat hjälp, men på den bekostnaden att man använder en allt större del av sin vakna tid till att jobba. Den som lättar på takten faller av kälkan och ”blir efter”. Vila och fritid blir lyxprodukter som få kan unna sig.

Dock betonar P också att det handlar om en social förändring med en bredare räckvidd än enbart arbetet. Människor har alltid arbetat mycket och gör så än i dag. Det som är nytt är att människor är mer intresserade av att skapa och upprätthålla meningsfulla relationer.

P: ... en annan sida är också kanske det att människor är mer intresserade än tidigare och också män är intresserade av att se sina barn och liksom alla är lite mer intresserade av att på riktigt ha ett parförhållande och inte bara så där. (P, manlig arbetsgivare, 41 år)

P anser att människor och speciellt män är i dag mer intresserade än tidigare av att spendera tid med sina barn och ha en nära relation till dem. Att spendera tid med sin familj, att ha meningsfulla och nära relationer till sina barn och sin partner – det kräver tid. Gutiérrez-Rodríguez (2010; 2014) ser det här som att anställa en hemarbetare som tar hand om hemmets ”negativa affekter”, det vill säga hushållsarbete, medan Näre och Wide

(förestående) ser det främst handla om att köpa tid. Till följande diskuterar jag de här båda perspektiven.

6.2.2 Negativa affekter eller att köpa tid

Flera av informanterna uppger att de inte vill sätta sina barn på daghem förrän de blir lite äldre, samtidigt som de själva vill återvända till sina arbeten. Enligt K kändes tanken om att placera hennes små tvillingbarn på daghem som ”rätt” eller ”lågsint”. K beskriver sin känsla på följande vis:

K: Kanske just det att när du själv kommer hem från arbetet och du vet att (paus, talar med barnen) just det att morgnorna är ganska kaotiska och när flickorna inte ännu talar så mycket eller kunde kommunicera då ännu. Okej den förstfödda satte jag nog som ett och ett-halvår på daghem och helt fem dagar men nu på något sätt då de är två. Att det blir också för en själv redan så tungt att morgnarna och eftermiddagarna är kaotiska. (K, kvinnlig arbetsgivare, 38 år)

K:s beskrivning rör sig från barnens bästa till hennes eget bästa. Hon säger att morgonen blir röriga eftersom barnen inte ännu talar eller kommunicerar så väl, och låter förstå att det därför skulle kännas rätt att tvinga dem till dagis. Sedan fortsätter hon med att säga att morgnarna och eftermiddagarna också skulle bli tunga för henne. Att klä på barn och föra dem till daghemmet före man går till sitt eget arbete är tungt, och det är förståeligt att K vill lätta på sin arbetsbörda. Det här citatet är intressant eftersom det för oss in på vad som av Gutiérrez-Rodríguez (2010, 133) beskrivs som ”negativa affekter”. Ofta upplevs vård- och hemarbete som ”tungt” och ett ostädat och rörigt hem upplevs som ”kaos-artat” eller ”ostyrt”. Gutiérrez-Rodríguez (2010, 133-135) tolkar dessa som negativa affekter som påverkar oss på ett negativt sätt. I sin forskning lyfter hon fram hur arbetsgivare beskriver hemarbete som något som får dem att känna sig illamående eller som något som de inte längre har lust på att göra. För att lösa sin situation, det vill säga för att befria sig från hushållets negativa affekter, anställer en arbetande kvinna en annan kvinna till sitt hem för att ta hand om det vård- och hemarbete som hon i annat fall vore tvungen att handskas med. Det gör det lättare för arbetsgivaren att slappna av och må bra i sitt hem.

Informanterna i min forskning som anställer privat en vård- eller hemarbetare talar inte om hemarbete i direkta negativa ordalag. Däremot beskriver många den härliga känsla de upplever av att deras hem är städat. K beskriver det på följande sätt:

K: Det är härligt då man kommer hem och köket är väldigt rent och allting är puts blank (...) Hon tittar ännu ganska väl så där att det inte finns så mycket legon utspridda över golvet då när jag kommer hem att säkert helt med avsikt städar hon så att bara några legon där på bordet och flickorna leker där att de leksaker som de leker med är framme men inte så mycket andra. Hon har säkert avsiktligt städad undan dem. (K, kvinnlig arbetsgivare, 38 år)

I citatet ovan beskriver K hur hon påverkas positivt av det arbete som vårdarbetaren gör hemma hos henne och hennes familj. Enligt K är det härligt att komma hem till ett rent kök och ett rent hem. K har också märkt att vårdarbetaren medvetet ordnar hemmet så att det är rent då K kommer hem. Känsloupplevelsen skulle vara en annan ifall K kom hem och barnens leksaker låg spridda över hela hemmet. Jag tolkar det här som att vårdarbetaren producerar positiva affekter för K.

Också O säger att det är härligt då den anställda personen städar hemma hos henne. Egentligen var personen anställd för vårdarbete. Jag frågade O om arbetaren också städade hemma hos henne, varpå O svarade följande:

O: Mycket, jo. Städade toaletter och. Alltså helt så att jag skulle aldrig ha kunnat föreställa mig att jag skulle be en person som främst sköter om barn att göra allt det där. Eller jag tänkte själv att det är rimligt att hon städade efter i köket att det inte blir så här, och lite städar bort leksaker, men allt annat var nog enligt mig överlopps. Eller nåja, överlopps, men ändå så att. Då i början försökte jag fråga eller säga att gör sen inte mer än vad du orkar och så här, men sen blir man givetvis också van vid det, för att det är härligt, för att det är helt fantastiskt att någon gör så och att hemmet är rent och allting. (O, kvinnlig arbetsgivare, 42 år)

Medan både K och O hade anställt en person för vårdarbete, blir också städning en central del av det här reproduktiva arbetet som den anställda vårdarbetaren utför dagligen. Andra informanter beskriver det som "lätt" och "bekvämt" att barnen kan eller kunde vara hemma, i stället för att barnen måste väckas, kläs på och föras tidigt varje morgon till daghem.

Enligt Gutiérrez-Rodríguez är just produktionen av affekter en central del av arbetet för en vård- och hemarbetare som arbetar i privata hem. Då familjer eller individer anställer en vård- och hemarbetare, gör de så för att ha mer tid att skapa fritid. Det blir möjligt för dem att fokusera på rekreation och på att umgås, eller med andra ord skapa positiva känslor som affekterar hemmet och dess invånare på positiva sätt. Hemarbetaren tar hand om hemmets negativa affektiva arbete (Gutiérrez-Rodríguez 2014, 48).

J berättar att hemarbetaren som han anställer egentligen gör mer än vad han förväntar sig.

J: Han är ännu det att gör mer än egentligen jag förväntar mig (...) Till exempel garderoben ser ut som en butik då när han har jobbat där. Så att det där han viker allting och sen när han

städar nånting så städar han jätte, ordnar nå skåp och sånt där. Han är jätte duktig, samvetsgrann och noggrann. (J, manlig arbetsgivare, 51 år)

J berättar att hans garderob ser ut som en butik efter att hemarbetaren har arbetat och att personen alltid städar väldigt noggrant. Förutom städtjänster så produceras här något ”mer”, en slags konstruktion av huslig salighet och kvalitetsstädning som affekterar J på ett positivt sätt. Tjänsten reproducerar J:s sociala klasstillhörighet som uttrycks i hans hem. Därtill skapar tjänsten välmående för J och ökar på hans produktiva förmåga i hans arbete. Tjänstens värdeskapande aspekt ligger i de här dimensionerna.

Ett annat sätt att tolka hemmets negativa affekter är att tala om tid. Att köpa tid är en betydande faktor som påverkar på efterfrågan, vilket Näre och Wide argumenterar (förestående). Enligt det här perspektivet betonas köpandet av tid framom köpandet av en person och hens erfarenheter. I den här avhandlingen förstår jag köpandet av tid på följande sätt: den huvudsakliga orsaken för mina informanter att anställa privat är att få hjälp med hushållsarbetet för att få mera tid för att umgås med sina barn. Då informanterna anställer en person för att städa och laga mat, köper de i själva verket mer tid för sig och för sina barn. Här ligger skapandet av det ekonomiska mervärdet hävdar Näre och Wide (förestående).

B anställde en vård- och hemarbetare då hon var gravid med familjens tredje barn. B menar att hennes resurser räckte till att ta hand om barnen, men hon behövde hjälp med ”det andra”, vilket betyder städning och matlagning. B berättar att hon anställde en person med filippinsk bakgrund för att vårda deras barn på grund av att det var den enda av sökandena som gick med på att arbetet också innebär städning och matlagning.

B: Jag fick flera ansökningar men filippinaren var den enda som var du med det att arbetet innehåller städning och matlagning. Då väntade jag på mitt tredje barn (...) så för att vår vardag fungerar och att vi orkar så behövde vi sådan hjälp. Och när jag som mamma upplevde att mina resurser räcker till att vara med barnen men jag behöver hjälp med det andra. Och så väldigt många som jag intervjuade till arbetet så ville vara barnskötare men inte göra hemarbete. (B, kvinnlig arbetsgivare, 43)

B skiljer sig från de andra informanterna eftersom hon anställde en vård- och hemarbetare medan hon själv var på föräldraledighet. I den stunden hade hon tre små barn att vårda och hon ville speciellt ha hjälp med hemmets reproduktion.

B säger att hon intervjuade flera personer för jobbet, varav de flesta var finländare. Det var ändå den filippinska sökanden som gick med på att också utföra hemarbete så som städning och matlagning, medan de andra sökandena explicit sade att de inte var villiga

att göra det. Ett av B:s krav för personen hon anställde var att hen skulle gå med på att städa och lagat mat. Efterfrågan var alltså direkt ihopkopplat med det, vilket jag tolkar som köpande av tid för att kunna rikta sina resurser till sina barn.

P förklarar att han och hans partner beslöt sig att anställa privat en vård- och hemarbetare för att de ansåg att de behöver maximal hjälp med att städa, laga mat och annat dylikt. P använder också direkt uttrycket att ”köpa tid”, något som han hänvisar till flera gånger under intervjun.

P: Men då man på sätt och vis visste att det är nu som det är tungt och förberett sig. Att om det någon gång i livet lönar sig att använda pengar, alla pengar som bara finns lönar sig att använda för att köpa tid med pengar så det gör vi definitivt. (P, manlig arbetsgivare, 41 år)

Vidare berättar P att de hade övervägt au pair-systemet, men kommit fram till att det är bättre för dem att anställa privat en vård- och hemarbetare, eftersom P vill maximera den tid då han är med sina barn och behöver någon som tar hand om hemarbetet.

P: Jag vill tvärtom maximera den tid som jag hinner vara med mina barn och det enda som jag egentligen kan ta bort från är städning, matlagning, andra hemarbeten då jag inte kan skära ner från arbetet och allt tränande och hängande med vänner har i princip redan upphört nu för en tid (...) Så det hjälper inte så mycket om man har en au pair som lite tar hand om barnen, utan det hjälper mycket mera om någon gör hemarbete och jag kan vara med barnen under tiden. Så det är liksom den största orsaken. (...) det som jag i själva verket vill är all den där andra hjälpen så att jag kan vara med mina barn. Det är det som är det bästa med det här och orsaken till att vi gick med i det här och det som har fungerat bäst hittills. (P, manlig arbetsgivare, 41 år)

Enligt P anställer han privat för att köpa tid att vara tillsammans med sina barn. Jag drar slutsatsen att efterfrågan på privat anställt vård- och hemarbete är i själva verket till en stor del en efterfråga på tid.

Informanter som anställer privat en vård- och hemarbetare påpekar ibland att det är ekonomiskt mer lönsamt för dem att arbeta med sitt jobb, än att använda den tiden på att göra obetalt reproduktivt arbete hemma hos sig själva. Så säger J som är privatföretagare och använder mycket tid på sitt arbete.

J: Nå det är ganska mycket att göra. Mycket tid går åt en hel del, redan ekonomiskt så lönar det sig för mig att jobba än att, jag förtjänar mera än 15 euro i timmen. Så att det är liksom alternativ. Så det var egentligen. Och min fru också, okej hon är X (yrke) så att hon har ju inte nån bra månadslön men att för mig så har det stor betydelse. Desto mera jag jobbar desto mera, teoretiskt i alla fall, desto mera förtjänar jag. Inte kanske nu linjärt men att i alla fall jag sköter de saker som jag ska. (J, manlig arbetsgivare, 51 år)

J:s citat handlar i princip om att köpa tid till ett förmånligt pris, som han använder för att producera mer ekonomiskt mervärde. Det här är en annan intressant synvinkel på begreppet att ”köpa tid” där tid används för att öka på arbetsgivarnas produktivitet. Således producerar hemarbetet direkt värde.

6.3 Könad arbetsfördelning i hemmet

Dagens ekonomier och fördelning av det reproduktiva arbetet i hemmen är präglade av könade, och rasifierade, intersektioner. Det här uppmärksammas i forskningslitteraturen, som ofta framställer både den primära arbetsgivaren och den migrerande arbetaren som kvinnor. Till exempel skriver Gutiérrez-Rodríguez (2010) om två kvinnor som möts i hemmet, arbetaren och arbetsgivaren. Jag har också märkt en liknande utveckling i min forskning och kommer att diskutera fenomenet i det här kapitlet.

Tre av mina åtta informanter som hade anställt privat en hemarbetare identifierar sig som män. Av dem har en varit föräldraledig. Ingen av partnerna för mina kvinnliga informanter har varit föräldralediga. Ofta togs det som en självklarhet att det var just kvinnan som stannar hemma. Jag analyserar de här tankebanorna som ett kontinuum till den sociala och historiska konstruktionen av reproduktivt arbete som en naturligt feminin egenskap (Federici 2004, 91). Att det antas att det är kvinnan som skall anpassa sig och ta sig an det reproduktiva hemarbetet talar för en på djupet ingrodd syn på kvinnor som ”naturliga vårdare”.

L anställde en vård- och hemarbetare från Filippinerna både för att vårda familjens barn och för att hushållsarbete i familjens hem. Då jag frågar honom om orsakerna bakom deras beslut att anställa privat, inleder han med att beskriva sin partners krävande arbete.

L: För min fru så hon är X och hon har väl aldrig haft mycket mammaledighet egentligen. Första barnet så var hon hemma väl två veckor. Men hon har väl mer eller mindre jobbat genom alla hennes mammaledigheter så att säga, så vi har alltid haft någon hemma som har tagit hand om barnena. (L, manlig arbetsgivare, 63 år)

L berättar att han hans partner aldrig varit föräldraledig längre än två veckor. Eftersom L:s partner ville fortsätta arbeta utanför hemmet, anställde de alltid någon för att ta hand om barnen. Då jag frågar varför de valde att anställa privat i stället för att placera barnen på daghem, svarar L att det berodde på hans partners oregelbundna arbetstider och på att han själv reste mycket och alltid var borta.

L: Delvis var det ju det att X (partner) jobbade så oregelbundna tider ganska mycket på kvällar och också sent på kvällar att hon kunde jobba liksom vissa dagar började hon klockan tolv och slutade klockan åtta på kvällen. Vissa dagar började hon tidigt på morgonen och så kom hon kanske tolv, ett-tiden hem. Så det varierade väldigt mycket, arbetstiderna var oregelbundna. Jag var nog alltid borta. Jag reste mycket. Så det var liksom bekvämt att ha det så här. (L, manlig arbetsgivare, 63 år)

Enligt L var det bekvämt för dem att anställa privat, eftersom hans partners arbete medförde oregelbundna arbetstider och för att han själv reste mycket för sitt arbete. Jag hävdar att det här uttrycker en syn på vårdarbetet som främst tillhörande moderns ansvarsområde, vilket ofta framkommer i intervjuerna.

Följande uttag är ett citat från intervjun med K, som föräldraledig och beskriver här orsakerna till att hennes partner inte var det.

I: Var det helt klart att du och inte din man blir?

K: Nå jo i den här situationen. Mannen skulle nog också ha kunnat, han klarar sig bra med barnen och är en duktig barnskötare, kanske bättre än jag men arbetssituationen är sådan att de hade så många förändringar där att det liksom, kan inte vara borta. Och sedan då han drar affären så. Det var lite så att man inte lätt hittar någon som ersätter honom.

I: Var han överhuvudtaget föräldraledig?

K: Nå ärligt talat så nej, att då hade de grundat affären ett år sedan så den var i ett ganska kritiskt skede och så här. Han sa nog att han skulle vara men kunde sen ändå inte. Jag har nog sen ändå varit ganska ensam. Också under de första månaderna. (K, kvinnlig arbetsgivare, 38 år)

K:s partner innehar en nyckelposition i affären han varit med om att grunda. Då parets barn föddes, var affären i ett "kritiskt skede" och K:s partner kunde därför inte vara föräldraledig. K verkar ursäktas för sin partner då hon säger att han är bättre än henne på att ta hand om barnen, men uppger ändå efteråt att hon sist och slutligen var ganska ensam med barnen under sin föräldraledighet.

O: Det här är en sådan sak som jag har dåligt samvete över att jag är en väldigt dålig feminist då jag är i en sådan här familjesituation (skrattar) men alltså situationen är den att företaget är så beroende av X (partner) att X skulle inte ha kunnat stanna borta för en längre tid och sedan när X inte blev på faderskapsledighet så formades kulturen aldrig så. (O, kvinnlig arbetsgivare, 42 år)

O:s partner var inte föräldraledig eftersom kontinuiteten för hans företag var beroende av hans arbete. Då han inte var föräldraledig skapades en kultur i hemmet som definierade vårdarbetet som O:s ansvar, menar O.

Flera av mina kvinnliga informanter berättar att deras partner inte var föräldralediga just på grund av deras arbete. Vanligtvis handlar det om att partner har grundat ett eget företag

eller sen innehar en viktig position i ett litet företag, och att det vore svårt att upprätthålla verksamheten utan hans arbete. Sett ur denna synvinkel är föräldraledighet ett *privilegium*, som i praktiken är utom räckhåll eftersom den kan riskera familjens fortsatta uppehälle. Likväl är föräldraledighet också ett *val* som görs. M berättar att hennes partner skulle ta ut föräldraledighet men sedan inte upplevde sig klara av det.

M: Men sen sku faktiskt min man stanna hemmapappa, han hade slutat och han var två dagar och sa att det här klarar han inte av (skrattar). Så fick vi fixa. (M, kvinnlig arbetsgivare, 45 år)

Efter två dagar konstaterade M:s partner att han inte klarade av att vara hemma och M säger att ”så fick vi fixa”. Det här innebär i M:s och hennes partners fall (så som i många andra) att anställa en annan kvinna för att ta hand om vårdarbetet i stället, först i form av au pairs och sedan i form av en privat anställd hemarbetare. Att M:s partner inte ”klarade av” att vara hemma med sina barn handlar inte om hans biologiska kön, utan om att hans psyke, känslor och kropp inte socialiserats till det här arbetet (se Federici 2004). Att arbetet var krävande kom kanske också som en överraskning för att han inte förberetts systematiskt under flera års tid att inta rollen som hemmapappa.

Medan den sociala rollen som hemmapappa kan tolkas som ett privilegium eller som ett val, är rollen som hemmamamma betydligt mindre valfri. Vissa av mina informanter tar tydligt avstånd till den rollen genom att betona att de vill arbeta och att de behöver den stimulans som arbetet ger dem. Den här explicita gränsdragningen hänger ihop med att det är en roll kvinnor fått höra enda sen vi var små att vi skall inta och acceptera som en oundviklig del av våra liv. Mammarollen ter sig också snäv och begränsad, med rigida uppfattningar om vad en ”god mor” är.

I följande citat tar K ett tydligt avstånd till mamma-rollen och betonar att hon inte är sådan av naturen.

K: Jag upplever nog att jag alltid har sagt att jag inte är en sådan hemmamamma att jo jag tycker om barn men jag är åtminstone inte en sådan där mamma-människa, mamma-figur som vissa är av naturen. Så nog skulle jag säga att det här är en bra lösning för mig. Jag får kanske den goda sidan av båda, både arbetet och barnen, att jag skulle nog vara trött här hemma med de här om jag skulle måsta vara hela tiden. Att tungt arbete att vara med tvillingar. (K, kvinnlig arbetsgivare, 38 år)

Även O tar avstånd till rollen som hemmamamma.

O: Jag är nog en bulladoftande mamma då när man bakar bulla men inte så att jag, jag ville inte det. Det hade inte varit min grej. Det hade inte varit bra för barnet, jag skulle ha blivit

galen (...) Sedan behövde jag den stimulans som arbetet erbjuder och barnet behöver inte det att mamma hela tiden är fast i sin email. (O, kvinnlig arbetsgivare, 42 år)

Flera av de kvinnliga informanterna som anställer privat betonar att de tycker om sina barn men att de inte vill dedikera sina liv till att vårda om barnen. K:s och O:s citat visar att det upplevs finnas en motstridighet mellan de här känslorna. Som kvinna förväntas man vilja spendera sin vakna tid tillsammans med barnen, och informanterna som också vill lönearbeta ser sig tvunga att betona att de nog ändå älskar sina barn.

Majoriteten av mina informanter berättar att de och deras partners strävar efter att dela jämställt på vård- och hemarbetet. Ändå är det uppenbart att de vill ha andra slags lösningar. Lise Isaksen (2011, 10-12) skriver att det ökade antalet privat anställda vård- och hemarbetare tyder på en förändring i politiska och sociala idéer för hur jämställdhet och jämlikhet kan uppnås. Familjer i Norden som strävar efter att leva ett jämställt liv i hemmet skapar jämställdhet med hjälp av migrerande kvinnors arbete. Det här konstruerar en rasifierad arbetsfördelning av hemarbetet.

Å andra sidan betonar Adéla Souralová (2015, 129) att det också kan vara kvinnor som anställer privat eftersom de inte har någon annan möjlighet. Prekariseringen av informationssektorn leder till att kvinnor betalar minimilön åt kvinnor som arbetar i deras hem för att själva kunna arbeta mer, enligt Souralová. Också i mitt material framgår att informanter som vill ha både en karriär och ett familjeliv anställer en vård- och hemarbetare för minimilön.

Värdet för vård- och hemarbete underskattas i vårt samhälle, betonar forskare som Federici (2004; 2012) och Galcerán (2006). Morini och Fumagalli (2010, 245) skriver att hemarbete producerar bruksvärde och bör betraktas som den fundamentala drivkraften av produktivt arbete. *Wages for Housework*-kampanjen vidareutvecklade Mario Trontis begrepp om den sociala fabriken, och argumenterade för en tolkning av reproduktion som arbete i den sociala fabriken. "More smiles? More money", konstaterar Silvia Federici i *Wages against Housework* (1975).

Jag hävdar att underskattningen av det värde som det reproduktiva arbetet i hemmet producerar kommer dels till uttryck genom utbetalda minimilöner, dels genom det obetalda hemarbete som de kvinnliga informanterna fortsättningsvis gör i sina hem. Det är kvinnorna som bär huvudansvaret som arbetsgivare för en privat anställd vård- och hemarbetare (Marchetti och Triandafyllidou 2015, 231). Ur mitt forskningsmaterial

framgår att kvinnorna ansvarar för kartläggningen av olika vårdalternativ, för anställningen, kvinnorna sköter om det personliga förhållandet med den anställda och delegerar arbetsuppgifter.

Jag frågade mina informanter vem av dem som stod närmare deras anställda och fick följande svar.

M: Absolut mig. Absolut. Dom är ju så där att det är sir. Och det är verkligen stor skillnad. Det har vi haft alla egentligen som, att det är nog, jag är den där som man säger nånting åt, ha någonting gått sönder så säger hon åt mig, aldrig åt min man. Han är bara sir, han är liksom. Så att där är nog, och det är deras kultur. Att har jag satt mina kläder fram och någonting som skall strykas så tar hon bara min mans skjortor, stryker bort dom, finns det överlops tid kan hon ta en min. Så jag måste faktiskt säga åt henne att hej att du sku kunna stryka ens två av mina skjortor. (M, kvinnlig arbetsgivare, 45 år)

K: Förstås håller X (arbetaren) kanske ett slags större avstånd till min man. Säkert därför att han är man och så är han också arbetsgivare så att kanske det är så där, ett slags litet avstånd. (K, kvinnlig arbetsgivare, 38 år)

P berättar att hans partner själv ville ta ansvar för att orientera deras anställda, men blev ändå stressad av det, vilket P tolkar det som avhängigt modersrollen.

P: Hon ville uttryckligen ta hand om det själv men sen var det ändå. Säkert var det lite det här att det är mammans revir att ta hand om hemmet på något sätt, att även om jag skulle använda lika mycket tid, vilket jag inte helt gör men ganska nära, så ändå om man skulle fråga att vem ansvarar och vem beslutar om saker i sista hand så nog är det ändå hon. Varvid det här också mer faller på hennes axlar. (P, manlig arbetsgivare, 41 år)

Även om P och hans partner strävar efter att dela på hemmets reproduktiva arbete, är det ändå i sista hand P:s partner som bestämmer och ansvarar för det. M:s och K:s citat ovan visar att deras anställda håller ett större avstånd till deras partner, vilket talar för att det är K och M som ansvarar för anställningen, arbetsdelegeringen och det personliga förhållandet till den anställda. Marchetti och Triandafyllidou (2015, 231) beskriver det här fenomenet väl: medan män deltar i de här uppgifterna, innehar kvinnor rollen som hemmets projektledare.

Den här avhandlingen tolkar ansvar för att delegera och organisera som en ytterligare form av obetalt hemarbete som tillfaller kvinnor. Denna arbetsform är något som ofta tangeras i mitt forskningsmaterial.

M: Just för att jag har sex anställda och jag har två barn och en man, det är liksom som att ha tio personer som man hela tiden ska... Plus att jag har de här tre syskonen och mamma och pappa så det blir ju mycket. Att man ska organisera, delegera. (M, kvinnlig arbetsgivare, 45 år)

I citatet ovan beskriver M sin vardag, och låter förstå att det går både tid och energi åt till att organisera och delegera. Det är intressant att märka hur det ansvar M beskriver inte bara gäller för hennes roll som officiell arbetsgivare, utan även för hennes roll som mamma och storasyster.

Både K och O lyfter fram kartläggandet av olika vårdalternativ som tillföll dem.

K: Och när du börjar kartlägga vid sidan av mitt eget arbete måste jag reda ut och styra. Fältet är inte obekant för mig men för en sådan som det inte är bekant för så nog är det ju utmanande. (K, kvinnlig arbetsgivare, 38 år)

O: Jag hade bestämt att jag inte vill sätta X (barn) på daghem som väldigt lite, jag hade på något sätt en psykisk tröskel att måste gå och prata före hon går till daghemmet. Så försökte jag ta reda på en massa, så jag gjorde nog ganska mycket kartläggning och utredningsarbete, jag hade ingen sådan tanke om privat vårdare att det var en ganska ny grej för mig. (O, kvinnlig arbetsgivare, 42 år)

Citaten belyser den mängd arbete som hör till att kartlägga vårdalternativ, något som ofta tillhör kvinnans ansvarsområde. Privat anställning av vårdarbetare var en nyhet för både K och O, så alltså inget tema som de var bekanta med från förut. Då jag frågar O hur hon och hennes partner delar hemmets reproduktiva arbete, svarar hon att hon håller trådarna i sina händer, och menar då att hon ansvarar för att planera och delegera arbetet.

O: Dåligt. Jag gör. Mycket. Men det är inte så att X (partner) skulle vägra eller att han inte alls gör. Nog gör han, städar köket och så där. Men det är lite samma sak med det här som med många andra saker att det är lite så där att trådarna ligger liksom lite i mina händer. Och sedan så kräver det på ett sätt kanske av mig så där att nu måste vi hej städa, nu städar vi-typs. Men nu hjälper det förstås väldigt mycket att X (arbetare) gör veckostädningen. Det hjälper nog. Jag är nog lite som att förra hösten hade jag också så väldigt mycket arbete att jag är nog ganska hårt ansatt med att klara av allt. (O, kvinnlig arbetsgivare, 42 år)

O är alltså ”hemmets projektledare”, som köper hjälp av en migrerande kvinna men som ändå själv utför en stor mängd obetalt reproduktivt arbete. Vidare uttrycker O en slags oro över att vara den som ansvarar över hemmet och barnets vård.

O: Jag tycker det är lite sorligt att det märks och det märks fortfarande på det att jag ibland har en skräck över att vad om jag till exempel inte längre skulle orka plötsligt eller om jag blev sjuk och allting, jag har liksom alla trådar, X:s (barnets) hälsovård och de här dagvårdsmönstren och pengasaker och allt det här, alla trådar är liksom hos mig (...) jag tänkte och planerade och kartlade och sedan presenterade jag saken för X (partner) och han var så där att okej. (O, kvinnlig arbetsgivare, 42 år)

I intervjun frågar sig O vad skulle hända om hon inte längre orkar, och ger med de här orden uttryck för en rädsla som många arbetande kvinnor med barn känner. Jag tolkar denna oro och rädsla som prekära affekter (Jokinen m.fl. 2015), som är avhängiga sociala förändringar, och uttrycker sociala positioner för kvinnor som arbetar både utanför och

innanför hemmet. De här prekära affekterna cirkulerar i ekonomin, tillägnas av den affektiva kapitalismen och kanaliseras till ett område där de kan vara produktiva, vilket här innebär privat anställt vård- och hemarbete. I den här tolkningen tar jag fasta på Jokinen m.fl. (2015, 11), Papadopoulos, Stephenson och Tsianos (2008) och Karppi m.fl. (2016).

I det här kapitlet analyserar jag hur efterfrågan på privat anställt vård- och hemarbete produceras, genom att lyfta fram orsakerna till informanternas beslut att anställa privat. Jag hävdar att prekära affekter som oro, rädsla och kärlek påverkar informanternas beslut att anställa privat. Samtidigt betonar jag också hur ökande krav inom arbetsmarknaden, nedskärningar av offentlig dagvårdsservice och arbetsfördelningen i hemmet påverkar på mina informanternas sätt att förhålla sig till det reproduktiva arbetet och på vilka lösningar som uppfattas vara de bästa.

Därtill vill jag understryka att våra upplevelser av prekarisering är anknutna till det sociala och ekonomiska sammanhang vi befinner oss i (Precarias a la deriva 2009). Med det här menar jag att informanternas beslut att anställa privat är avhängig denna högst materiella aspekt av prekariseringen, nämligen pengar. Det är frågan om ett val som bara vissa har möjligt att göra. En av mina slutsatser är att stöd för privat vård av barn, Helsingforstillägget och hushållsavdragen påverkar det här valet. Ändå är det enbart personer med hög eller medelhög inkomst som har möjlighet att överväga det här alternativet.

P: Dyrt är det ju men dyrt är hela detta nöje, det kan också vara relevant information med tanke på intervjun eller den här forskningen att det är ändå inte möjligt att någon med en normallön i Finland har råd med det här, det är en viss typs människa. (P, manlig arbetsgivare, 41 år)

Jag avslutar kapitlet med P:s citat som illustration och stöd för mitt argument. Efterfrågan på privat anställt vård- och hemarbete består av personer med höga inkomster som köper förmånlig tid (eftersom största delen av de anställda är lågavlönade), som de spenderar tillsammans med sina barn eller på sitt eget arbete utanför hemmet.

7. Ambivalenta möten och gränsdragningar i vardagen

”Spridningen av affekter i privata hushåll illustrerar den ambivalens som finns i möten mellan två grupper av kvinnor (...) då två geopolitiskt, ekonomiskt och kulturellt separata världar möts. Ekonomiskt beroende och arbetsexploatering präglar detta möte.” (Gutiérrez-Rodríguez 2010, 146, min översättning)

Arbete i hemmet beskrivs ofta som ett ”särskilt arbete” i forskningslitteraturen (Lutz 2011, 76; Isaksen 2011, 13). Detta särdrag sägs ofta ligga i förhållandet mellan arbetsgivaren och arbetaren, samt i arbetsplatsens intima karaktär. I det här kapitlet kommer jag att analysera de här två särskilda aspekterna av arbete som utförs i hemmet, först genom arbetets relationella element för att sedan vidare behandla platsbundenheten. Medan jag i första kapitlet fokuserade på arbetare för att sedan behandla arbetsgivare i det andra kapitlet, representerar detta kapitel en diskussion mellan arbetare och arbetsgivare och är i sig ett försök att illustrera vad som händer då utbud och efterfrågan möts. Jag vill betona att det rör sig om en symbolisk diskussion som är utvald, särplockad och ihopkonstruerad av mig.

I citatet ovan beskriver Gutiérrez-Rodríguez mötet mellan arbetsgivaren och arbetstagaren i det privata hemmet som ett möte mellan två geopolitiskt, ekonomiskt och kulturellt separata världar. Enligt Gutiérrez-Rodríguez är detta möte format av ekonomiskt beroende. Andra forskare, som Adéla Souralová (2015), har i stället valt att betona mötet som format av ett ömsesidigt beroendeförhållande. Enligt Souralová (2015, 3) bottnar sig de här förhållandena i ett ömsesidigt behov av varandra; familjer behöver vård- och hemarbetare medan vård- och hemarbetare behöver familjer.

I min forskning har jag hittat material som stöder båda argument. Jag ställer min kritisk till tanken om kulturellt och ekonomiskt ”separata” världar, eftersom forskning påvisat likheter och kontinuiteter mellan arbetsgivare och arbetare (se till exempel Parreñas 2000). Jag hävdar att privat anställt vård- och hemarbete inte förstås utan en analys av de bakomliggande ekonomiska strukturerna. Visserligen för Souralová (2015, 17) fram att förhållandet mellan arbetsgivare och hemarbetare också är baserat på ett ekonomiskt ömsesidigt beroende. Men just det ekonomiska beroendet är inte ömsesidigt och en tolkning av hemarbete som en relation baserad på olika former av ömsesidigt beroende är därför förenklande. Det här personliga, emotionella, intima förhållandet präglas såväl av sociala maktstrukturer som av ömsesidigt beroende.

Gutiérrez-Rodríguez (2010, 146) skriver att de två kvinnorna som möts i hemmet, arbetaren och arbetsgivaren, drivs av olika motiv. Ur mitt forskningsmaterial framkommer att arbetare ser på sitt jobb som en strategi för att skapa mer välstånd för sin familj och för sig själv. Arbetsgivarna däremot vill ha hjälp med att kombinera ihop arbete och småbarnsfamiljeliv, och vill köpa mer tid att spendera med sina barn. De här olika positionerna skapar en komplex blandning av närhet och distans, hävdar Gutiérrez-Rodríguez, som jag till följande vill behandla.

Då jag bad informanter som arbetar med vård- och hemarbete att beskriva sitt förhållande till arbetsgivarna använde alla samma ord: *familj*. De upplever sig vara en del av familjen och de upplever också att arbetsgivaren är en del av deras familj. Tidigare forskning har uppmärksammat samma fenomen (Näre 2009b). Till följande citerar jag C:s och E:s beskrivningar.

C: Det är som familj för mig. Jag tycker om att de egentligen inte befäller mig att göra saker. De faktiskt vet att jag gör det här och jag gör det här. Den första gången lät de mig bara göra saker så att de märker att jag gör de sakerna så de behöver inte säga det. Men förstås finns det specialstädning men de ber mig vänligt och det är trevligt (...) De visar uppskattning, det är viktigt. (C, kvinnlig hemarbetare, 28 år)

E: Så det är därför som jag verkligen, för mig när jag arbetar, jag vill känna att de också är min familj. Eftersom jag älskar mitt arbete, älskar jag dem med. Det är ungefär så. Jag vill visa dem vem jag är i familjen, så att de känner att jag också är en del av deras familj. (...) Om du är en arbetare är du bara en arbetare. Jag känner mig som en del av deras familj. (E, kvinnlig vårdarbetare, 27 år)

Informanterna understryker vikten av att bli behandlad med respekt och att bli behandlad som en familjemedlem, inte som vem som helst eller *bara som en arbetare*. Berättelserna beskriver de emotionella och personliga dimensionerna, samt aspekten av ömsesidig tillit, av förhållandet mellan arbetsgivare och arbetare som betonas av Lutz (2011) och Isaksen (2011).

Upplevelser av att inkluderas i familjen skapar positiva känslor hos arbetarna; de blir positivt affekterade, och de här känslorna gör att deras arbetsmotivation ökar. C beskriver den här följden:

C: Om du har ett bra förhållande till din arbetsgivare, gör du inte ditt jobb därför att du måste, utan för att du vill hjälpa dem. Du tycker om att göra det. Tidigare då jag arbetade i Norge var mitt förhållande med min arbetsgivare verkligen, eftersom hon inte arbetar. Hon är bara hemma. Så hon tittar alltid på mig vad jag än gör och korrigerar mig alltid då jag gör fel och det känns som att det alltid är fel (skrattar). Och jag börjar känna att varför gör jag, liksom jag vill inte hjälpa dem längre. Liksom, hon kan göra det! Eftersom hon inte har ett jobb. Då blir det svårare för mig att göra saker för det är alltid liksom att varför gör jag det här. (C, kvinnlig hemarbetare, 28 år)

Eftersom C har ett gott förhållande till sina arbetsgivare, känns arbetet mindre som en obligation och mer som någonting C gör för att hon *vill*. C:s beskrivning av sin före detta arbetsgivare i Norge illustrerar däremot Morinis (2007, 47) teoretisering om hemmet som ett ekonomiskt produktivt rum, fylld av ekonomiska subjekt. Uppdelningen mellan arbetare och chef märks tydligt – C:s arbetsgivare var hemma om dagarna och korrigerade C:s arbete. Då började C uppleva aversioner mot arbetsgivaren, och således också mot arbetet hon utförde.

Jag tolkar informanternas beskrivningar som exemplifierande för hur arbete i hemmet kopplar ihop emotionella ekonomier och cirkuleringen av känslor med produktionen av värde (Gutiérrez-Rodríguez 2010, 127). De blir antingen negativt eller positivt affekterade av sina arbetsgivare, och som följd påverkar det deras förhållningssätt till sina arbeten. Dessa personers förmåga att bli affekterade och att affektera varandra organiseras i sociala förhållanden som producerar värde (Karppi m.fl. 2016, 9), och gränserna mellan arbete och känsla suddas långsamt ut.

Också N berättar att hon inte uppfattar sitt arbete som ett arbete, utan som något hon gör för att hon vill hjälpa andra människor.

N: När jag arbetar så tänker jag inte på det som ett arbete. Jag tänker att jag hjälper andra människor. Jag vill leda dem vidare, jag vill ta deras bördor de har av sjukdomen. Jag vill vara där som en vän. (N, vårdarbetare, 28 år)

N:s situation skiljer sig från de andra eftersom hon arbetar med vård- och hemarbete som anställd vid ett privat företag. Men också här spelar känslor och affekter en betydande roll i utförandet av arbetet.

Förhållanden i det internationella utbytet av vårdarbete rör sig kring en komplex axel om inklusion och exklusion. Det ömsesidiga beroendeförhållandet genomträngs av hierarkier och maktrelationer som påverkar vem som har makt att inkludera eller exkludera och vem som är objekt för de här handlingarna. I mitt material framkom en viss diskrepans i hur arbetarna och arbetsgivarna beskrev sina inbördes förhållanden. Medan samtliga informanter som arbetar med vård- och hemarbete beskrev sina arbetsgivare som sin ”familj”, intog informanterna som anställer en person en mer reserverad linje. Arbetsgivarna beskrev vanligtvis sitt förhållande till arbetarna som goda och varma, som ett ”vänskapsförhållande på en viss plan”, eller som baserat på ömsesidig tillit.

B: På sätt och vis kan man tala om ett vänskapsförhållande till en viss grad att på sätt och vis har vi varit liksom att vi har gått på hennes födelsedagsfester och sådant här. (B, kvinnlig arbetsgivare, 43)

M säger att hon har en varm relation till sin anställda, men betonar också att den anställda inte är en kompis, utan just en anställd.

M: ...nog är det ju ändå en, att inte är hon en kompis alls, hon är nog liksom en anställd. Så där men hon kan nog komma och säga att, och ringer ju jätte så där vet du att hon är sjuk och hur sku det vara om hon är borta, vet du så där att hon frågar. Nog har vi en helt liksom varm relation. (M, kvinnlig arbetsgivare, 45 år)

K beskriver sitt förhållande till sin arbetstagare som gott och varmt och säger sig sträva efter att dekonstruera arbetsgivare-arbetstagare-konstellationen, men upplever ändå att det inte lönar sig att helt släppa de här rollerna.

K: Enligt mig har vi en helt god och varm relation (...) jag har ändå försökt hålla sådant väldigt nära förhållande med henne och så att hon inte skulle uppleva det på något sätt obekvämt att komma på jobb eller annat eller så där att hon inte var tvungen att uppleva den här chef-underordnad-konstellationen så starkt som hon åtminstone i början kändes som. Men å andra sidan måste man på sätt och vis vara, jag har märkt det också att det lönar sig inte att väldigt mycket släppa taget om det heller att man kan inte vara för mycket kompis. (K, kvinnlig arbetsgivare, 38 år)

J är inne på samma linje som K och berättar att han har blivit rekommenderad att hålla en professionell relation till sin arbetstagare.

J: Jag blev rekommenderad att man ska hålla en sån här professionell relation. Att man ska vara vänlig, precis, men man ska inte försöka bli kompis på det sättet. I deras kultur så måste det vara en sån här viss distans. Men att såklart så talar vi om hans dotter och det ena och andra och just med dagvård och sjukvård och sånt här. Jag försöker hjälpa. (J, manlig arbetsgivare, 51 år)

De här utplocken ur mitt material talar om en diskrepans i förhållanden mellan arbetsgivare och arbetstagare. Medan de senare poängterar närhet och familjära band, beskriver arbetsgivarna förhållanden som goda och varma. Arbetsgivarna håller en slags distans till arbetstagarna. Ibland är denna framhållning medveten. K och J berättar att de medvetet försöker undvika att förhållandet skulle bli alltför vänligt och kamratligt. Jag hävdar att de här beskrivningarna synliggör de ojämlika, hierarkiska aspekterna i detta förhållande, i vilket arbetaren behöver arbetsgivaren mer än hen behöver arbetstagaren. Informanternas kommentarer om gränsdragningar i vardagen uttrycker global ojämlikhet. Dessutom beskriver de symbolisk makt och rekonstruktionen av den geopolitiska sociala ordningen i hemmet. Ett komplext system av inklusion och exklusion byggs upp.

Som Parreñas (2000) skriver, deltar de här personerna i den globala fördelningen av reproduktivt arbete och är sammanlänkade i ett hierarkiskt och ömsesidigt beroendeförhållande, i vilken vissa partner är mer behövda än andra. För medan en ”familj” vanligtvis förstås som ett nätverk av förhållanden som räcker livet ut, är den formella basen för förhållandena ett arbetskontrakt. Anställningslogiken utgör grunden för förhållandet (Souralová 2015, 17) och påverkar det konstant. Arbetsgivarna som jag intervjuade framhäver denna aspekt genom att beskriva förhållandet i neutrala, icke-emotionella ordalag, medan arbetarna valde att beskriva hur affekterade de är av förhållandet.

Om det formella arbetskontraktet (som utgör den materiella grunden för förhållandet) upphör, försätts axeln för inklusion och exklusion i rörelse. En arbetare kan plötsligt märka att hon exkluderas ur det sammanhang som hon upplevde sig höra till och märker, att hennes rätt till familjen inte längre finns. Då vi intervjuade R brast hon i gråt då hon beskrev personen som hon tidigare arbetade för.

R: X (arbetsgivaren) hon... (brister ut i gråt). Hon hjälpte mig så mycket. Förlåt mig.

I: Det är okej, oroa dig inte. Det är alltid emotionellt. Vad var det som hon speciellt hjälpte dig med.

R: När jag säger åt henne att jag behöver det eller det, ger hon mig det. Så som finansiell hjälp, ja hon hjälpte mig med allting. Och hon sade att om jag behöver hennes hjälp så skulle jag bara säga till. Jag tillhör dig, jag litar på dig och du hör till min familj.

I: Det är också svårt att... Kom det som en överraskning att hon inte längre anställde dig?

R: Hon talade om det för mig och jag frågade henne om jag gjorde något fel, hon sa nej. Hon sade nej nej. Jag vet inte om hon ännu arbetar på X (arbetsplats). Och mannen är också väldigt god och barnen kramar mig varje gång jag kommer och då jag går. (R, vård- och hemarbetare, 53 år)

R berättar att hon tog hand om familjens barn då de var små och städade och lagade mat hemma hos familjen. När barnen blev äldre bestämde sig arbetsgivaren för att sätta dem i daghem, och efter en tid behövde arbetsgivaren inte längre en hemarbetare. Ur R:s intervju framgår att hon fortfarande är osäker på varför arbetskontraktet tog slut, och hon berättar också att hon saknar familjen.

Fastän arbetsgivarna verkar hålla ett visst avstånd till sina arbetare, framkommer det ändå ur mitt material att de har erbjudit mycket hjälp till arbetstagarna, mer än vad som vanligtvis antas höra till i ett arbetsgivar-arbetstagar-förhållande. Exempelvis har arbetsgivarna lånat pengar, hittat lägenheter, betalat hyresgarantier, betalat

konstbefruktning för arbetaren och gett bil till förfogande. Arbetsgivarna har också anställt personer som höll på att bli utvisade eller personer som ville komma undan en tidigare arbetsgivare som utnyttjade dem. En del har sagt att de har hållit kontakt efter att arbetskontraktet upphörde, och en arbetstagare blev gudmor till ett av barnen hon skötte om.

Det här är en aspekt av det ömsesidiga beroendeförhållandet som Souralová (2015) beskriver, då vardera parten behöver den andra. Arbetsgivarna hjälper sina anställda för att de behöver dem, men också för att de känner sig ansvariga eller för att de erinrar sig den privilegierade position de innehar jämfört med den anställda. Ibland kan det också leda till att arbetsgivaren uppfattar det som en börda. I följande citat grubblar B över gråzonerna i sin relation till personen som brukade arbeta hemma hos henne. B uppger också att hon till slut kände sig belastad av använda så mycket tid för att hjälpa arbetaren.

B: Det blev på sätt och vis otydligare och sedan å andra sidan har jag själv funderat på att det innebär både fördelar och nackdelar. Om du arbetar på ett kontor med någon så lämnar du de där sakerna dit (skrattar) att där kommer man så mycket närmare huden att om den andra har en dålig dag eller just de här visumgrejerna och annat. (B, kvinnlig arbetsgivare, 43)

B, som under en tid var hemma samtidigt som arbetstagaren, jämför hennes före detta anställda med andra kollegor och säger att hemarbetaren kommer ”närmare huden” än någon som man kanske arbetar med tillsammans i ett kontor. Det här citatet har flera intressanta aspekter. Dels påvisar det att B uppfattar henne och hennes anställda som kollegor som arbetar tillsammans för att sköta om barnen och hemmet. Det här medför också att hemmets reproduktiva arbete tolkas som just ett arbete, inte som något som naturligt tillfaller kvinnor (se Federici 2004; 2012). Dels anknyter B:s beskrivning också till kroppsliga, affektiva och rumsliga dimensioner av hemarbetet. Hemarbetaren kommer ”närmare huden” och om någondera har en dålig dag påverkar de genast varandra, eftersom de arbetar tätt ihop i ett tydligt begränsat rum. Då uppstår också spänningar i förhållandet, som B också berör. I följande stycke behandlar jag spänningar i den privata sfären mer ingående.

7.1 Spänningar i den privata sfären

Då en vård- och hemarbetare blir anställd till ett privat hem, introduceras samtidigt marknadslogiken i hemmet (Gutiérrez-Rodríguez 2010, 88). Plötsligt fylls det privata hemmet av ekonomiska subjekt – vård- och hemarbetare och chefer. Mitt forskningsmaterial visar att det här leder till konflikter för informanterna gällande deras egna roller, och till diffusa och föränderliga gränsdragningar i vardagen.

Även om K i ett tidigare citat säger sig försöka undvika att relationen till arbetstagaren blir för kamratlig, upplever hon ändå att det i vissa fall är arbetaren som vill upprätthålla en viss hierarki i deras förhållande. I följande citat funderar K över varför arbetstagaren väljer att ta med egen mat i stället för att äta maten som finns hemma hos dem.

K: Kanske också lite det att fast jag ju inte på något sätt har velat föra fram eller betona att jag är hennes chef så säger hon alltid att hon sa åt den och den att min chef det ena och det andra och så att inte är det här nu att du tar hand om flickorna hos oss att låt oss inte göra det här till en sådan där chef-underordnad-konstellation men visst finns det ju ett arbetsgivar-arbetstagar-förhållande att vi kommer ingenstans från det men jag ville inte i något skede skapa ett sådant för henne. Men hon har tydligen också tidigare haft en sådan här så kanske det beror på kulturen. (K, kvinnlig arbetsgivare, 38 år)

K är uppenbart obekväm över att hennes anställda hänvisar till henne som sin ”chef” och säger att hon inte vill skapa en sådan konstellation även om det ändå är så att K är arbetsgivare medan den som sköter om hennes barn är anställd. K upplever att det är hemarbetaren som i det här fallet konstruerar hierarkier och drar gränser, och förklarar det med kulturella skillnader.

B beskriver vidare hur hennes anställda kan ”försvinna” om det kommer gäster hem till dem.

B: På sätt och vis en viss slags lätthet, som ibland liksom... Jag är kanske inte van vid sådant att en människa kan så att säga försvinna upp i intet, men hon gjorde det på något sätt så att om vi fick gäster så drog hon sig tillbaka någonstans. Vilket sedan, det hade inte stört mig om gästerna märkte av hennes närvaro, men sedan å andra sidan var det här draget sådan att även om det fanns en främmande person i hemmet var man tillfreds med saken. Att när, jag är åtminstone inte eller det har inte funnits betjänter i vår kultur (...) (B, kvinnlig arbetsgivare, 43)

Medan B talar om att det var lättare att bli du med att ha en främling i hemmet då hon ibland ”försvann”, uttrycker K en ovilja över att ta sig an rollen som chef. Vad beror den här känslan av olust på som är handgriplig i de ovanstående citaten? Hur kroppar organiseras i hemmet uttrycker globala ojämlikheter (Gutiérrez-Rodríguez 2014, 51) och

att bli varse om det, att dessutom märka det i sitt eget hem, leder förljaktligen till den obekväma upplevelsen om att varsebli sina egna privilegier. Det som i flera intervjuer beskrivs som ”kultur” kunde också beskrivas som en social maktrelation.

B och K kommer ur medelklassbakgrund och har vuxit upp under en tid då det var ovanligt för familjer att anställa hemhjälp i Finland. Ur den synvinkeln kan det ligga en viss relevans i förklaringarna kring kulturella skillnader. Kanske har B och K under sin uppväxt fått lära sig att det är opassande att anställa hjälp till hemmet. Anställt hemarbete kopplas också ihop med inkomstklyftor och står därmed i kontrast med idén om en egalitär välfärdsstat som har varit stark i Finland ända tills de senaste tio åren. Kanske B och K därför förklarar hierarkier med ”kulturella skillnader”, som något som hör till den filippinska kulturen men inte till den finländska. Att hänvisa till kulturella skillnader raderar ett perspektiv på makt. Den hierarkiska maktrelationen mellan kvinnorna i hemmet leder till att arbetaren agerar på ett annat sätt än vad hon skulle göra med sina vänner. Genom att bortförklara något som en ”kulturell skillnad” riskerar man också att essentialisera, att skapa en bild som att något oundvikligen hör ihop och därmed inte behövs förändras.

P berättar i intervjun att hans mormor arbetade som hemarbetare och minns att hon har berättat att hon var lättad då hon kunde sluta arbeta för någon annan och i stället utföra reproduktivt arbete hemma hos sig själv. Efter krigen befann vi oss i ett historiskt skede i Finland, menar P, då ekonomin och välfärdsstaten växte så mycket att hans mormor kunde sluta sluta lönearbeta som hemarbetare och i stället städa sitt eget hem och ta hand om sina egna barn. Sedan 1980-talet har ojämlikheten ökat i Finland (OECD 2017).

För P var just hans egen mormors livshistoria den högsta tröskeln till att anställa en vårdarbetare, och han berättar att han funderade länge på vad hans mamma skulle säga om hans beslut att anställa privat.

P: ... att vad säger min mamma för hon har aldrig gått med på, hon skulle säkert ha kommit enklare undan om hon hade anställt en städare men principen var att nej för att hennes mamma hade någon gång tagit sig bort så det är inte så som saker görs. (P, manlig arbetsgivare, 41 år)

P:s citat illustrerar också känslan av obekvämheter som flera arbetsgivare uttrycker om faktumet att de anställer privat. Oviljan att ta sig an chefsrollen och den obekväma inställningen till att anställa någon för att arbeta i sitt eget hem är också affekter som uttrycker sociala maktrelationer. Den privat anställda vård- och hemarbetaren förstås

uttrycka någon slags antites till det jämlika välfärdssamhälle som många informanter vill se Finland som. P berättar att hans mamma alltid vägrade att anställa städhjälp till hemmet av principskäl. Arbetsformen representerar något som hans mormor en gång lyckades ta sig ut ur. Nu befinner sig P i rollen som arbetsgivare och förhåller sig ambivalent till situationen eftersom han ser på sin arbetstagare och sin mormor som ett slags kontinuum.

J å andra sidan resonerar mer ekonomiskt-rationellt kring frågan om att anställa privat vård- och hemarbetare. I intervjun betonar J den sysselsättande effekten och tycker att vi borde sluta tänka på det som en arbetsform av lägre status.

J: Alltså jag tycker att det, man borde frångå den där tankegången att nån, det som är på finska piga, för att den där sysselsättande effekten den har, och det finns en massa saker som man kan göra i ett hem. Människor som har pengar uppmuntras att anställa mera hjälp. (J, manlig arbetsgivare, 51 år)

J:s sätt att förhålla sig till vård- och hemarbete skiljer sig nämnvärt från P:s beskrivning, vilket jag hävdar grundar sig i sociala maktrelationer. J kommer högst antagligen aldrig själv att arbeta hemma hos någon annan, och känner antagligen inte heller någon som gör det. Därför förstår han det ur arbetsgivarens synvinkel. För arbetsgivaren är det inte frågan om ett lägre stående jobb, eftersom arbetsgivare inte affekteras av den historiska kopplingen och de känslor och tankar som genom vår specifika historia kommit att associeras till arbetsformen. Arbete i hemmet är obönhörligen format av kolonialism och klasskillnader.

O har lagt märke till att personen som arbetade hemma hos henne städade väldigt mycket, även om det inte ingick i arbetskontraktet. O slår fast att det inte har med kulturella skillnader att göra.

O: Det är liksom också ett visst sätt att vara för henne, det känns svårt för henne att tänka att hon bara sitter på någon soffa. Och alltså jag förstår nog det här att jag tycker alltså inte att det är någotslags kulturellt drag nödvändigtvis fast nog kan det vara det också men hon är lite som min mormor var, en människa som är så van vid det oändliga hemarbetet och systemet att man kan sedan aldrig bara vara. (O, kvinnlig arbetsgivare, 42 år)

O tolkar det som att hemarbetaren är van vid konstant hemarbete, den sociala reproduktionen i hemmet som aldrig tar slut. Enligt O handlar det inte nödvändigtvis om kulturella skillnader, utan snarare om hur kroppar lär sig att arbeta. O har också upplevt spänningar i sin relation till personen som arbetade hemma hos henne. En gång hade arbetaren varit förkyld i en tid, och kom febrig till jobbet. I följande citat berättar O att hon ibland blir nervös på den osäkerhet som arbetaren verkar känna kring sitt arbete

O: De hänger ihop med en slags osäkerhet i henne som liksom, tydligt förstår jag att det hänger ihop med att hon känner en grundläggande osäkerhet över att vara så beroende av arbetsförhållandet, då uppehållstillståndet är beroende av det. (...) Förstås är den sådan den där rädslan att man inte får bort den, och jag förstår det och det har på sätt och vis också varit en tung sak för mig nog att tänka på att den här människan är rädd för att jag skulle göra något och att jag skulle ge henne sparken och att hon skulle hamna bort härifrån. Alltså en hemsk tanke. (O, kvinnlig arbetsgivare, 42 år)

O försöker sätta sig in i sin arbetares position och reflekterar kring orsakerna bakom den osäkerhet som arbetaren känner. Det som O upplever som tungt och det som (jag här antar att) hennes anställda upplever som tungt kan tolkas som ett möte i ett hem mellan två kvinnor, som illustrerar den ambivalens och det osymmetriska maktförhållandet som existerar mellan de här två kvinnorna. I den här tolkningen utgår jag från Gutiérrez-Rodríguez (2014, 51).

De här känslorna som cirkulerar i hushållet är väldigt olika till sin karaktär och ger uttryck för de två kvinnornas skilja positioner; å ena sidan O, som inte vill uppfattas som en tyrannisk arbetsgivare, och å andra sidan arbetaren, som är rädd över att förlora sitt arbete och med det sitt uppehållstillstånd. Arbetarens känslotillstånd påverkas av hennes prekära position; den grundläggande osäkerhet hon uttrycker är en prekär affekt (Jokinen m.fl. 2015). Arbetarens prekära juridiska position medför en villkorlighet i förhållandet.

Också informanter som arbetar med vård- och hemarbete upplever spänningar i förhållandet till sina arbetsgivare. Då jag bad A berätta om det finns något som hon inte tycker om med sitt arbete, förklarade A att det känns irriterande då hennes arbetsgivare ber henne att arbeta övertid på kort varsel.

A: När de frågar mig, till exempel jag har en plan som idag, så hon skickar mig ett sms att hon kommer att bli sen och sedan... Jag visar dig (tar fram hennes telefon) så här, förlåt jag är fast på jobbet bla bla bla till sju, så jag säger att det är okej... Därför var vi sena. Så kanske jag inte tycker om det.

I: Händer det ofta?

A: Nästan alltid (skrattar). (A, kvinnlig vårdarbetare, 28 år)

Då jag träffade A för vår intervju var hon sen. Nu tar hon fram sin telefon och visar mig ett textmeddelande som hennes arbetsgivare skickade henne samma eftermiddag, där hon säger att hon måste arbeta övertid och ber A stanna längre. Därför var A sen till vårt möte. A förklarar att det ofta händer att hon måste boka om sina egna planer, eftersom hon måste följa arbetsgivarens tidtabeller.

Då jag frågade E samma sak svarade hon att det hon inte tycker om är att städa huset då det är helt smutsigt, vilket det ofta brukar vara på måndagen efter att hon varit ledig i två dagar.

E: Jag älskar mitt arbete (skrattar). Vanligtvis älskar jag mitt arbete, men bara kanske om huset är totalt stökigt (skrattar), det är det svåraste. Speciellt måndag, för jag lämnar dem för lördag söndag och så är de där och barnen går ut och de går ut och går in och de gjorde ingenting, de vill bara njuta av veckoslutet så måndagar är hemska (skrattar) eftersom jag verkligen inte vet var jag ska börja. Bara det är den svåraste delen av mitt jobb eftersom måndag verkligen är hemsk. Jag vet att varje hemarbetare är också, deras måndagar är också hemska (skrattar). (E, kvinnlig vårdarbetare, 27 år)

A:s citat påvisar att vårdarbetaren finns där för att ersätta den kvinnliga arbetsgivaren då hon arbetar övertid i sitt eget jobb, medan E:s citat tyder på att vårdarbetaren också finns där för att städa hemmet efter veckoslutet då familjen spenderar tid tillsammans. De här utdragen stöder Isaksen (2011, 11-12) argument om att migrerande hemarbetare tar hand om jämställdheten i hemmet, medan lokala kvinnor tar hand om jämställdheten på arbetsmarknaden. Tack vare migrerande vård- och hemarbetare får kvinnorna allt – en framgångsrik karriär och ett lyckligt, harmoniskt och till synes jämställt familjeliv.

R arbetade tidigare som vårdarbetare hos en familj i huvudstadsregionen, men beslöt sig efter en stund för att sluta. R var anställd för att vårda familjens baby, och berättar att hon alltid lämnades ensam med barnet i ett smutsigt hus, utan instruktioner för vad hon skulle göra. Hon menar att hon ändå försökte hjälpa att städa det smutsiga huset medan hon tog hand om barnet, men säger att hon aldrig hade tillräckligt mycket tid.

R: Jag satte dottern i stolen, och då jag tar ut kärlen från diskmaskinen tittar jag, mina ögon tittar ännu på henne, för hon är mitt ansvar. För den har inget bälte. Men det är inte långt ifrån diskmaskinen och bordet. Jag kan göra det, när babyn sover klarar jag mig. Och om golvet, det finns en stor hund och den har för mycket hår (...) det finns hår över hela golvet och mattan. Och de leker där. Och jag börjar nysa, min näsa rinner, mina ögon är uppsvällda och kliar och hur kan jag (...) För det finns för mycket smuts, men jag hade inte tillräckligt med tid. (R, vård- och hemarbetare, 53 år)

Ur R:s citat märks att hon blir upprörd av att tänka på arbetsplatsen, vilket i det här fallet var ett smutsigt hus som hon förväntades städa. Enligt Gutiérrez-Rodríguez (2010; 2014) uttrycker R här negativ affektering av sitt arbete.

Min strävan är att med stöd av de här citaten beskriva spänningar och vardagliga gränsdragningar i förhållandet mellan arbetare och arbetsgivare när de rör sig i den privata sfären. Min mening är därtill att lyfta fram det som ofta döljs i privat anställt vård- och hemarbete, som är ett jobb som utförs i det privata hemmet och undgår extern ledning.

Då arbetsgivaren köper förmånlig tid för att spendera kvalitetstid med sin familj, illustrerar R:s, E:s och A:s citat fenomenets andra sida, nämligen flexibla, överarbetade, äcklade arbetare, som städar även om de är anställda för att vårda och som ställer upp och drar ner på sin egen fritid då arbetsgivarna jobbar övertid.

7.2 Arbete i det privata hemmet

Hushållet är ett arbetsrum som inte kallas för ett arbetsrum. För privat anställda vård- och hemarbetare utgörs arbetsplatsen av deras arbetsgivares privata trygga sfär, i vilken de kan slappna av och ”kultivera sin individualitet” (Lutz 2011, 76). Hemarbete inverkar på det här och personer som arbetar i den privata sfären måste ständigt vara medvetna om platsens topografi. Arbetsplatsens privata, intima karaktär är en del av det som anses vara speciellt med hemarbete och en av de huvudsakliga orsakerna till att det inte betraktas som ett ”vanligt arbete” bland alla andra arbeten (Lutz 2011, 76).

Överstående stycke handlar om personer som arbetar i ett hushåll där arbetsgivaren bor men där de inte själva bor. Detta gäller för merparten av mina informanter som arbetar med vård- och hemarbete. Två av informanterna i min forskning som arbetar med vård- och hemarbete bor eller har bott hemma hos sina arbetsgivare, och en informant som anställer en vård- och hemarbetare berättar att arbetaren bor hemma hos arbetsgivaren och hans familj. I de här fallen är hushållet ett arbetsrum för arbetarna och ett hem för deras arbetsgivare, men efter att arbetsdagen tar slut förvandlas rummet också till ett hem för arbetaren. Spänningar gällande hushållet och relationen till arbetsgivarna berör i de här fallen ofta växlingar mellan hushållets olika identiteter. Hur påverkar växlingen kroppars organisering i det privata hushållet, som under en viss tid på dygnet fungerar som arbetsplats för en del?

Även om vård- och hemarbetare som bor på sin arbetsplats formar personliga förhållanden till sina anställare, innebär det inte att arbetsplatsen skulle vara hierarkilös. Snarare blir gränserna mer dunkla och diffusa (Precarias a la deriva 2009, 33).

C bodde hemma hos sina före detta arbetsgivare, som drog av 700 euro av hennes lön för hyra och matkostnader. C skötte om hemmet och gården medan arbetsgivarna var på sina respektive arbeten, och lagade vanligtvis mat varje dag åt familjen.

C: Jag hade mitt eget rum. Bara ett litet rum, det är verkligen ett litet rum. Så jag ifrågasatte faktiskt det att jag betalar så här mycket och det är bara ett rum, men de säger alltid att det är också ditt, det här är också liksom du kan titta på tv. Men sedan tittar de förstås på tv, jag kan inte titta på tv:n. Som att de välkomnar mig att göra det men det är också svårt (...) för att det är ändå deras hem, jag måste fråga dem. Även om jag betalar är det ändå deras hem. (C, kvinnlig hemarbetare, 28 år)

Vidare berättar C att hon var tvungen att fråga om lov varje gång hon ville bjuda hem en vän. C:s citat beskriver den ambivalens som uppstår då ett och samma privata rum fungerar både som arbetsplats och som en plats för avslappning och rekreation. Formellt sett är det också ens hem, men det känns inte som det.

Bakom den formella fasaden av jämlikhet organiseras kroppar enligt en asymmetrisk ordning i hemmen. Det påverkar hemarbetare och är något de måste handskas med, såväl medan de utför sitt arbete som när de spenderar fritid på samma plats. C berättar att hon till slut sade upp sig från sin arbetsplats eftersom hon kände att hon ville gå vidare med sitt liv. Då hon slutade berättar C att arbetsgivarna var besvikna, eftersom de behövde henne och hade blivit beroende av henne för att sköta om hemmets reproduktion.

F bor hemma hos sina nuvarande arbetsgivare. Hennes situation skiljer sig från C:s eftersom hon inte bara tar hand om hemmet utan också om familjens barn. Då jag frågade F om hur det är att bo på sin arbetsplats hade vi följande diskussion:

F: Till en början var det svårt eftersom mitt rum är brevid barnens rum, när de går och sover klockan åtta så måste jag vara tyst när jag är i mitt rum så jag kan inte göra något, jag kan inte ens tala i telefonen för de skulle höra det. Så först var det svårt men nu håller jag på att bli van vid det (...) Förstås vill jag också bo för mig själv. Men jag tror att de vill att jag bor med dem men jag har inte frågat. Jag bara tror att de vill att jag bor med dem.

I: Varför tror du det?

F: För att ibland till exempel när det finns tre små barn och kanske går de någonstans, de kan lätt fråga mig att kan du liksom ta, se om de gråter eller inte (...) För att då jag bor med familjen känns det som att jag inte. Även om jag är ledig så kan de bara ringa mig, om föräldern, frun inte ännu är hemma så måste jag förstås stanna med dem. Så om jag gör upp planer någon viss tid så måste jag avboka för att jag måste stanna med dem.

I: Om du måste arbeta längre så betalar de dig extra?

F: Nej. Lönen är alltid densamma. (F, kvinnlig vårdarbetare, 30 år)

F:s rum ligger brevid barnens sovrum och F berättar att hon därför måste vara väldigt tyst om kvällarna efter att barnen har lagt sig. F berättar också att hon gissar att hennes arbetsgivare vill att hon bor med dem, eftersom hon kan hjälpa till om frun kommer hem senare. Även om F inte hade planer på att gå ut, utan hade tänkt stanna hemma och spendera en ledig kväll, påverkas hon ändå av boendesituationen. I stället för en arbetsdag

med en tydlig, konkret början och ett tydligt slut, blir dagarna upplösta av överlappningar mellan arbete och fritid.

Forskarkollektivet Precarias a la deriva (2009) använder begreppet prekarisering för att bland annat illustrera arbetets rörlighet och uppspjälkningen av arbetets tid och rum. I den prekära tillvaron smälter livet och arbetet samman. Genom sina upplevelser inför F en kroppslig och platsbunden dimension till uppspjälkningen av arbetets tid och rum. F sover brevid sitt ”arbete”, det vill säga de små barnen, och är konstant medveten om deras, arbetets, omedelbara närhet, även under hennes fritid. F:s arbetstider är oförutsägbara och hon måste alltid vara beredd på förändringar, exempelvis genom att arbetsgivaren kommer hem senare än bestämt och arbetsdagen förlängs.

Arbetets oförutsägbarhet leder till att F upplever att hon inte ”håller i” sin egen tid och att det alltid hänger på hennes arbetsgivare när hon kan avsluta sin arbetsdag. Men ibland är oförutsägbarheten och rörligheten också till F:s fördel.

F: Jag tror att det är det svåraste att jag inte, jag kan inte, jag håller inte i min egen tid. Det är alltid beroende av dem. Men ibland även om klockan inte ännu är sju och jag ser att barnen är okej och frun och mannen är där, då jag frågar henne om jag får gå så säger hon jo. Det är också bra. (F, kvinnlig vårdarbetare, 30 år)

L anställde tidigare en person med filippinsk bakgrund för vård- och hemarbete i sin familj. Även om personen aldrig bodde hemma hos L, arbetade hon flera år hos dem med att ta hand om familjens barn och med hushållsarbete. L berättar att hon ibland arbetade långa dagar som kunde vara upp till tio timmar långa. I efterhand då L har funderat på situationen, har han kommit fram till att arbetaren borde ha haft en egen plats i hemmet, bara för sig själv.

L: Nä för att man är liksom så nära in på den där familjen, även om man är för sig själv där under dagarna så är man ju ändå liksom att bara tillbringa sina dagar i någon annans hem, man har ju sen inte egentligen någon egen plats (...) Nu när jag tänker efteråt på hurdana betingelser hon hade så var det ju liksom hon var ju där i vårt hem och hon hade ingen egen plats där. Och ändå var hon liksom hela dagarna där. (L, manlig arbetsgivare, 63 år)

Ofta arbetade L:s anställda långa dagar hemma hos dem och tidpunkterna varierade enligt L:s och hans frus arbetsscheman. Då L funderar på hurdana betingelser personen som jobbade hos dem hade, drar han slutsatsen att de som arbetsgivare borde ha erbjudit en egen plats i hemmet för arbetaren, där hon kunde ta små pauser och pusta ut.

I det här kapitlet har jag diskuterat förhållandet mellan arbetare och arbetsgivare och lyft fram det ömsesidiga beroendet och sociala maktstrukturer som präglar det intima

förhållandet mellan arbetare och arbetsgivare. Forskningslitteraturen för fram att migrerande vård- och hemarbete synliggör hierarkier grundade på kön, klass, rasifiering och etnicitet (Isaksen 2011). Då de här hierarkierna konkretiseras i det privata hemmet ger det upphov till spänningar, obekvämheter och ambivalens. Jag drar slutsatsen att gränsdragningar i relationen och i hemmet inte är tillfälliga, utan uttryck för global ojämlikhet, symbolisk makt och en kontinuerlig reproduktion av den rådande sociala ordningen.

8. Slutdiskussion

Syftet för den här avhandlingen har varit att granska hur affekter organiseras i den sociala reproduktionen samt hur efterfrågan på kommodifierat vård- och hemarbete produceras. Avhandlingen visar att informanterna som arbetar med vård- och hemarbete uttrycker affekter som kärlek, glädje, tacksamhet och ödmjukhet i relation till sitt arbete. Dessa affekter förstås som kroppsliga, omedvetet producerade känslouttryck, som är avhängiga sociala maktrelationer och produceras i en konkret historisk och geopolitisk kontext (Gutiérrez-Rodríguez 2010, 5).

Kärlek och glädje är inte psykologiska och individuella känslor, utan uttrycker informanternas position i samhället och de sociala maktförhållanden som de formas av. Då informanterna som arbetar talar om kärlek, glädje, ödmjukhet och tacksamhet gör de det eftersom de inte har några andra val. De måste älska sitt arbete, eftersom så mycket hänger på att de utför det väl – deras och deras familjers materiella och sociala framtid och deras juridiska rätt att vistas i Finland då informanternas uppehållstillstånd är beroende av anställningen.

På så sätt visar jag att kärlek, glädje och tacksamhet är *prekära affekter* (Jokinen m.fl. 2015) som också uttrycker informanternas migratoriska erfarenheter och juridiskt osäkra position, då de fortsättningsvis kontrolleras av migrationspolitiken som producerar gränser i migrantarbetares liv (Könönen 2014).

Därtill analyserar avhandlingen hur de affektiva och prekära uttrycken hänger ihop med bredare utveckling av affektiv kapitalism, ett teoretiskt begrepp som här används för att beskriva hur värde produceras via arbetets sociala, relationella och affektiva aspekter (Karppi m.fl. 2016).

Avhandlingen kontribuerar till den teoretiska diskussionen kring vård- och hemarbete som affektivt arbete och analys av värdeproduktion. David Harvey (2010, 46) betonar att vi måste analysera hur värde förmeras och de dolda sociala arbetsrelationer som ligger bakom naturaliserade och fetischerade produkter, för att skapa kritisk teori kring värdeproduktionen och slutligen konstruera nya värdeformer som inte hänger ihop med det kapitalistiska systemet.

Därför fokuserar den här avhandlingen på känslors roll i socialt reproduktivt arbete, som är en lågavlönad och underskattad arbetsform. Genom en affektanalys blottlägger jag en del av den komplexa konstruktionen av sociala och materiella förhållanden som döljer sig bakom privat anställt vård- och hemarbete, med skönjbara kopplingar till historia och postkolonialism.

Jag hävdar att arbetare som uttrycker kärlek, glädje och tacksamhet för sitt jobb först och främst ger uttryck för migratoriska erfarenheter, sociala maktförhållanden, prekarisering och geopolitisk kontext. Till exempel berättar A att hon känner sig som en mamma för barnet hon är anställd för att vårda och att hon via barnet fick en chans att vara den mamma för barnet som hon inte kunde vara för sitt eget barn. A affekteras av sitt arbete på ett sätt som uttrycker migration och sociala maktförhållanden.

En finländsk vårdare, hävdar jag, skulle inte känna samma känsla eller exempelvis tala om att städa en wc med glädje – i själva verket kom det fram i min forskning att finländska vårdarbetare inte går med på att städa om de anställs som vårdare, eftersom det inte ingår i deras yrke. Men migrerande vård- och hemarbetare gör det eftersom de inte har alternativ, de måste arbeta för att de inte kan förlora sina jobb.

Således affekteras arbetaren positivt, som en följd av sociala maktförhållanden, och producerar affekter i sitt arbete. Dessa affekter påverkar arbetaren så att hen vill göra sitt arbete med *glädje*, och är en mer produktiv arbetare. Därtill påverkar de här affekterna barnet som vårdas, arbetsgivaren och familjens hem. Affekterna som A producerar skapar välmående för familjen, vilket också ökar på deras produktiva förmåga. Arbetsgivaren kan vara mer produktiv i sitt eget arbete utanför hemmet. Så sprids affekterna, det affektiva värdet (Gutiérrez-Rodríguez 2010) till resten av samhället.

Analysen visar att den sociala reproduktionen är avhängig värdeförmeringen i samhället i överlag. Migrerande vård- och hemarbetare skapar ett affektivt värde i sitt arbete som

inte bara reproducerar hushållet och individerna, utan också samhället som en helhet (Gutiérrez-Rodríguez 2010, 141).

Därtill visar avhandlingen hur efterfrågan på privat anställt vård- och hemarbete produceras i Finland genom en kombination av olika faktorer. För det första granskar jag betydelsen av den politiska ekonomin utgående från de stöd som erbjuds för att anställa privat en vård- och hemarbete; stöd för privat vård av barn, Helsingforstillägget och hushållsavdraget. Enligt informanterna som beviljas stöd eller skattereduktion, skulle de inte kunna anställa privat utan dem, eller så skulle de anställa för en kort tid. Jag drar slutsatsen att stöden och skattereduktionen producerar en högre efterfrågan på privat anställt vård- och hemarbete i Finland. Jag hävdar dessutom att stöden är specifikt avsedda för att minska på antalet små barn i den offentliga dagvården, eftersom de kräver mest resurser. Resultatet grundas på att Helsingforstillägget enbart beviljas för barn under tre år, och att det är det stödet som på grund av sin storlek mest påverkar på informanternas beslut att anställa privat.

För det andra ger nedskärningar och underbudgetering av social- och hälsovårdstjänster upphov till otillgängliga och oflexibla offentliga vårdtjänster, vilket också producerar efterfrågan på privat anställning. Den här utvecklingen bör också placeras i en kontext i vilken överföringen av vårdansvaret från staten till individen ökar. Otillgängliga dagvårdstjänster i kombination med prekariseringen av arbetslivet gör det svårare för informanterna att kombinera familj och arbete, och orsakar en upplevelse av vardagen som ”kaotisk”. Således är också prekariseringen av arbetslivet, med arbeten som kräver allt mer, en tredje orsak som producerar efterfrågan på privat anställning.

Slutligen hävdar jag att arbetsfördelningen i hemmet fortfarande är könad. Informanterna som anställer en vård- och hemarbetare befann sig alla i heteroparförhållanden (förutom en av informanterna som hade skilt sig) där båda parterna arbetar eller studerar. Många informanter berättade att de och deras partner strävar efter att dela jämställt på hemmets reproduktiva arbete. Jag fann ändå att det reproduktiva arbetet anses tillhöra kvinnors ansvarsområden, och att kvinnor fungerar som hemmets projektledare (Marchetti och Triandafyllidou 2015). Ur mitt forskningsmaterial framgår också att kvinnorna ansvarar för kartläggningen av olika vårdalternativ, för anställningen, för det personliga förhållandet med den anställda och för delegeringen av arbetsuppgifter i hemmet.

Den könade arbetsfördelningen producerar också efterfrågan på privat anställt vård- och hemarbete. Mitt forskningsmaterial visar att då kvinnan inte vill eller av olika orsaker kan stanna hemma med barnen, är det troligare att familjerna anställer en annan kvinna för att ta hand om reproduktionen, än att mannen skulle bli föräldraledig. Som jag lyfter fram i analysen, är det delvis ett privilegium att bli föräldraledig, eftersom det i intervjuerna framgår att männen ofta är bundna till sitt arbete, exempelvis på ett småföretag. Men det är också ett val som görs.

Att anställa privat är det enda sättet för kvinnliga informanter att få *allt*, både en framgångsrik karriär och ett lyckligt familjeliv. För att klara av att kombinera sitt prekära arbete utanför hemmet anställer de en annan kvinna som ersätter dem i hemmet. De kvinnliga informanterna med krävande yrken har ofta inga andra val.

Informanterna som anställer vård- och hemarbetare betonar negativa affekter som oro, stress och en upplevelse av kaos i vardagen. Jag tolkar dessa som *prekära affekter* som påverkar informanternas beslut att anställa privat. Samtidigt vill jag betona att vår upplevelse av prekarisering och hur vi affekteras är anknuten materiella till och sociala omständigheter (Jokinen m.fl. 2015; Precarias a la deriva 2009). Informanterna uttrycker de här negativa prekära affekterna eftersom de innehar de ekonomiska resurser som gör det möjligt för dem att påverka de prekära omständigheterna.

Jag hävdar således att det är ekonomiskt välbärgade personer som har möjlighet att göra det här valet. Egentligen gör stöden och reduktionen det möjligt för välbärgade individer att ytterligare förbättra på sin redan fördelaktiga position. Det här medför att efterfrågan därtill produceras av vad arbetsgivarna önskar sig få ut av den köpta tjänsten.

Jag visar att arbetsgivare till privat anställda vård- och hemarbetare vill fram för allt ha hjälp med hemmets reproduktion (städning, matlagning, organisering av hemmet) för att få mer tid att spendera tillsammans med sina barn, och hävdar att arbetsgivarna köper tid (Näre och Wide förestående) för att spendera tillsammans med sina barn. Den här köpta tiden används inte till vad som helst, som att laga mat tillsammans, utan det är frågan om en kvalitetstid som brukas för att interagera tillsammans via avslappnande eller roliga och intressanta aktiviteter.

Därtill hävdar jag att arbetsgivarna köper mer tid för att arbeta. Antingen köper de tid för att kunna arbeta om kvällarna efter att deras barn har lagt sig, i stället för att städa, eller

så köper de förmånlig tid för att själva kunna arbeta längre och producera mer på sitt jobb. Den här slutsatsen baserar jag på att informanterna berättar att de jobbar hemma om kvällarna, jobbar långa dagar, eller att de anser att de själva tjänar mer på sitt jobb än vad de betalar i lön till den privat anställda vård- eller hemarbetaren.

Ur mitt forskningsmaterial framkommer det att arbetarna ofta gör mer än vad som förväntas av dem; de städar även om de är anställda för att vårda, och de ordnar skåp så att de liknar en butik. Vad som köps i dessa fall är huslig salighet. De köpta tjänsterna reproducerar klasstillhörigheten för arbetsgivarna.

Dessutom framgår att arbetsgivarna också köper kognitiva, emotionella och mänskliga färdigheter. Enligt arbetsgivare är de viktigaste egenskaperna hos arbetare pålitlighet, uppmärksamhet, tålamod, språkliga färdigheter, flitighet, samvetsgrannhet, förmåga att ta initiativ och att vara barnkär. De här egenskaperna förväntas komma i en funktionsnormativ kropp, då arbetsgivarna önskar att arbetaren agerar med kroppen (och med sinnet) genom att tala, läsa och sjunga med barnen.

Utbudet utgörs av personer med de önskade emotionella och kognitiva färdigheterna, som gör ”mer” än vad arbetsgivarna förväntar sig. Jag hävdar att de migrerande vård- och hemarbetarna inte bara säljer emotionella och kognitiva färdigheter, utan de producerar och säljer också affekter. Även om arbetsgivaren inte medvetet köper affekter, ingår de ändå i de tjänster som köps, vilket jag visat ovan.

Avslutningsvis granskar avhandlingen hur affekterna som jag tidigare lyft fram manifesteras i sociala relationer. Jag visar att affekterna uttrycks genom vardagliga gränsdragningar i det privata hemmet mellan arbetare och arbetsgivare.

I forskningsmaterialet finner jag belägg för tidigare forskningsresultat, som visar att förhållandet mellan arbetare och arbetsgivare är personligt, emotionellt, intimt och präglas såväl av sociala maktstrukturer (Gutiérrez-Rodríguez 2010) som av ömsesidigt beroende (Souralová 2014) som dock är asymmetriskt. Relationen mellan arbetsgivare och arbetare påverkas av arbetskontraktet och av arbetarens prekära juridiska position, hon är rädd för att förlora sitt arbete och med det sitt uppehållstillstånd. Detta medför en villkorlig karaktär till förhållandet.

Det som var uppseendeväckande är diskrepansen mellan hur arbetarna och arbetsgivarna beskriver sina ömsesidiga förhållanden. Medan arbetarna utan undantag beskriver

arbetsgivaren som sin familj, förhåller sig arbetsgivarna mer reserverade och avlägsna till den anställda. Den här framhållningen är ibland medveten, eftersom några av arbetsgivarna berättar att de försöker undvika att förhållanden blir alltför vänligt. Jag drar slutsatsen att de här är vardagliga gränsdragningar som *synliggör* de ojämlika, hierarkiska aspekterna i förhållandet (Isaksen 2011). Gränsdragningarna uttrycker symbolisk makt och reproducerar den rådande geopolitiska sociala ordningen i det privata hemmet.

Privat anställt vård- och hemarbete utförs i det privata hemmet och arbetsförhållandena är ofta dolda. Därför lyfter jag fram spänningar och vardagliga gränsdragningar i förhållandet mellan arbetare och arbetsgivare. Även om arbetarna beskriver sina arbetsgivare som sin familj, upplever de också spänning och irritation gentemot dem. Arbetarna är inte bara kärleksfyllda. De är också flexibla, överarbetade och stundvis äcklade personer som städar även om de är anställda för att vårda och som ställer upp och drar ner på sin egen fritid då arbetsgivarna jobbar övertid.

Jag behandlar det privata hemmet som arbetsplats och som plats för rekreation. Även i det här synbart gränslösa privata rummet konstrueras diffusa och oförutsägbara gränser och hierarkier som bestämmer om olika personers tidsanvändning och dikterar vem som rör sig var. I det privata hemmet reproduceras den sociala ordningen genom olika vardagliga praktiker; då en arbetare försvinner när arbetsgivaren får gäster, eller då arbetaren stannar kvar längre för att ta hand om barnen då arbetsgivaren än en gång arbetar övertid.

Slutligen vill jag lyfta fram att efterfrågan och utbudet på privat anställt vård- och hemarbete är avhängiga varandra på flera simultana plan. Som jag redan uppmärksammat, krävs det ekonomiskt välbärgade individer som beviljas stöd och skattereduktion för att anställa privat. Därtill hävdar jag att det också krävs en flexibel feminin migrantarbetskraft som inte kräver en hög lön och går med på att förutom vårdarbetet också städa och laga mat. Eftersom största delen av informanterna som arbetar är lågavlönade, innebär det att arbetsgivarna fram för allt köper förmånlig tid, som de spenderar tillsammans med sina barn eller på sitt eget lönearbete.

B berättar att hon anställde den filippinska arbetssökanden, eftersom hon var den enda som kunde tänka sig att vårda, städa och laga mat, och B säger att det var väsentligt för henne att få hjälp med just hemmets reproduktion. Också andra informanter jämför filippinska vård- och hemarbetare med finländska och konstaterar att de finländska

vårdarbetarna uttryckligen vårdar, medan filippinska arbetare också städar. Jag hävdar att finländska vårdarbetare inte vill städa eftersom det är en arbetsuppgift som associeras med lågt socialt status. Eller precis som vårdarbetaren E säger: ”vårt arbete är i den lägsta nivån så därför accepterar vissa det”. Det reproduktiva arbetets värde är än i dagens läge socialt underskattat.

Slutligen vill jag framhäva att informanterna som arbetar med vård- och hemarbete är reflekterande aktörer som strategiskt strävar efter att förbättra på sin familjs och sin egen situation. Men de är också aktörer som rör sig i en specifik nyliberal och postkolonial kontext, i vilken migrerande personer produceras till flexibla och förmånliga arbetare och det reproduktiva arbetet tillges lågt värde. Denna kontext utgör ramen för arbetarnas affektiva reaktioner.

8.1 Slutdiskussion och framtida forskning

I *The Wretched of the Earth* diskuterar Frantz Fanon (1963) kolonialismens traumatiska psykologiska följder för individen. Enligt min tolkning har de här individuella psykologiska känslöförmimmelserna under årens lopp organiserats i en affektiv känslöstruktur, som alltså är en obeveklig konsekvens av kolonialismen.

Medan vård- och hemarbete som utförs i hemmet är avhängig klassbundna affekter, har global migration nu konstruerat en specifik konstellation av affekter som uttrycker både postkolonialism och social klass. Den här avhandlingen utgör en forskning i denna situation, utgående från en analys av privat anställt vård- och hemarbete. Jag närmade mig forskningsämnet via affektteori med avsikt att lyfta fram känslornas avhängighet med vår delade historia, geopolitiska kontext och sociala maktförhållanden. Dessutom intresserade jag mig för affekter eftersom den teoretiska diskussionen kring affektivt arbete betonar att det är en av de mest värdeproducerande arbetsformerna i nutidens kapitalism (Hardt 1999). Forskning lyfter ofta fram just vård- och hemarbete som exempel på affektivt arbete (Oksala 2016). Således granskar avhandlingen också vård- och hemarbete som värdeproducerande arbete i affektiv kapitalism.

Då jag analyserade forskningsmaterialet blev jag medveten om behovet av ytterligare empirisk forskning för specificering av teorin kring affektiv kapitalism, för att kartlägga hur värdeförmeringen fungerar. Teorin om affektiv kapitalism framför att affekter tas

tillvara och styrs till områden där de kan vara mest produktiva, och att vår förmåga att affektera och att bli affekterad förvandlas till tillgångar, varor, tjänster och strategier (Karppi 2016, 9).

Men informanterna som arbetar med vård- och hemarbete var redan anställda då de affekterades av exempelvis barnen de tog hand om. Dessutom är privat anställt vård- och hemarbete redan kommodifierat och räknas som produktivt arbete (Oksala 2016, 290). På vilket vis har då de här affekterna kanaliserats till områden där de kan vara produktiva? En relevant fråga som jag vill lyfta fram är om könade och rasifierade stereotypier kring filippinska personer påverkade, medvetet eller omedvetet, på arbetsgivarnas beslut att anställa de här personerna. Förväntades de vara mer benägna att älska och vårda och anställdes därför?

Teorin om affekter och affektiv kapitalism är värdefull eftersom den synliggör hur våra kroppsliga autonoma reaktioner och känslor är avhängiga geopolitik, postkolonialt förtryck och maktförhållanden. Här vill jag än en gång återvända till diskussionen kring emotionellt och affektivt arbete, och ta upp frågan om när ett leende är en kognitiv handling och när ett affektivt uttryck. En stor del av våra kroppsliga reaktioner är omedvetna handlingar. Att le är mer sällan en medveten handling och oftare affektivt, ett kroppsligt minne som talar om för oss vilka kroppar som förväntas le i vilka situationer, och resulterar i en omedelbar autonom reaktion.

Det är viktigt att utveckla en kritisk teori kring värde påpekar Harvey (2010, 46), och hänvisar till Marxs intention om att skapa en alternativ värdestruktur. Värde är en social relation och en historisk och social produkt. Ändå naturaliseras värde ofta i dagens politiska ekonomi. En nyttoprodukt eller tjänst fetisчерas, vilket innebär att de sociala relationerna som krävs för att producera den döljs och produkten samt dess värde framstår som något naturligt givet. Via kritisk teori kring värde kan vi ”blottlägga de djupgående kapitalistiska strukturerna och föreslå alternativa värdesystem som är baserade på radikalt olika sociala och materiella relationer” (Harvey 2010, 46, min översättning).

En annan aspekt för framtida forskning är analys av den administrativa praktiken för beviljandet av uppehållstillstånd på basis av arbete och granskning av möjliga kontinuiteter och avhängigheter med postkolonialism och nyliberalism. Då en person utanför EU söker uppehållstillstånd baserat på ett arbetskontrakt i Finland, gör först

Arbets- och näringsministeriets lokala Närings- trafik och miljöcentral (NTM) en tillgångsprövning. Ifall det fastläs att det vore möjligt att hitta en person från det egna arbetsmarknadsområdet (EU- och ETA-områden), ges inte uppehållstillstånd åt medborgare utanför EU (Arbets- och näringsministeriet 2016). Nylands NTM-central konstaterar i ett dokument publicerat 6.4.2017 att tillgången till arbetskraft inom just privat anställt vård- och hemarbete har försvårats (Närings- trafik och miljöcentralen 2017), vilken innebär att individer utomlandsifrån som söker om uppehållstillstånd på basis av arbete i hemmet högst antagligen beviljas detta.

När uppehållstillstånd beviljas gäller det endast för den yrkesbransch som den sökandes arbete hör till (Migrationsverket 2016a). En person som får uppehållstillstånd för att arbeta inom vård- och hemarbete kan enbart söka annat arbete inom den specifika branschen. Visserligen kan man söka om ett annat uppehållstillstånd för ett annat arbete, men det måste ändå vara i ramen för NTM-centralens krav (se (Närings- trafik och miljöcentralen 2017)).

Utgående från den här avhandlingen finns det skäl att fråga sig om detta innebär att NTM-centralen och tillgångsprövningen medverkar i att producera en lågavlönad (feminin) migrantarbetskraft för vård- och hemarbete som utförs i hemmet, i enlighet med samtida processer i Sverige (Öberg och Sager 2015). Vilken är fenomenets affektiva dimension? Vilka känslor väcker kroppen för en filippinsk arbetssökande? I hur stor mån påverkar inrotade koloniala stereotypier om att filippinska personer har ”anlag för vård”, är flexibla och respekterande beviljandet av uppehållstillstånd på basis av vård- och hemarbete i Finland?

Djupgående affektiva strukturer har en större samhällelig verkan än vad tidigare antagits. Nästa steg för forskning är att teoretiskt och empiriskt precisera affekters strukturering, samt deras avhängighet med kategorier så som kön, klass och rasifiering, och hur de samverkar som integrerande delar av den samtida kapitalismen samt i allt det som innebär att reproducera en människa med hjälp av en annan människa.

Litteratur

- Abrantes, Manuel. 2014. "What about the numbers? A quantitative contribution to the study of domestic services in Europe". *International Labour Review* 153(2): 223–243.
- Ahmed, Sara. 2000. *Strange Encounters: Embodied Others in Post-coloniality*. Abingdon: Routledge.
- Ahmed, Sara. 2004a. *The Cultural Politics of Emotion*. London och New York: Routledge.
- Ahmed, Sara. 2004b. "Affective Economies". *Social Text* 22(2 79): 117–139.
- Amnesty International. 2013. "China: Exploited for profit, failed by governments. Indonesian migrant domestic workers trafficked to Hong Kong". AI Index number: ASA 17/029/2013.
- Amnesty International. 2014. "Qatar: 'My sleep is my break': Exploitation of migrant domestic workers in Qatar". AI Index number: MDE 22/004/2014.
- Amnesty International. 2015. "Amnesty International Joint Public Statement. Lebanon: Recognize Domestic Workers Union Add Labour Law Protections for These Employees." AI Index number: MDE 18/1168/2015.
- Anttonen, Anneli och Minna Zechner. 2009. "Tutkimuksen lähestymistapoja hoivaan". I *Hoiva. Tutkimus, politiikka ja arki*, edited av Anneli Anttonen, Heli Valokivi och Minna Zechner. Tampere: Vastapaino.
- Anving, Terese och Sara Eldén. 2016. "Precarious Care Labor: Contradictory Work Regulations and Practices for Au Pairs in Sweden". *Nordic Journal of Working Life Studies* 6(4): 29–48.
- Arbets- och näringsministeriet. 2016. "Ohjeet". Hämtad 26.10.2016. <http://toimistot.te-palvelut.fi/tyolupa-asioiden-ohjeet>
- Brennan, Deborah, Bettina Cass, Susan Himmelweit och Marta Szebehely. 2012. "The marketization of care: Rationales and consequences in Nordic and liberal care regimes". *Journal of European Social Policy* 22(2): 377–391.
- Brown, Rachel. 2016. "Re-examining the Transnational Nanny". *International Feminist Journal of Politics* 18(2): 210–229.
- Cleland, Tricia Silva. 2016. "Packaging Nurses: Mapping the Social Worlds of Transnational Human Resource Management". Diss., Hanken School of Economics. Department of Management and Organisation.
- Dalla Costa, Mariarosa. 1971. "Women and the Subversion of the Community". Hämtad 7.4.2017. <http://la.utexas.edu/users/hcleaver/357k/357kDallaCostaSubversionTable.pdf>
- Eriksson, Mia. 2016. "Berättelser om Breivik. Affektiva läsningar av våld och terrorism". Diss., Göteborgs universitet. Makadam.
- Eskola, Jari och Juha Suoranta. 2000. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tammerfors: Vastapaino.
- Fanon, Frantz. 1963. *The Wretched of the Earth*. New York: Grove Press.

- Federici, Silvia. 1975. "Wages against Housework". Hämtad 19.11.2016. <https://caringlabor.files.wordpress.com/2010/11/federici-wages-against-housework.pdf>
- Federici, Silvia. 2004. *Caliban and the Witch. Women, the Body and Primitive Accumulation*. New York: Autonomedia.
- Federici, Silvia. 2012. *Revolution at Point Zero: Housework, Reproduction, and Feminist Struggle*. Oakland: PM Press.
- Folkpensionsanstalten 2017c. "Stöd för privat vård av barn". Fpa. Statistik över stöd för privat vård av barn. Privat korrespondens med Siru Keskinen, planerare vid Fpa.
- Folkpensionsanstalten. 2016. Finlands officiella statistik: Statistik över stöd för privat vård av barn. Tabell: Lastenhoidon tukien saajat ja maksetut tuet. Helsingfors: Fpa. Hämtad 5.9.2016. <http://raportit.kela.fi/linkki/21383241>
- Folkpensionsanstalten. 2017a. "Yksityisen hoidon tuki". Hämtad 27.2.2017. <http://www.kela.fi/yksityisen-hoidon-tuki>
- Folkpensionsanstalten. 2017b. "Koti ja perhe. Lapsiperheen etuudet ja asumisen tuet". Hämtad 16.2.2017. http://www.kela.fi/documents/10180/2628102/Koti+ja+perhe_Kela2016.pdf/076045c2-0af4-47bc-acc5-28f1829da588
- Foucault, Michel. 1978. *The History of Sexuality. Volume 1: An Introduction*. New York: Pantheon Books.
- Foucault, Michel. 2010. *Turvallisuus, alue, väestö*. Helsingfors: Tutkijaliitto.
- Friedan, Betty. 1963. *The Feminine Mystique*. New York: W.W. Norton.
- Galcerán Huguet, Montserrat. 2006. "Introducción: Producción y Reproducción en Marx". I *Transformaciones del Trabajo desde una Perspectiva Feminista. Producción, Reproducción, Deseo, Consumo*, editerad av Laboratorio Feminista. 13–26. Madrid: Tierradenadie Ediciones.
- Gavanas, Anna och Alexander Darin Mattson. 2011. "Bland Rolexklockor och smutsiga trossor. Om skattereduktioner och segmentering på den svenska hushållstjänstemarknaden". Institutet för framtidsstudier. Stockholm.
- Gavanas, Anna. 2010. "Who cleans the welfare state? Migration, informalization, social exclusion and domestic services in Stockholm". Institute for Futures Studies Research Report 2010/3. Stockholm. Hämtad 5.9.2016. <http://www.iffs.se/media/1703/who-cleans-the-welfare-state.pdf>
- General Intellect. 2008. *Vasemmisto etsii työtä*. Helsinki: Like.
- Harvey, David. 2010. *A Companion to Marx's Capital*. London: Verso.
- Helsingfors stad. 2016. "Avgifter för småbarnspedagogik (barndagvård) från och med 1.8.2016.". Hämtad 25.11.2016. <http://www.hel.fi/static/liitteet/opev/dagvardsavgifterna-01082016.pdf>
- Helsingfors stad. 2017a. "Yksityisen hoidon tuki". Hämtad 27.2.2017. <http://www.hel.fi/www/Helsinki/fi/paivahoito-ja-koulutus/paivahoito/yksityinen-paivahoito/yksityisen-hoidon-tuki/>

Helsingfors stad. 2017b. ”Lapsiperheiden kotipalvelu”. Hämtad 27.2.2017. <http://www.hel.fi/www/Helsinki/fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/lapsiperheiden-palvelut/kotipalvelu/kotipalvelu/>

Hemmings, Claire. 2005. “Invoking Affect: Cultural Theory and the Ontological Turn”. *Cultural Studies* 19(5): 548–567.

Himanen, Markus och Jukka Könönen. 2010. ”Pako ja pakko – turvapaikanhakijoiden kokemuksia prekaarista työstä”. I *Vieraita työssä. Työelämän etnistyvä eriarvoisuus*, editerad av Sirpa Wrede och Camilla Nordberg, 45–71. Helsinki: Gaudeamus.

Hochschild, Arlie Russell. 2000. “Global Care Chains and Emotional Surplus Value.” I *On the Edge*, editerad av Will Hutton och Anthony Giddens, 130–146. London: Sage Publishers.

Hochschild, Arlie Russell. 2002. “Love and Gold”. I *Global Woman: Nannies, Maids and Sex Workers in the New Economy*, editerad av Barbara Ehrenreich och Arlie Russell Hochschild, 15–30. New York: Henry Holt and Company.

hooks, bell. 1984. *Feminist Theory – From Margin to Center*. Boston: South End Press.

ILO. 2013. “Domestic workers across the world: Global and regional statistics and the extent of legal protection”. Hämtad 7.4.2017. http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_173363.pdf

ILO. 2015. “ILO Global estimates on migrant workers: Results and Methodology - Special focus on migrant domestic workers”. Hämtad 7.4.2017. <http://www.refworld.org/docid/5672bc6f4.html>

Isaksen, Lise. 2011. “Introduction: Global Care Work in Nordic Societies”. I *Global Care Work: Gender and Migration in Nordic Societies*, editerad av Lise Isaksen, 9–22. Lund: Nordic Academic Press.

James, Selma. 1980. *Sex, Race and Class*. Falling Wall Press.

Jokinen Eeva, Juhana Venäläinen och Jussi Vähämäki. 2015. ”Johdatus prekaarien affektien tutkimukseen”. I *Prekarisaatio ja affekti*, editerad av Eeva Jokinen och Juhana Venäläinen, 7–30. Jyväskylä: Nykylätktuuri.

Kananen, Johannes. 2014. *The Nordic Welfare State in Three Eras. From Emancipation to Discipline*. Farnham: Ashgate.

Kantola, Johanna och Emanuela Lombardo. 2017. *Gender and Political Analysis*. Basingstoke and New York: Palgrave Macmillan.

Karppi Tero, Lotta Kähkönen, Mona Mannevuio, Mari Pajala och Tanja Sihvonen. 2016. “Affective capitalism: Investments and investigations”. *Ephemera theory & politics in organization* 16(4): 1–13.

Kelasto 2017. ”Lastenhoidon tukien saajat ja maksetut tuet”. Kelasto-raportit. Kela, Tilasto- ja tietovarastoryhmä. Hämtad 8.3.2017.

Keskinen, Suvi, Salla Tuori, Sari Irni och Diana Mulinari, eds. 2009. *Complying with Colonialism. Gender, Race and Ethnicity in the Nordic Region*. Farnham: Ashgate.

Khoja-Moolji, Shenila. 2017. "The Making of 'Humans' and their Others in and through Transnational Human Rights Advocacy". *Signs Journal of Women in Culture and Society* 42(2): 377–402.

Kofman, Eleonore. 2007. "The Knowledge Economy, Gender and Stratified Migrations". *Studies in Social Justice* 1(2): 122–135.

Kofman, Eleonore. 2013. "Gendered Labour Migrations in Europe and Emblematic Migratory Figures". *Journal of Ethnic and Migration Studies* 39(4): 579–600.

Könönen, Jukka. 2011. "Palvelualan työnantajat ja joustavat ulkomaalaiset työntekijät. Maahanmuuttohallinnon merkitys prekaarin työvoiman tuottamisessa". *Janus* 19(1): 52–67.

Könönen, Jukka. 2014. "Tilapäinen elämä, joustava työ. Rajat maahanmuuton ja työvoiman prekarisaation mekanismina". Doktorsavhandling, Itä-Suomen yliopisto. Social Sciences and Business Studies.

Kontula, Anna och Sanna Kyllönen. 2013. "Subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaamisen vaikutuksia". Vasemmistofoorumi ry. http://vasemmistofoorumi.fi/uusi/wp-content/uploads/2016/08/paivahoitoraportti_taitto_netti.pdf

Liljeström, Marianne, ed. 2004. *Feministinen tietäminen. Keskustelua metodologiasta*. Tammerfors: Vastapaino.

Lutz, Helma. 2011. *The New Maids: Transnational Women and the Care Economy*. London: Zed Books.

Määttä, Anne. 2003. "Piikana Suomessa: Filippiiniläisten naisten kokemuksia kotityöstä suomalaisissa lapsiperheissä". Pro gradu-avhandling, University of Helsinki, Department of Social Policy.

Marchetti, Sabrina och Anna Triandafyllidou. 2015. "Paying for Care: Advantages and Challenges for the Employers". I *Employers, Agencies and Immigration: Paying for Care*, edited av Sabrina Marchetti, Anna Triandafyllidou och Maykel Verkuyten, 227–240. Farnham: Ashgate.

Massumi, Brian. 1995. "The Autonomy of Affect". *Cultural Critique* 31: 83–109.

Massumi, Brian. 2002. *Parables for the virtual: movement, affect, sensation*. Durham: Duke University Press.

Mies, Maria. 2014. *Patriarchy and accumulation on a world scale: women in the international division of labour*. London: Zed Books.

Miettinen, Anneli. 2008. *Kotityöt, sukupuoli ja tasa-arvo. Palkattoman työn jakamiseen liittyvät käytännöt ja asenteet Suomessa*. Helsinki: Väestöliitto.

Migrationsverket. 2016a. "Uppehållstillstånd för arbetstagare". Hämtad 26.10.2016. http://www.migri.fi/att_arbeta_i_finland/arbetstagare_och_arbet/uppehallstillstand_for_arbetstagare

Migrationsverket. 2016b. "Uppehållstillstånd för au pair". Hämtad 26.10.2016. http://www.migri.fi/att_arbeta_i_finland/au_pair

Morini, Christina och Andrea Fumagalli. 2010. "Life put to work: Towards a life theory of value". *Ephemera theory & politics in organization* 10(3/4): 234–252.

Morini, Cristina. 2007. "The feminization of labour in cognitive capitalism". *Feminist review* 87(1): 40–59.

Näre, Lena och Camilla Nordberg. 2016. "Neoliberal postcolonialism in the media: Constructing Filipino nurse subjects in Finland". *European Journal of Cultural Studies* 19(1): 16–32.

Näre, Lena och Elisabeth Wide. Föreläsning. "Care, Time and Labour: Economic and affective surplus value in global care chains", föreläsning akademisk presentation vid Conference of the European Sociological Association, som kommer att hållas i Aten, Augusti 29.8. –1.9.

Näre, Lena, Sirpa Wrede och Minna Zechner. 2012. "Työn globalisaatio". *Sosiologia* 49(3): 185–189.

Näre, Lena. 2009a. "Managing households, making homes: a moral economy of migrant domestic and care work in Naples". Doktorsavhandling, University of Sussex.

Näre, Lena. 2009b. "The making of 'proper' homes – everyday practices of migrant domestic work in Naples". *Modern Italy, Journal of the Association for the Study of Modern Italy* 14(1): 1–17.

Näre, Lena. 2012a. "Hoivatyön globaaleilla markkinoilla - filippiiniläisten sairaanhoitajien rekrytointi Suomeen jälkikolonialistisena käytäntönä". *Sosiologia* 49(3): 206–221.

Näre, Lena. 2012b. *Moral Economies of Reproductive Labour. An Ethnography of Migrant Domestic and Care Labour in Naples, Italy*. Helsingfors: SSKH Skrifter.

Näre, Lena. 2013a. "Ideal Workers and Suspects: Employers' Politics of Recognition and the Migration Division of Care Labour in Finland". *Nordic Journal of Migration* 3(2): 72–81.

Näre, Lena. 2013b. "Migrancy, Gender and Social Class in Domestic Labour and Social Care in Italy: An Intersectional Analysis of Demand". *Journal of Ethnic and Migration Studies* 39(4): 601–623.

Näre, Lena. 2016. "Neoliberal Citizenship and Domestic Service in Finland: A Return to a Servant Society?". I *I Paid Migrant Domestic Labour in a Changing Europe: Questions of Gender Equality and Citizenship*, redigerad av Berit Gullikstad, Guro Korsnes Kristensen och Priscilla Ringrose, 31–53. London: Palgrave Macmillan.

Närings- trafik och miljöcentralen. 2017. "Uudenmaan elinkeino- liikenne ja ympäristökeskuksen ulkomaisen työvoiman käytön yleisiä edellytyksiä koskeva linjaus". Hämtad 20.4.2017. <http://toimistot.te-palvelut.fi/documents/244949/366240/Alueellinen+ty%C3%B6lupalinjaus+10+4+2017.pdf/5828cae1-4e2f-47b5-8837-8ca2f18b07bf>

OECD. 2017. Income inequality (indicator). Hämtad 1.3.2017. doi: 10.1787/459aa7f1-en.

Oinas, Elina. 2004. "Haastattelu: kokemuksia, kotaamisia, kerrontaa". I *Feministinen tietäminen. Keskustelua metodologiasta*, redigerad av Marianne Liljeström, 209–228. Tammerfors: Vastapaino.

Oksala, Johanna. 2016. "Affective Labour and Feminist Politics". *Signs: Journal of Women in Culture and Society* 41(2): 281–303.

Parreñas, Rhacel. 2000. "Migrant Filipina Domestic Workers and the International Division of Reproductive Labor". *Gender and Society* 14(4): 560–580.

Parreñas, Rhacel. 2001. *Servants of Globalisation: Women, Migration and Domestic Work*. Stanford: Stanford University Press.

Precarias a la deriva. 2009. *Hoivaajien kapina*. Helsinki: Like.

Purokuru, Pontus och Antti Paakkari. 2015. "Riittämättömyys". I *Prekarisaatio ja affekti*, editerad av Eeva Jokinen och Juhana Venäläinen, 153–170. Jyväskylä: Nykyluktuuri.

Pyyriä, Pasi och Satu Ojala. 2016. "Prekaarin palkkatyön yleisyys: liioitellaanko työelämän epävarmuutta?". I *Sosiologia* 53(1): 45–63.

Repo, Jemima. 2014. "Reproduction". I *Encyclopedia of Political Thought*, editerad av Michael T. Gibbons, Diana Coole, Elisabeth Ellis och Kennan Ferguson, 3222–3226. Oxford: Wiley-Blackwell.

Rodriguez, Robyn Magalit. 2010. *Migrants for Export. How the Philippine State Brokers Labour to the world*. Minnesota: The University of Minnesota Press.

Sassen, Saskia. 1998. *Globalization and its Discontents: Essays on the New Mobility of People and Money*. New York: New Press.

Skatteförvaltningen. 2016. "Beloppet av hushållsavdraget". Hämtad 5.9.2016. https://www.vero.fi/sv-FI/Personkunder/Hushallsavdrag/Beloppet_av_hushallsavdraget%2815206%29

Skatteförvaltningen. 2017. "Verohallinnon tilastoja: Kotitalousvähennyksen lukumääriä ja vuosittaiset muutokset". Hämtad 8.3.2017. http://www.vero.fi/fi-FI/Tietoa_Verohallinnosta/Tilastoja_ja_tutkimuksia/Henkiloasiakkaiden_tuloverotilastoja/Verohallinnon_tilastoja_Kotitalousvahenn%2813058%29

Souralová, Adéla. 2015. *New Perspectives on Mutual Dependency in Care-Giving*. New York: Routledge.

Standing, Guy. 2013. *Prekariatet: den nya farliga klassen*. Göteborg: Daidalos.

Statistikcentralens PX-Web databaser. 2016. Medborgarskap efter ålder och kön enligt landskap 1990 – 2015. Hämtad 26.10.2016. http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/sv/StatFin/StatFin_vrm_vaerak/020_vaerak_tau_101.px/?rxid=ccd1be6a-10cc-45e7-8571-12df761a5dd9

Suorsa, Päivi Marja och Minna Kurki. 2013. "Espanjalaisten sairaanhoitajien kokemuksia rekrytointiprosessista ja työskentelystä Suomessa". Avhandling, Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. Hämtad 3.3.2017. <http://www.theseus.fi/handle/10024/64807>

Triandafyllidou, Anna och Sabrina Marchetti. 2015. "The Employers' Perspective on Paid Domestic and Care Work". I *Employers, Agencies and Immigration: Paying for Care*, editerad av Sabrina Marchetti, Anna Triandafyllidou och Maykel Verkuyten, 1–16. Farnham: Ashgate.

Vaitinen Tiina, Margarita Sakilayan-Latvala och Päivi Vartiainen. Föreläsande. "Registered Nurses for Export, Nursing Assistants to Import? Filipino Nurse Education as a Devalued Commodity in Finland". Accepterad för publicering i *Ethics and the Marketization and*

Internationalization of Higher Education: Buying and Selling in the Global Education Marketplace, edited av Anna Popovic och Fred Dervin. Palgrave Macmillan.

Vaittinen, Tiina. 2015. "The Power of the Vulnerable Body". *International Feminist Journal of Politics* 17(1): 100–118.

Venäläinen, Juhana. 2015. "Hajoaminen". I *Prekarisaatio ja affekti*, edited av Eeva Jokinen och Juhana Venäläinen, 171–196. Jyväskylä: Nykyluktuuri.

Williams, Fiona. 2010. "Migration and Care: Themes, Concepts and Challenges". *Social Policy and Society* 9(3): 385–396.

Wills, Jane, Kavita Datta, Yara Evans, Joanna Herbert, Jon May och Cathy McIlwaine. 2010. *Global Cities at Work. New Migrant Divisions of Labour*. London och New York: Pluto Press.

Wrede, Sirpa och Camilla Nordberg. 2010. Vieraita työssä. Työelämän etnistyvä eriarvoisuus. Helsingfors: Gaudeamus.

Wrede, Sirpa och Lena Näre. 2013. "Glocalising Care in the Nordic Countries. An Introduction to the Special Issue". *Nordic Journal of Migration Research* 3(2): 57–62.

Wrede, Sirpa, Camilla Nordberg och Annika Forsander. 2010. "Etnistytvä eriarvoisuus ja keinot kohti tasa-arvoa". I *Vieraita työssä: Työelämän etnistytvä eriarvoisuus*, edited av Sirpa Wrede och Camilla Nordberg, 274–283. Helsingfors: Gaudeamus.

Wrede, Sirpa, Lea Henriksson, Håkan Høst. Stina Johansson och Betina Dybbroe. 2008. "Introduction". I *Care Work in Crisis. Reclaiming the Nordic Ethos of Care*, edited av Sirpa Wrede, Lea Henriksson, Håkan Høst. Stina Johansson och Betina Dybbroe, 15–40 . Malmö: Studentlitteratur.

Yeates, Nicola. 2009. *Globalizing Care Economies and Migrant Workers. Explorations in Global Care Chains*. New York: Palgrave Macmillan.

Yuval-Davis, Nira. 2015. "Situating Intersectionality and Social Inequality". *Raisons Politiques* 58: 91–100.

Öberg, Klara och Maja Sager. 2015. "Irregularity across asylum and labour. Understanding the construction of migrant irregularity in the Swedish context", presentation vid Spaces and tactics of politics: Transnational connections, neoliberalisation and the reshaping of civil society, Åbo 10-11 december 2015.

Bilagor

Bilaga 1: Intervjustruktur för arbetare

The informant's background

- Can you begin by telling me a little bit about yourself: what year were you born, what is your family like, are you married or single, what is your education?
- What were you doing in the Philippines before you moved here?

Migration

- When did you come to Finland? How?
- Why did you decide to move here?
- Do you have a visa or a residence permit? If yes, was it difficult or easy to get it? Did anyone help you with this?

Work

- Can you describe your job to me?
- Can you describe a typical day at work for me?
- Have you been working at other places in Finland? Where and what have you been doing?
- Do you live with the family or somewhere else?
- How many hours a day do you work?
- How much free time do you have?
- How many days per week do you work? What are your tasks? Take care of children or do housework as well?

Relational and affective qualities

- What gives you job satisfaction? What do you like about your job?
- What does not give you job satisfaction? / What do you not like about your job?
- What is your salary?
- How would you describe your relationship with your employer and the family you work with?
- Which is the most important skill in your work?
- Why do you think that the family wanted to employ a person from the Philippines?

Life in Finland

- What is the most difficult thing about living in Finland? How is it to live far away from your family?
- Do you send money to the Philippines? If yes, how much?
- What are your plans for the future?
- Is there anything important that I haven't asked about and that you would like to add?

Bilaga 2: Intervjustruktur för arbetsgivare

Haastateltavan tausta

- Voitko aluksi kertoa minulle hieman itsestäsi: mikä on ikäsi, ammattisi, perheenkoostumus, oletko naimisissa.

Yksityisen palkkaamisen syyt

- Milloin sinä/perheesi palkkasitte ensimmäistä kertaa hoivatyöntekijän yksityisesti?
- Kuinka monta hoitajaa teillä on ollut?
- Onko teillä ollut muuta kotiapua kuin yksityinen hoitaja?
- Miksi päätitte palkata hoivatyöntekijän yksityisesti? Miksi koitte, että julkinen lastenhoito ei ollut vaihtoehto?

Työsuhde

- Mitä kautta löysitte työntekijän?
- Millainen työsopimus työntekijällä on?
- Montako päivää/tuntia hän on töissä viikossa?
- Minkälaiset hänen työajansa ovat?
- Minkälaisia työtehtäviä hänellä on?
- Voisitteko kuvata työntekijän tyypillisen päivän?
- Paljonko hänen palkkansa on?
- Asuiko/asuuko työntekijä teidän luonanne, vai onko hänellä oma asunto?
- Miten oleskeluluvan hankkiminen onnistui?

Affektiivisia ilmaisuja

- Mitä ominaisuuksia on teidän mielestänne tärkeitä työntekijälle?
- Miten kuvailisit suhdettasi työntekijään?
- Onko teillä ollut konflikteja?
- Oliko jokin tietty syy siihen, että palkkasitte filippiiniläisen työntekijän?

Uusiutuvan työn jakaminen perheessä

- Miten jaatte hoiva- ja kotityöt puolisosi kanssa/perheen kesken?
- Onko puolisonne ollut vanhempainvapaalla?

Tuen ja verovähennyksen vaikutus

- Lopuksi haluaisin vielä kysyä yksityisen hoivatuen ja kotitalousvähennyksen merkityksestä työntekijän palkkaamisessa. Oliko tämän merkitys suuri? Olisitteko palkanneet työntekijän, jos näitä tukia ei olisi saatavilla?
- Mitä hyötyjä näette, että liittyy yksityiseen palkkaukseen? Näettekö jotain haittoja?
- Miten näette tämän alan tulevaisuuden?
- Onko jotain tärkeitä mitä haluaisitte vielä lisätä?